

Achmea

Maatschappelijk Verantwoord Beleggen
Halfjaarverslag januari - juli 2021

FIGUUR 1

Inhoudsopgave

	Voorwoord	04
1.	Activiteiten en ontwikkelingen	05
2.	Achmea's MVB-beleid	08
3.	Meten	12
4.	Normen stellen	17
5.	Beïnvloeden	22
6.	Impact maken	56
8.	Bijlagen	64

Voorwoord

Verandering brengen door te investeren

Wereldwijd worden steeds meer mensen, steeds vaker geconfronteerd met de gevolgen van klimaatverandering. Smeltende ijskappen, extreme hitte, droogte, mislukte oogsten, bosbranden... En soms komen deze gevolgen ineens heel dichtbij huis, zoals bij de overstromingen in Limburg begin dit jaar. Naast deze fysieke bewijzen, is er ook steeds meer wetenschappelijk bewijs voor klimaatverandering. Het IPCC-rapport dat kort geleden uitkwam, drukt ons met de neus op de feiten. De aarde is door menselijk handelen al ruim een graad opgewarmd en de gevolgen zijn overal merkbaar.

Wij willen duurzaam waarde creëren voor onze klanten én voor de samenleving. Oplossingen aandragen, zodat we duurzaam samen leven. Onze onderneming is van én voor onze klanten. We sturen daarom niet alleen op financieel resultaat voor de korte termijn, maar kijken juist naar wat er nodig is om duurzaam verder te komen. Daarvoor moeten we vaak nú al handelen. Dat doen we op tal van manieren: met producten en diensten voor onze klanten, met onze beleggingen en natuurlijk kijken we ook naar onze eigen bedrijfsvoering. Kort geleden maakten we bekend samen met Landlife de komende drie jaar één miljoen bomen te planten. Zo zetten we een mooie stap richting een CO₂-neutrale bedrijfsvoering in 2030.

Duurzaamheidsstatement

In deze halfjaarlijkse rapportage Maatschappelijk Verantwoord Beleggen, leggen we verantwoording af over onze beleggingsactiviteiten. Klimaat en het tegengaan van de opwarming van de aarde zijn daarbij belangrijke pijlers. Recent formuleerde Achmea als belegger een duurzaamheidsstatement rond de thema's Klimaat, Natuur en Milieu, Arbeidsnormen en Mensenrechten en Gezondheid. Op al deze thema's hebben we concrete doelstellingen geformuleerd waarop wij actief sturen. Eén van de belangrijkste ambities is dat we de CO₂-voetafdruk van onze beleggingen in 2030 met 50% verlagen ten opzichte van 2015. Geen gemakkelijke opgave en tot het zover is, zetten we iedere dag weer een stapje in die richting!

Verandering brengen door erin te investeren

Verandering realiseren we niet alleen door ergens niet of minder in te investeren. We zetten ook dingen in gang door er juist wél voor te kiezen. Want alles wat aandacht krijgt, groeit. We investeren daarom heel bewust in de transitie naar een duurzame energievoorziening. Weg van fossiel. En als de verandering niet snel genoeg gaat, laten we – ook als belegger – steeds vaker van ons horen.

Dat doen we onder meer door met bedrijven waarin we beleggen in gesprek te gaan en door te stemmen op aandeelhoudersvergaderingen. Dit voorjaar stemden we bijvoorbeeld op de aandeelhoudersvergadering van Shell vóór een motie van Follow This en tégen een voorstel van Shell voor verduurzaming. Vooral omdat we vinden dat de energietransitie nog sneller moet. Wij weten dat Shell koploper is op het gebied van duurzaamheid in de eigen sector, maar de plannen van Shell zijn niet voldoende in lijn met afspraken van Parijs. Dit was voor ons zeker geen alledaagse beslissing. Maar we zijn ervan overtuigd dat nu hét moment is gekomen om het tij te keren. Dat vraagt van iedereen om 'niet-alle-daagse-beslissingen'. Een heroverweging van hoe we de dingen altijd deden. Alleen zo brengen we échte verandering op gang. Lees meer over hoe we met onze beleggingen duurzaam waarde creëren.

Bianca Tetteroo

Voorzitter Raad van Bestuur van Achmea

1. Activiteiten en ontwikkelingen

Achmea formuleert ambitie op duurzame beleggingsthema's

Achmea heeft een kaderstellend duurzaamheidsambitie-statement geformuleerd in haar rol als belegger. Dit is een eis uit nieuwe Europese duurzaamheidswetgeving voor de financiële sector, die op 10 maart jongstleden in werking is getreden¹. Het statement heeft Achmea voor haar duurzame beleggingskernthema's (Klimaat, Natuur & Milieu, Arbeidsnormen en Mensenrechten, Gezondheid) uitgewerkt in concrete, meetbare doelstellingen waarop we ook gaan sturen.

Voor het thema Klimaat hebben wij bijvoorbeeld de overkoepelende doelstelling geformuleerd om de CO₂-voetafdruk van onze beleggingen in 2030 met 50% ten opzichte van 2015 te verlagen. En voor het thema Gezondheid zetten wij onder andere in op wereldwijde toegang tot medicijnen. Als doelstelling geldt dat alle farmaceutische bedrijven waarin wij beleggen een minimale score behalen op het aspect Governance of Access in de [Access to Medicine Index](#).

Een volledig overzicht van de kernthema's, met aandachtspunten, daarmee te bereiken impact en daarbij behorende doelstellingen en concrete acties, is te vinden in ons [duurzaam beleggingsbeleid](#).

ESG due diligence screening

Net als andere Nederlandse verzekeraars heeft Achmea het IMVO convenant voor de verzekeringssector ondertekend. Het convenant vraagt van Achmea om een gepaste, zorgvuldige inschatting (due diligence) te verrichten naar de risico's van maatschappelijk ongewenst gedrag door bedrijven waarin wordt belegd. Er wordt met name gekeken of deze bedrijven zich houden aan maatschappelijk verantwoord ondernemingsgedrag (responsible business conduct). Dit houdt in dat Achmea periodiek de bedrijven in zijn beleggingsportefeuille screent, om te onderzoeken of zij zich schuldig maken aan het schenden van internationale normen of dat er sprake is van potentiële schending daarvan.

¹ EU Informatieverschaffingsverordening of Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR).

² Zie: <https://www.achmeainvestmentmanagement.nl/institutioneel/artikelen/nieuws/2021/04/online-dashboard-en-esg-meter>

³ Zie: <https://www.msci.com/our-solutions/esg-investing/climate-solutions/scenario-analysis>

Ook brengt Achmea sinds begin 2021 in kaart welke sectoren gevoelig zijn voor specifieke ESG-risico's die voor die sectoren relevant zijn en worden de uitkomsten van deze impactbeoordelingen in relevante interne processen geïntegreerd.

De ESG due diligence screening is erop gericht om de negatieve impact op duurzaamheidsfactoren (dus negatieve impact voor samenleving en milieu in de beleggingsportefeuille en bij potentiële beleggingen) te identificeren, te analyseren en vervolgens te mitigeren.

Achmea maakt gebruik van ESG Meter

Achmea heeft vanaf het derde kwartaal 2021 de beschikking over de zogenoemde ESG Meter², een monitoringtool die inzicht geeft in ESG-ontwikkelingen in de beleggingsportefeuilles, zoals een actueel inzicht in ESG-scores van onze portefeuilles. Daarnaast brengt de ESG Meter de belangrijkste ESG-risico's van de liquide beleggingsportefeuille in kaart.

Ook gaat Achmea gebruik maken van een monitoringstool, Climate Value at Risk³, die specifiek inzicht geeft in klimaatrisico's aan de hand van verschillende transitiepaden.

Met behulp van deze extra inzichten in de ESG- en klimaatrisico's verwachten wij beter in staat te zijn om te monitoren hoe verschillende portefeuille-onderdelen presteren op deze thema's, hebben we zicht op de effecten van de inzet van MVB-instrumenten en zijn we beter geïnformeerd over wanneer we ons MVB-beleid dienen aan te scherpen of moeten bijsturen.

Achmea schaaft zich achter engagementinitiatieven

Het *Investor statement "Support of a strong global response to COVID-19 in 2021"* richt zich op de huidige problematiek rondom veel ontwikkelingslanden die onvoldoende toegang hebben tot de ontwikkelde vaccins. Deze problematiek heeft een grote impact op miljarden mensen wereldwijd en

vergroot ook de kans op mutaties. Het roept wereldleiders (G7 en G20) op om wereldwijd toegang tot vaccins te organiseren via bijvoorbeeld het COVAX-programma. Belangrijk gegeven is dat ook de Nederlandse overheid deze oproep ondersteunt.

In navolging van de ondertekening van de *Finance for Biodiversity Pledge*⁴ door Achmea Investment Management eind 2020, heeft Achmea dit nu ook gedaan. De Pledge is een initiatief van een groep Europese financiële instellingen die onder het EU Business and Biodiversity Platform samenwerken vanuit de behoefte om bij te dragen aan het wereldwijd stoppen van verder verlies van natuur en biodiversiteit.

Achmea neemt deel aan het *collectieve engagement 'Building sustainable protein supply chains'* van FAIRR⁵. Dit is een organisatie die zich richt op de ESG-impact van eiwitproductie, bijvoorbeeld in relatie tot de intensieve veehouderij en de productie van soja. Deze sectoren hebben een grote impact op diverse ESG-thema's, van watergebruik, CO₂-uitstoot tot gezondheid.

Via dit collectieve engagement wil FAIRR bedrijven met name stimuleren om de transitie te maken van vleesproductie naar meer vegetarische producten met een lagere klimaat- en milieu-impact.

Achmea heeft besloten aan het *Healthy Markets Initiative*⁶ deel te nemen. Dit is een initiatief voor institutionele beleggers om de dialoog aan te gaan met supermarkten over gezonde voeding. (Kinder)obesitas is één van de meest urgente volksgezondheidsproblemen. Hierbij speelt het beschikbare aanbod in supermarkten een belangrijke rol. Op dit moment nemen producten met veel vet, suiker en zout een groot deel van het aanbod voor hun rekening.

Het initiatief sluit goed aan op het belang dat Achmea hecht aan gezondheid, één van de kernthema's in ons duurzaam beleggingsbeleid.

Eerlijke verzekeringswijzer onderzoekt mensenrechtenschendingen in de fossiele ontginningsindustrie

De Eerlijke Verzekeringswijzer onderzocht elf zaken rondom mensenrechtenschendingen waarin grote olie-, gas- en mijnbouwbedrijven als Shell, Total en Glencore, langdurig betrokken zijn bij ernstige mensenrechtenschendingen.

Van de negen onderzochte verzekeraars is Achmea in het onderzoek als derde naar voren gekomen, na Athora NL en CZ.⁷

Veel onderzochte zaken lopen al jaren maar zonder dat de schendingen inmiddels zijn opgeheven. Met een beperkt gedeelte van de onderzochte bedrijven waarin Achmea belegt, heeft het in het verleden uitgebreid het gesprek hierover gevoerd. Het onderzoek rekent het Achmea aan dat dit niet met *alle* bedrijven is gebeurd, reden dat de score op 'matig' is uitgekomen.

Ten tijde van de gesprekken werd er slechts in voorkomende gevallen nadruk gelegd op genoegdoening (*remediation*) voor de slachtoffers van de schendingen. Iets waar het onderzoek, terecht, zwaar aan tilt. In de huidige engagements die Achmea Investment Management namens Achmea voert, wordt dit aspect nu wel expliciet gemonitord.

⁴ Zie: <https://www.financeforbiodiversity.org/>

⁵ Zie: <https://www.fairr.org/engagements/sustainable-proteins-engagement/>

⁶ Zie: <https://shareaction.org/coalitions-and-networks/healthy-markets-initiative/>

⁷ Zie: <https://eerlijkegeldwijzer.nl/verzekeringswijzer/kom-in-actie/mensenrechten-2021/>

2. Achmea's MVB-beleid

Achmea is een grote verzekeraar en daarmee tevens een grote belegger. De middelen die we uit onze verzekeringsactiviteiten ontvangen, zoals de premies, beleggen we voor eigen rekening en risico. Achmea wil deze middelen op een maatschappelijk verantwoorde wijze beleggen. Achmea gebruikt hierbij meerdere verantwoord beleggen instrumenten. In deze rapportage beschrijven we de laatste stand van zaken over de wijze waarop deze instrumenten in de praktijk zijn toegepast. Beleidsdocumenten en andere relevante rapportages zijn terug te vinden op de website van Achmea.⁸

Verantwoord Beleggen

Achmea belegt de premies en andere gelden die klanten aan ons hebben toevertrouwd, op een verantwoorde manier. Daarmee bedoelen we dat we de financiële verplichtingen aan onze klanten kunnen nakomen en dat we beleggen met respect voor de wereld om ons heen en voor toekomstige generaties.

Hierbij onderscheiden we een aantal kernthema's voor onze beleggingen:

1. Mensenrechten
2. Arbeidsnormen
3. Natuur & Milieu
4. Gezondheid
5. Klimaat

Uitgangspunten

De accenten en uitgangspunten van Achmea zijn terug te voeren op internationale verdragen, conventies en *best practice*-initiatieven die wereldwijd als normerend voor verantwoord beleggen gelden.⁹

De belangrijkste daarvan is het **VN Global Compact**.

Het VN Global Compact bestaat uit tien breed geaccepteerde principes (zie bijlage 1). Deze principes vinden hun oorsprong in internationale verdragen zoals de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en principes van de International Labour Organisation (ILO). Het VN Global Compact verlangt van bedrijven dat zij binnen hun eigen invloedssfeer kernwaarden op het gebied van mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anti-corruptie omarmen, ondersteunen en uitoefenen.

Daarnaast heeft Achmea haar MVB-beleid zoveel mogelijk in overeenstemming gebracht met de **Principles for Responsible Investment**¹⁰ die het integreren van milieu-, sociale- en bestuurlijke criteria (ESG-criteria) in het beleggingsproces stimuleren evenals het uitoefenen van verantwoord eigenaarschap.

Verder vormen de **OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen**¹¹ en de **VN Guiding Principles on Business and Human Rights**¹² belangrijke uitgangspunten voor het beleid. Zie voor een volledig overzicht van de belangrijkste raamwerken voor [het MVB-beleid de website van Achmea](#).

Reikwijdte MVB-beleid

Deze rapportage overziet deze beleggingen voor eigen rekening en risico van Achmea. Over het MVB-beleid voor derden gelden, onder beheer bij Achmea Investment Management, wordt apart gerapporteerd, onder andere op www.achmeainvestmentmanagement.nl.

Het MVB-beleid van Achmea bestaat uit de volgende stappen:

⁸ <https://www.achmea.nl/waar-we-voor-staan/duurzaamheid/duurzaam-beleggen>

⁹ Zie: <https://www.achmea.nl/waar-we-voor-staan/duurzaamheid/duurzaam-beleggen/richtlijnen>

¹⁰ Zie: <https://www.unpri.org/>

¹¹ Zie: <https://www.oecd.org/daf/inv/mne/48004323.pdf>

¹² Zie: https://www.ohchr.org/Documents/Publications/GuidingPrinciplesBusinessHR_EN.pdf

- Meten;
- Normen stellen;
- Beïnvloeden;
- Impact maken; en
- Rapporteren.

In onderstaande tabel wordt per beleggingscategorie weergegeven welke MVB-instrumenten Achmea toepast.

Bij deze stappen worden verschillende MVB-instrumenten toegepast. We streven ernaar om deze MVB-instrumenten op zoveel mogelijk categorieën toe te passen. De vorm waarin we dit doen verschilt per categorie. Bij sommige beleggingscategorieën is het niet mogelijk om een bepaald MVB-instrument toe te passen.

TABEL 2.1 MVB-INSTRUMENTEN PER BELEGGINGSCATEGORIE

Beleggingscategorieën	% portefeuille*	Uitsluiten	ESG Integratie**	Positieve selectie***	Stemmen	Engagement	Impact beleggen
Staatsobligaties	39,3%	V	V	X	n.v.t.	V****	n.v.t.
Hypotheken	27,8%	n.v.t.	V	V	n.v.t.	V	n.v.t.
Krediet	24,8%	V	V	V	n.v.t.	V	V
Vastgoed	4,5%	V	V	V	n.v.t.	V	V
Aandelen	1,6%	V	V	V	Ja	V	X
Hedge Funds	1,0%	X	X	X	n.v.t.	X	X
Infrastructuur	0,4%	V	V	X	n.v.t.	V	V
Grondstoffen	0,2%	V	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Private Equity	0,2%	V	V	X	n.v.t.	V	V
Microfinance	0,1%	V	V	V	n.v.t.	X	V

*Exclusief overlay portefeuille.

**Met ESG Integratie wordt bedoeld het expliciet meenemen van ESG informatie in het beleggingsproces met als doel een verbeterde risicorendementsverhouding.

***Met Positieve Selectie wordt bedoeld het selecteren van specifieke beleggingen op basis van de ESG prestaties van de uitgevende entiteiten.

****Op ad hoc basis in collectieve engagement initiatieven.

LEGENDA

Niet toepasbaar	n.v.t.
Toegepast door Achmea of Vermogensbeheerder	V
Niet toegepast door Achmea of Vermogensbeheerder	X

MVB-beleid onderdeel van Duurzaam Samen Leven

De missie van Achmea ligt ten grondslag aan de manier waarop Achmea maatschappelijk verantwoord wil ondernemen. We zijn een financiële dienstverlener van en voor klanten. Achmea creëert duurzame waarde voor onze klanten, onze medewerkers, ons bedrijf én de samenleving.

Samen lossen wij grote maatschappelijke vraagstukken op in de domeinen:

- Gezondheid Dichterbij
- Slimme Mobiliteit
- Onbezorgd Wonen & Werken
- Inkomen voor nu straks en later

Duurzaam Samen Leven omvat meer dan de pure duurzaamheidsambitie en de drie SDG's, die hier overigens goed in passen. Duurzaam Samen Leven is sturend voor alle activiteiten die Achmea doet en daarmee leidmotief en rode draad van onze purpose. Ons MVB beleid sluit aan bij de SDG agenda. Wij willen excelleren in SDG 3 (Goede gezondheid en welzijn), SDG 11 (Duurzame steden en gemeenschappen) en SDG 13 (Klimaatactie). Deze drie SDG's raken belangrijke ontwikkelingen en risico's waarmee onze klanten en de samenleving te maken hebben én ze zijn nauw verbonden met de kernactiviteiten van Achmea. Onze keuze voor de SDG's is van strategische aard. Zij liggen dicht bij de kern van ons bedrijf, onze coöperatieve identiteit en ze stimuleren innovatie en groei. Wij geloven in de kracht van duurzaam samen leven maar daar zullen we samen heel hard aan moeten werken.

3. Meten

“Wij meten de maatschappelijke risico’s en impact van onze beleggingsportefeuille.”

Wij willen weten wat er zich op maatschappelijk gebied afspeelt in onze beleggingsportefeuille. Daarom is het startpunt van ons MVB-proces het meten van de maatschappelijke risico’s en impact. Op het gebied van klimaatverandering vullen wij dit in door de CO₂-voetafdruk van onze beleggingsportefeuille te meten. In bredere zin laten wij onze portefeuille screenen op de betrokkenheid bij (dreigende) schendingen van internationale standaarden zoals de UN Global Compact, OECD Guidelines en UN Guiding Principles.

CO₂-meting

Klimaat is een van de belangrijkste thema's binnen het Maatschappelijk Verantwoord Beleggen-beleid van Achmea. We zijn in 2017 gestart met het meten van de CO₂-voetafdruk van een groot deel van de beleggingen in aandelen. In 2018 hebben we dit uitgebreid met het meten van de CO₂-voetafdruk van de beleggingen in bedrijfsobligaties. In 2019 zijn wij gestart met het meten van de CO₂-voetafdruk van onze beleggingen in staatsobligaties en hypotheeklen. Per eind 2020 meten we ook de CO₂-voetafdruk van een deel van onze vastgoedportefeuille. Hiermee hebben wij de CO₂ voetafdruk van een ruime meerderheid van onze beleggingen voor eigen rekening en risico in kaart gebracht. De vervolgstap is om onze CO₂-voetafdruk te reduceren. Dat is niet altijd gemakkelijk. We doen dit daarom stap voor stap. We beginnen bij de beleggingscategorieën waar wij het meest verwachten te bereiken. Met onze vermogensbeheerders hadden wij al afspraken gemaakt om de CO₂-voetafdruk van de aandelen-en bedrijfsobligatieportefeuilles terug te brengen vergeleken met de gehanteerde benchmark. Bij de update van ons MVB-beleid begin dit jaar hebben wij echter voor de gehele beleggingsportefeuille het doel gesteld om een reductie van 50% te realiseren in 2030 ten opzichte van 2015. Op dit moment werken wij hard aan de uitwerking daarvan per beleggingscategorie. In de bijlagen is meer informatie te vinden over de methodologie die we gebruiken voor het meten van onze CO₂-voetafdruk.

Resultaten

Over 2020 was de CO₂-voetafdruk van de aandelenportefeuille waarvoor we de CO₂-voetafdruk hebben gemeten op zowel de CO₂-intensiteit als in CO₂-emissies, lager dan de benchmark (MSCI World), respectievelijk 18,8% (2019: 20,4%) en 33,0% (2019: 29,5%) lager.

Over 2020 was de CO₂-voetafdruk van de Achmea bedrijfsobligaties op de CO₂-intensiteit 33,0% lager dan de referentie index (2019: 39,2%).

Voor Achmea-staatsobligaties werd de CO₂-voetafdruk in 2020 voor het eerst gemeten. De CO₂-afdruk was 7,1% lager dan de referentie index.

Voor de meting van de CO₂-voetafdruk van beleggingsvastgoed wordt eerst het energieverbruik van het vastgoedobject bepaald. Data is afkomstig van slimme meters, handopnamen, facturen en door de landelijke netbeheerders aangeleverde standaard jaarverbruiken (SJV's). Dit energieverbruik wordt vervolgens omgezet in een CO₂-uitstoot door het energieverbruik te vermenigvuldigen met emissiefactoren. Op portefeuilleniveau wordt dit uitgedrukt in een CO₂-uitstoot per m². Hierdoor is de ontwikkeling van de uitstoot in de portefeuille in de loop van de tijd beter inzichtelijk. Wij brengen in deze meting de CO₂-voetafdruk van 51% van onze vastgoedbeleggingen in kaart, zie onderstaande tabel.

TABEL 3.1 COVERAGE BELEGGINGSCATEGORIEËN

	Coverage in %
Aandelen Ontwikkelde Markten	100%
Credits	100%
Staats	100%
Vastgoed	51%

	CO ₂ -EMISSIONS (TCO ₂ /MLN EURO BELEGD VERMOGEN)			CO ₂ -INTENSITEIT (TCO ₂ /MLN USD SALES)		
	2020	2019	2018	2020	2019	2018
Achmea EQ DM	68,8	83,1	111,8	93,3	118,6	139,9
MSCI World	84,7	104,5	143,2	139,2	168,3	180,8
Vershil	-18,8%	-20,4%	-21,9%	-33,0%	-29,5%	-22,6%

Achmea Credits	93,5	84,0	133,5
Referentie index	139,6	138,1	205,6
Vershil	-33,0%	-39,2%	-35,1%

Achmea Staatsobligaties	2,3	2,2	n.b.
Referentie index	2,5	2,4	n.b.
Vershil	-7,1%	-9,1%	n.b.

Achmea hypotheek onderdeel Beleggingen ¹	22,1	21,9	n.b.
Achmea hypotheek onderdeel Kredietportefeuille bankbedrijf ²	27,7	25,1	n.b. ³
Achmea Beleggingsvastgoed	19,6	n.b.	n.b.

¹ uitgedrukt ten opzichte van de nominale waarde

² uitgedrukt ten opzichte van de nominale waarde

³ niet beschikbaar

Screening van de beleggingsportefeuille op schendingen van internationale normen

Om goed inzicht te krijgen of ondernemingen zich houden aan de internationale normen, zoals verwoord in het VN Global Compact en de OESO-richtlijnen, laat Achmea de beleggingsportefeuilles regelmatig screenen door Achmea IM. Hierbij wordt gekeken naar impact van het gedrag van de onderneming op de samenleving en/of milieu en de ernst, schaal en onomkeerbaarheid van de schending. Naar aanleiding van de bevindingen neemt Achmea zo nodig actie. Zo kan Achmea over gaan tot het uitsluiten van ondernemingen of het starten van een dialoog met de onderneming.

Naar aanleiding van de screening in het eerste halfjaar van 2021 is een dialoog gestart met 10 ondernemingen die de internationale normen schenden of dreigen te schenden. In totaal lopen er 110 dialogen met 74 ondernemingen. Hierover kunt u meer lezen in het hoofdstuk [Beïnvloeden](#).

Achmea laat de screening over de beleggingsportefeuilles op gelijke en uniforme wijze uitvoeren op basis van ISS ESG¹³ data. Wanneer er aanleiding is om ondernemingen uit te sluiten dan geldt dit voor alle aandelen en vastrentende waarde- beleggingsportefeuilles. Wanneer de dialoog wordt gestart met ondernemingen gebeurt dit ook op een uniforme wijze namens Achmea.

¹³ Voorheen ISS-Ethix

ESG due diligence

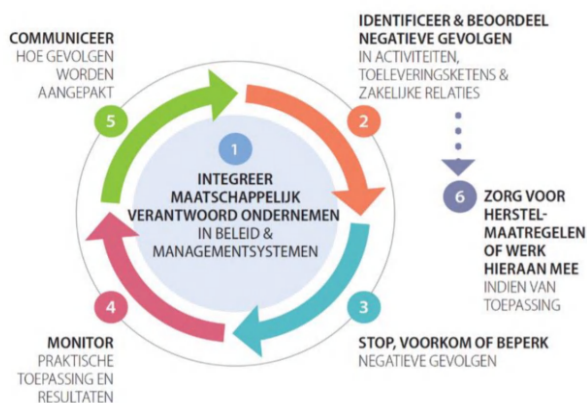
Als ondertekenaar van het IMVO-convenant¹⁴ maakt Achmea een gepaste, zorgvuldige inschatting (due diligence) van de risico's in relatie tot bedrijven waarin wordt belegd.¹⁵ Er wordt met name gekeken of deze bedrijven zich houden aan maatschappelijk verantwoord ondernemingsgedrag (responsible business conduct).

Periodiek voert Achmea een screening uit op de bedrijven in haar beleggingsportefeuille om te onderzoeken of zij zich schuldig maken aan het schenden van internationale normen of dat er sprake is van potentiële schending daarvan. Ook brengt Achmea in kaart welke sectoren gevoelig zijn voor specifieke ESG-risico's die voor die sectoren relevant zijn en worden de uitkomsten van deze impactbeoordelingen in relevante interne processen geïntegreerd.

De ESG due diligence screening die Achmea uitvoert is er op gericht om de negatieve impact op duurzaamheidsfactoren (dus negatieve impact voor samenleving en milieu in de beleggingsportefeuille en bij potentiële beleggingen) te identificeren en analyseren. Daarbij hanteren wij het model en de terminologie van de Handreiking Prioriteiten Stellen in ESG due diligence die in het kader van het IMVO-convenant is opgesteld:

FIGUUR 3.1

ESG DUE DILIGENCE CYCLUS¹⁶

Stap 1 – Integreer maatschappelijk verantwoord ondernemen in beleid en managementsystemen

Als belegger onderschrijft Achmea de ESG due diligence-stappen conform het OESO-richtsnoer.¹⁷ Wij streven via onze beleggingen naar (maatschappelijke) lange termijn waardecreatie en identificeren en beoordelen aan de hand van een ESG due diligence screening de daadwerkelijke en

potentiële negatieve impact in de beleggingsportefeuille. Deze ESG due diligence screening wordt uitgevoerd door Achmea Investment Management op basis van informatie van ESG-dataproviders ISS ESG en MSCI ESG.

Stap 2 – Identificeer en beoordeel negatieve gevolgen; en Stap 6 – Zorg voor herstelmaatregelen of werk hieraan mee

Bij het screenen van onze beleggingsportefeuille (aandelen en credits) worden (potentiële) negatieve impacts op samenleving en milieu geïdentificeerd. Hierbij wordt gekeken naar de impact van het gedrag van de onderneming op de samenleving en/of milieu en de ernst, schaal en onomkeerbaarheid van de schending.

In Q1 2021 hebben wij ook een screening uitgevoerd op basis van informatie van ESG-dataprovider MSCI ESG om in kaart te brengen welke sectoren gevoelig zijn voor specifieke ESG-risico's. Hierbij is de nadruk gelegd op de sectoren met het grootste gewicht in de beleggingsportefeuille van Achmea. Hieruit kwam onder meer naar voren dat er in de bankensector expliciet gekeken moet worden naar risico's rondom consumentenbescherming bij het aanbieden van financiële producten, bedrijfsethiek en het beschermen van data. In de telecom sector moet aandacht besteed worden aan bedrijfsethiek, arbeidsomstandigheden en het beschermen van data. Bij beleggen in nutsbedrijven zijn de thema's gezondheid en veiligheid, relaties met lokale gemeenschappen, bedrijfsethiek en afvalmanagement van groot belang. Deze due diligence screening bracht ook voor andere sectoren aandachtspunten naar voren die in de evaluatie van het MVB-beleid zullen worden meegenomen. Wanneer ondernemingen waarin wij beleggen negatieve impact hebben veroorzaakt c.q. daaraan hebben bijgedragen, verlangen wij dat zij herstelmaatregelen uitvoeren en/of benadeelden compensatie bieden c.q. daaraan bijdragen (Stap 6). Dit is een integraal onderdeel van het engagement proces. Zie ook stap 3.

Stap 3 – Stop, voorkom of beperk negatieve gevolgen

Wanneer ondernemingen in onze beleggingsportefeuille (potentieel) negatieve impact veroorzaken of dreigen te veroorzaken gebruiken wij onze invloed om deze negatieve impact te voorkomen en/of te mitigeren en indien nodig om herstelmaatregelen en/of compensatie mogelijk te maken. Dit doen wij via engagement, waar nodig en mogelijk voeren we extra invloed uit door te stemmen op aandeelhoudersvergaderingen.

Thematische aandachtsgebieden voortkomend uit de ESG due diligence screening De uitkomsten van de ESG due diligence screening worden gecategoriseerd naar thematische aandachtsgebieden en beoordeeld op de mate

¹⁴ <https://www.imvoconvenanten.nl/nl/verzekeringssector>

¹⁵ Zie hoofdstuk 5 van het Achmea MVB-beleid: <https://www.achmea.nl/-/media/achmea/documenten/duurzaam/verantwoord-beleggen/achmeas-verantwoord-beleggenbeleid.pdf>

¹⁶ Handreiking Prioriteiten Stellen in ESG Due Diligence. Zie: <https://www.imvoconvenanten.nl/-/media/imvo/files/verzekeringssector/prioriteiten-stellen-in-ESG-due-diligence.pdf?la=nl&hash=C837DAE4C2D99A1E9B788C6BDC475569>

¹⁷ <https://mneguidelines.oecd.org/RBC-for-Institutional-Investors.pdf>: "Responsible business conduct for institutional investors"

van betrokkenheid van de onderneming en het effect op de samenleving of het milieu. De onderneming krijgt bij de beoordeling een kwalificatie van rood, oranje of groen op basis van de informatie van ISS ESG. Deze kwalificatie wordt vervolgens gebruikt bij de prioritering bij de thematisch aandachtsgebieden.

Naast gezondheid en klimaat zijn de thematisch aandachtsgebieden voor Achmea gerelateerd aan mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anti-corruptie. Ondernemingen die zich niet houden aan deze normen worden als (potentieel) risicovol beschouwd voor de samenleving of het milieu.

Stap 4 – Monitor praktische toepassingen en resultaten

De voortgang en impact van ons engagementbeleid ten aanzien van de geïdentificeerde negatieve impact wordt gemonitord via een halfjaarlijkse rapportage.

Stap 5 – Communiceer hoe gevolgen worden aangepakt

In het MVB Halfjaarverslag legt Achmea verantwoording af over de maatregelen die worden genomen om de (potentiële) negatieve impact op samenleving en milieu die

in dit proces zijn geïdentificeerd te mitigeren. Dit gebeurt via de toelichting op de MVB-instrumenten engagement, stemmen, uitsluiten en ESG-integratie.

Beleggingen in fossiele brandstoffen

Onder beleggingen in fossiele brandstoffen verstaan wij bedrijven in de volgende sectoren:

- Steenkool en brandstoffen
- Diversen in metaal en mijnbouw
- Geïntegreerde olie- en gas
- Olie en gas exploratie en productie
- Olie en gas raffinage
- Olie en gas opslag en transport

In alle getoonde categorieën lagen deze beleggingen relatief gezien lager dan de benchmark. Een oorzaak hiervan ligt in het uitsluiten van steenkool en teerzand en het beleid om CO₂-reductie in de beleggingsportefeuille na te streven.

Per 30 juni 2021 bedroeg de blootstelling naar fossiele brandstoffen € 829 miljoen.

TABEL 3.1 BELEGGINGEN IN FOSSIELE BRANDSTOFFEN

Categorie	Belegd in fossiele brandstoffen		
	Totaal belegd	Waarvan in fossiel	% categorie
Aandelen ontwikkelde landen	€ 1 miljard	€ 30 miljoen	2%
Aandelen opkomende landen	€ 253 miljoen	€ 17 miljoen	6%
Vastrentende waarden ontwikkelde landen	€ 27 miljard	€ 768 miljoen	3%
Vastrentende waarden opkomende landen	€ 196 miljoen	€ 17 miljoen	9%
Totaal	€ 28 miljard	€ 829 miljoen	3%

9

4. Normen stellen

“Wij sluiten onverantwoorde activiteiten uit van belegging en reduceren negatieve impact.”

Wij stellen met minimum maatschappelijke normen vast waar onze beleggingen aan moeten voldoen. Het liefst zoeken wij samen met de bedrijven in onze portefeuille naar een oplossing voor maatschappelijke misstanden. Dit doen wij met een uitgebreid dialoogprogramma met bedrijven waar wij maatschappelijke uitdagingen constateren. Sommige economische activiteiten passen per definitie niet bij Achmea, zoals Tabak en Controversiële wapens. Ook beleggen we per definitie niet in landen en bedrijven die structureel internationale standaarden schenden. Andere economische activiteiten met een negatieve impact zijn (nog) benodigd voor ons dagelijks leven. Denk aan het verbranden van fossiele brandstoffen voor elektriciteitsproductie. Wij sluiten de grootste kolenvervuilers uit en reduceren de negatieve klimaatimpact van onze beleggingsportefeuille door een CO₂-reductie. Alle bedrijven, landen en instellingen waar Achmea niet in belegt worden opgenomen op onze uitsluitingslijst.

4.1. Controversiële wapens

Definitie en proces

Voor Achmea zijn wapens controversieel wanneer deze wapens onevenredig veel leed en slachtoffers veroorzaken en geen onderscheid maken tussen burger- en militaire doelen. Ook na afloop van een conflict veroorzaken deze wapens nog op aanzienlijke schaal slachtoffers en ontwrichten deze de maatschappij en de economie. Achmea belegt niet in ondernemingen die bijdragen aan de productie van deze wapens:

1. Nucleaire wapens
2. Biologische wapens
3. Chemische wapens
4. Antipersoonsmijnen
5. Clustermunitie

Bij het bepalen van de definitie van controversiële wapens zoekt Achmea aansluiting bij internationale verdragen die door Nederland zijn ondertekend en bij het beleid van de Nederlandse overheid. Het volledige uitsluitingsbeleid kunt u terugvinden op de [website](#), klik hier.

Het onafhankelijke onderzoeksbureau ISS ESG stelt ieder halfjaar voor Achmea vast welke ondernemingen betrokken zijn bij de productie van controversiële wapens. Daartoe bekijkt het onderzoeksbureau het gehele belegbaar universum. Wanneer het onderzoeksbureau betrokkenheid vaststelt, leidt dit tot uitsluiting.

Uitsluiting controversiële wapens

Verbod beleggen in clustermunitie

Met betrekking tot het verbod tot beleggen in clustermunitie heeft de AFM geïnventariseerd welke ondernemingen per 1 januari 2021 voldoen aan de criteria geformuleerd in artikel 21a Besluit Marktmissbruik. Uit deze inventarisatie blijkt dat de vier beursgenoteerde ondernemingen volgens tabel 4.1.1 in ieder geval onder de wettelijke definitie van een ‘verboden onderneming’ als bedoeld in artikel 21a Besluit Marktmissbruik vallen.

TABEL 4.1.1 INDICATIEVE AFM LIJST PER 1 JANUARI 2021

Onderneming	Land	Clustermunitie
Hanwha Corporation *	Zuid-Korea	ja
Poongsan Corporation	Zuid-Korea	ja
Anhui GreatWall Military Industry Co., Ltd.	China	ja
LIG Nex1 Co Ltd.	Zuid-Korea	ja

* Hanwha Corporation ('Hanwha') staat nu reeds enkele jaren op de lijst. Hanwha heeft op 30 juli 2020 echter

publiekelijk bekendgemaakt (met name door een afname van buitenlandse investeringen) haar clustermunitietak af te splitsen. De activiteiten worden ondergebracht in een aparte zelfstandige onderneming (Korean Defense Industry) met eigen ontwikkel- en productiecapaciteiten. Hanwha heeft de afsplitsing van haar clustermunitietak vooralsnog niet afgerond.

Veranderingen in de uitsluitingslijst

Screening van het beleggingsuniversum op basis van onderzoeksgegevens van ISS ESG leiden tot een zestal wijzigingen in de uitsluitingslijst. Engility Holdings Inc en Tata Power zijn niet langer betrokken bij de productie, ontwikkeling of onderhoud van nucleaire wapens. De ondernemingen zijn daarom weer toegelaten tot het belegbare universum. Vier ondernemingen zijn toegevoegd aan de uitsluitingslijst, aangezien is vastgesteld dat zij betrokken zijn bij de productie, ontwikkeling of onderhoud van nucleaire wapens. Zie alle wijzigingen in de uitsluitingslijst in tabel 4.1.2.

TABEL 4.1.2 VERANDERINGEN CONTROVERSIËLE WAPENS¹

Onderneming	Land	Status
Morgan Sindall Group plc	Verenigde Koninkrijk	Toegevoegd
MTAR Technologies Ltd.	India	Toegevoegd
Spirit AeroSystems Holdings, Inc.	Verenigde Staten	Toegevoegd
Wartsila Oyj Abp	Finland	Toegevoegd
Tata Power Co Ltd	India	Verwijderd
Engility Holdings Inc	Verenigde Staten	Verwijderd

¹ Bron: Achmea Investment Management, ISS ESG

In de bijlagen is de actuele uitsluitingslijst te vinden.

4.2. Tabaksproducenten

Definitie en proces

Op basis van GICS-classificatiecodes stellen wij vast welke ondernemingen als rookwarenproducenten worden aangemerkt. Twee maal per jaar screenen wij het beleggingsuniversum op dit criterium. Ondernemingen die zijn aangemerkt als rookwarenproducenten plaatsen wij op de geactualiseerde uitsluitingslijst. Eventueel aanwezige holdings in tabaksproducenten verkopen wij. Portefeuillemanagers mogen geen nieuwe holdings aankopen van uitgesloten ondernemingen zolang de onderneming op de uitsluitingslijst staat.

Al sinds januari 2013 heeft Achmea alle producenten van tabakswaaren uitgesloten van beleggingen. Het niet beleggen in de tabaksindustrie past bij het Achmea thema Gezondheid.

In de bijlagen is de actuele uitsluitingslijst te vinden.

4.3. Thermisch steenkool, teerzanden, Arctische olie/-gas en schalieolie/-gas

Definitie en proces

Achmea heeft haar beleggingsbeleid per 1 januari 2021 verder aangescherpt: beleggingen in vervuilende en CO₂-intensieve bedrijven worden verder afgebouwd. Bedrijven die meer dan 5% van hun omzet halen uit thermisch steenkolen, de winning van teerzandolie, Arctische olie/-gas of uit schalieolie/-gas, sluiten we voortaan uit. En Achmea gaat met de bedrijven die nog minimale omzet halen uit deze vervuilende industrie aanvullend in gesprek om te zorgen dat zij ook bewegen richting volledig CO₂-neutrale oplossingen.

In de bijlagen is de actuele uitsluitingslijst te vinden.

4.4. Normschendingen

Schenders van internationale normen

Achmea sluit ondernemingen uit die op grove en structurele wijze internationaal breed gedragen normen op het gebied van mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anti-corruptie schenden. Hiervoor hanteert Achmea een aantal belangrijke raamwerken als uitgangspunt, namelijk het UN Global Compact, de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de UN Guiding Principles on Business & Human Rights. De OESO-richtlijnen onderscheiden naast de vier genoemde thema's ook de volgende thema's: consumentenbelangen, wetenschap en technologie, mededinging en belastingen. De UN Guiding Principles geven handvatten voor overheden en ondernemingen hoe mensenrechtenschendingen in de praktijk te voorkomen, te adresseren en te mitigeren.

Vaststelling uitsluitingen

Achmea laat onderzoeksbureau ISS ESG beoordelen welke ondernemingen betrokken zijn bij structurele schendingen van internationale normen. Leidraad hierbij zijn de principes van het Global Compact op het vlak van mensenrechten, arbeidsnormen, milieunormen en (anti)corruptie. Daartoe bekijkt ISS ESG het gehele universum van aandelen en bedrijfsobligaties.

Omdat een schending snel kan ontstaan, maar ook weer snel kan worden opgeheven, komen alleen de structurele schenders van principes in aanmerking voor uitsluiting. Achmea stelt dat een schending structureel is wanneer deze ten minste 24 aaneengesloten maanden heeft plaatsgevonden. Zolang dit niet het geval is, heeft het aangaan van de dialoog met de onderneming (engagement) de voorkeur. Indien een onderneming langer dan 24 maanden het VN Global Compact schendt dan wordt de onderneming uitgesloten.

Beleggingen in uitgesloten ondernemingen worden verkocht. Geen nieuwe aandelen of obligaties worden aangekocht zolang de onderneming op de uitsluitingslijst staat. Bij een geverifieerde opheffing van de schending zal de onderneming van de uitsluitingslijst worden verwijderd. Op de website van Achmea is de actuele [uitsluitingslijst](#) terug te vinden

Per 1 juli 2021 zijn wereldwijd 28 ondernemingen voor beleggingen uitgesloten van het relevante beleggingsuniversum vanwege structurele schendingen van internationaal breed geaccepteerde normen. Zie de bijlagen voor het volledige overzicht.

Nieuw toegevoegde ondernemingen op de uitsluitingslijst

Cellcom & Partner Communications Co. Ltd.

Cellcom Israel Ltd. en Partner Communications Co. Ltd. hebben nog niet aangetoond hoe haar telecommunicatiediensten naar en binnen de bezette gebieden in overeenstemming zijn met de verwachtingen ten aanzien van Responsible Business Conduct, een kernbegrip uit de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen. Beslissingen die door de Verenigde Naties, het Internationaal Gerechtshof en de VN-Veiligheidsraad zijn vrijgegeven, stellen dat de nederzettingen in strijd zijn met het internationaal humanitair recht. De Israëlische regering beweert echter dat de aanwezigheid van Israël in de gebieden niet illegaal is en heeft haar sterke banden met het gebied benadrukt. Een VN-werkgroep heeft echter vastgesteld dat "ondernemingen die zaken doen of willen doen in, of verbonden zijn met, de Israëlische nederzettingen in de OPT (bezette Palestijnse gebieden), moeten kunnen aantonen dat zij de voortzetting van een internationale illegaliteit niet steunen en ook niet medeplichtig zijn aan schendingen van de mensenrechten". Beide ondernemingen kunnen dit niet naar behoren aantonen.

Posco

POSCO is door twee rechtbanken veroordeeld voor het inperken van de vakbondsvrijheid en daarmee is het een duidelijk geverifieerde casus. ISS ESG stelt bovendien dat POSCO ondanks de voorvallen en uitspraken van de rechters nog steeds dient aan te tonen dat zij de vakbondsvrijheid van hun medewerkers respecteren in lijn met internationaal gestelde normen.

Station Casinos

Station Casinos wordt sinds 2012 in verband gebracht met het inperken van vakbondsvrijheid en recentelijk opnieuw met het schenden van arbeidsnormen. De beschuldigingen van het inperken van vakbondsvrijheid zijn tweemaal bevestigd door een rechtbank. Station Casinos heeft bovendien niet gereageerd op vragen van ISS ESG omtrent deze kwesties.

Power Construction Corporation of China, Ltd.

PowerChina is betrokken bij de bouw van een dam die volgens UNESCO verhoogd risico heeft op negatieve impact op een aangelegen UNESCO Werelderfgoedlocatie en waarbij geen gedegen milieu-impactanalyse uitgevoerd is die aan aanvaardbare standaarden voldoet. PowerChina is tot op heden niet ingegaan op pogingen van ISS ESG om een dialoog op te zetten.

Ondernemingen waarvoor structurele schending is opgeheven

Op basis van de screening is vastgesteld dat onderstaande onderneming niet langer als structurele normschender aangemerkt wordt. Conform procesafspraken wordt deze onderneming weer toegevoegd aan het beleggingsuniversum.

Cintas Corporation

Cintas heeft voldaan aan de eisen van de Amerikaanse National Labor Relations Board (NLRB) met betrekking op vakbondsvrijheid en heeft de misleidende berichten waarin werknemers werden gewaarschuwd voor de gevaren van vakbondsvorming van haar officiële websites verwijderd.

Uitsluiting landen

Landen waar machthebbers op systematische wijze de fundamentele mensenrechten op grove wijze schenden en landen waar het non-proliferatie verdrag wordt geschonden, worden uitgesloten. Een belangrijk handvat bij het uitvoeren van het landen-uitsluitingsbeleid is de Sanctiewet 1977. Daarnaast worden de prestaties van de landen in de Freedom in the World-index, de ITUC Global Rights-index en de Corruption Perception Index als vertrekpunt gebruikt bij het opstellen van een landen-uitsluitingslijst. Screening vindt jaarlijks plaats. Van landen op de uitsluitingslijst koopt Achmea geen staatsobligaties. In de bijlagen is de actuele uitsluitingslijst te vinden.

Staatsbedrijven

In het verlengde van het landenbeleid sluit Achmea ook staatsbedrijven gelieerd aan de uitgesloten landen uit van belegging. Een onderneming wordt als staatsbedrijf aangemerkt indien de staat meer dan 50% van de aandelen bezit.

5. Beïnvloeden

Door de dialoog aan te gaan wil Achmea het duurzame gedrag van ondernemingen verbeteren en tegelijkertijd aandeelhouderswaarde vergroten. Ondernemingen die structureel internationale richtlijnen, zoals het VN Global Compact en de OESO-richtlijnen schenden, tonen onverantwoord gedrag. Dit gedrag is onverantwoord voor de eigen onderneming en haar stakeholders. Op de lange termijn ontstaat er bijvoorbeeld een risico voor de continuïteit van het bedrijf. Maar ook voor de samenleving is schending van internationale richtlijnen een groot risico. Daarom gaat Achmea in dialoog met ondernemingen. Onze inzet daarbij is het duidelijk stellen van kaders, het ontwikkelen van kennis en het definiëren van good practices.

5.1. Achmea en de dialoog

Anders dan bij het instrument uitsluiten waarbij Achmea op voorhand niet belegt in ondernemingen, geldt voor engagement dat er wel belegt kan worden in ondernemingen die ter discussie staan en we als aandeel- of obligatiehouder het management juist actief aansporen om het beleid of hun activiteiten te verbeteren.

De dialoog met ondernemingen wordt gevoerd door Achmea IM. Veelal zijn het trajecten met een looptijd van drie jaar. Wij voeren de dialoog op meerdere vlakken.

Normatieve engagement

Het normatieve engagement programma heeft als doel structurele schendingen van Global Compact principes, OESO-richtlijnen voor Multinationale ondernemingen of UN Guiding Principles on Business & Human Rights te stoppen en te voorkomen. Structurele schendingen van deze normen vergroten het risico op nadelige gevolgen voor de onderneming, haar directe omgeving zoals lokale gemeenschappen of het milieu en voor andere belanghebbenden. Activiteiten die (mogelijk) leiden tot een schending van de principes staan veelal in de belangstelling van niet-gouvernementele organisaties (ngo's) en de media. In de praktijk leiden deze schendingen ook vaker tot rechtszaken, die boetes of het uitbetalen van schadeclaims door de ondernemingen tot gevolg kunnen hebben. Dit zijn directe negatieve financiële effecten, die ook de belangen van aandeelhouders schaden.

Om tot een selectie van de ondernemingen te komen, die vallen binnen het normatieve engagement programma, wordt een due diligence-proces uitgevoerd. Het beleggingsuniversum wordt doorlopend gescreend op het schenden van één of meerdere principes van de VN Global Compact, OESO-richtlijnen voor multinationale

ondernemingen of UN Guiding principles on Business & Human Rights door onderzoeksbureau ISS ESG. Bij vermoedens van een mogelijke schending wordt een dialoog gestart om escalatie te voorkomen. Ook bij een vastgestelde schending wordt de dialoog met deze bedrijven opgestart met als doel de schending op te heffen en mogelijke nieuwe schendingen in de toekomst te voorkomen. Daarbij zal ook herstel van de situatie en mogelijke schadevergoedingen voor bijvoorbeeld lokale bevolking ter sprake komen.

Thematische engagement

Vanuit de invalshoek van thema's gaat Achmea als aandeel- of obligatiehouder het gesprek met ondernemingen aan over een ESG-thema, waarbij wij de beleggingswaarde proberen te vergroten en het duurzame gedrag en de kwaliteit van het bestuur te verbeteren.

Het thematische engagement-programma heeft een andere doelstelling dan het normatieve engagement-programma. Hier staan niet de bedrijven centraal die normen schenden, maar juist bedrijven die zowel financieel als maatschappelijk op bepaalde thema's hun prestaties verder kunnen verbeteren. Bij de keuze van een engagementthema spelen de volgende zaken een rol:

- Materialiteit van het thema;
- Sociale of ecologische relevantie van het thema;
- Omvang van de onderneming in de beleggingsportefeuille (zowel aandelen als bedrijfsobligaties);
- Succeskans voor slagen van de dialoog.

Focus engagement

Indien het thema waarop wij vinden dat ondernemingen beter moeten presteren een kernthema van Achmea is – mensenrechten, arbeidsnormen, natuur en milieu, gezondheid, klimaatverandering— en Achmea zich nadrukkelijk jegens de betrokken ondernemingen wil profileren, dan start Achmea een focus engagement.

Issue engagement

Wij gaan in gesprek met een onderneming wanneer er een kwestie via maatschappelijke aandacht aan het licht komt en Achmea denkt dat zij via haar beleggingen positieve invloed op de betrokken onderneming kan uitoefenen.

ESG Nederland

Wij spreken met Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen over ESG-kwesties (Ecologische, Sociale en Governance). Dit doen wij veelal in collectief verband. Dit noemen wij ESG Nederland-engagement.

In het ESG Nederland-engagement is Achmea in gesprek met de belangrijkste Nederlandse ondernemingen. Dit valt veelal samen met het aandeelhoudervergaderingenseizoen. Deze dialogen vinden veelal in collectief verband plaats in samenwerking met andere Nederlandse institutionele beleggers en Eumedion, het Nederlandse corporate governance-platform voor institutionele beleggers. Het gezamenlijke doel is het beïnvloeden van governance en duurzaamheidsthema's, veelal ingegeven door de actualiteit van de aandeelhoudersvergadering. Te denken valt aan beloningsbeleid, benoeming van bestuurders, fusies en overnames en sociaal- en milieubeleid. De uitvoering van de ESG Nederland-dialogen wordt gedaan door Team MVB van Achmea IM.

Escalatiestrategie

Wat zijn de consequenties als engagement faalt? In het eerste half jaar van 2021 is er gewerkt aan het ontwikkelen van een escalatiestrategie waarin verschillende onderdelen van active ownership, namelijk normatieve en thematische engagement en stemmen, elkaar versterken. Een voorbeeld van de escalatiestrategie is de aandeelhoudersresolutie die Achmea IM als co-filer heeft ingediend bij Johnson & Johnson, dat tevens een bedrijf is dat onderdeel is van het thematische engagementprogramma. De aandeelhoudersresolutie verzocht Johnson & Johnson om transparantie te geven over het gebruik van publieke gelden bij vaccin-ontwikkeling.

5.2. Overzicht van het totale engagementprogramma

Het engagementprogramma van Achmea beslaat de volgende onderwerpen:

TABEL 5.2.1 ALLE LOPENDE ENGAGEMENTS

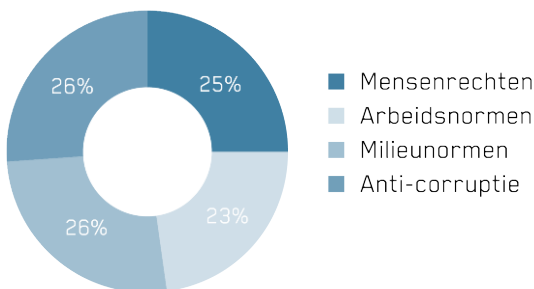
Thema	ESG classificatie
Mensenrechten	Internationale normen
Milieu	Internationale normen
Arbeidsnormen	Internationale normen
Corruptie	Internationale normen
ESG Dialoog Nederland	Governance
Goede en Beschikbare Medicijnen	Sociaal
Human Capital	Sociaal
Watterrisico bij water- en elektriciteitsbedrijven	Klimaat
Leefbaar Loon	Sociaal
Klimaat en transport	Klimaat
Access to Nutrition	Sociaal
Dialoog Klimaattransitie	Klimaat
Industriële Energie-efficiëntie	Klimaat
Plastics	Natuur & Milieu
Afbouw blootstelling steenkolen	Klimaat

5.3. Normatieve dialogen

Achmea vindt het belangrijk om in gesprek te gaan met ondernemingen die internationaal breed gedragen normen schenden. Wij noemen dit normatieve engagement. Per 30 juni 2021 maken 74 ondernemingen deel uit van het normatieve engagementprogramma. Met deze ondernemingen spreken wij over één of meerdere normschendingen. Het aantal normschendingen waarover wij spreken kan daarom afwijken van het aantal ondernemingen in het normatieve engagementprogramma. In totaal lopen er 110 dialogen. Onderstaand is weergegeven hoe het programma naar normschending is opgebouwd.

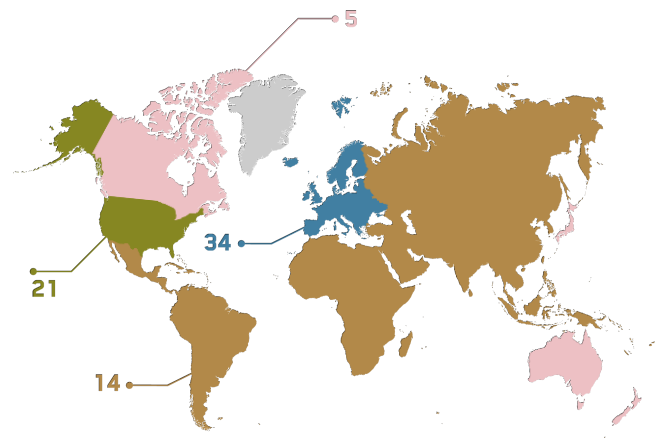
FIGUUR 5.3.1
NORMSCHENDING

De ondernemingen zijn gevestigd over verschillende regio's en markten. De focus van het programma ligt op de ontwikkelde markten met 69 dialogen. Wij verdelen deze onder in Europa, Verenigde Staten en Wereld Overig (Japan, Australië, Canada, Nieuw-Zeeland). Daarnaast voeren wij de dialoog met 5 ondernemingen uit opkomende markten. Zie in figuur 2 de regionale verdeling van ondernemingen in het normatieve engagementprogramma.

In het afgelopen halfjaar is met 10 ondernemingen een nieuwe dialoog geïnitieerd.

FIGUUR 5.3.2
ONDERNEMINGEN NAAR REGIO

Wij rapporteren voortgang over individuele dialogen op basis van vier vooraf gedefinieerde mijlpalen (tabel 1).

TABEL 5.3.1 MIJLPALLEN

1	Delen van relevante informatie
2	Implementatie van beleid
3	Herstel en Verhaal
4	Opheffen en/of voorkomen

Iedere dialoog heeft ondernemingsspecifieke doelstellingen, deze doelstellingen worden getoetst op basis van mijlpalen. De mijlpalen worden getoetst aan de hand van vier waarden, namelijk: (1) een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd, (2) er zijn maatregelen geïnitieerd, (3) er is een toezegging gedaan en (4) er zijn geen maatregelen genomen.

Iedere dialoog wordt getoetst aan de hand van de mijlpalen. Niet iedere mijlpaal is echter relevant voor een dialoog. Herstel en verhaal is bijvoorbeeld niet in alle gevallen relevant omdat er niet één specifieke groep van benadeelden is of herstel en verhaal al plaats heeft gevonden via het nationale rechtssysteem. De statistieken over de voortgang van engagementprogramma gaat over het totale engagementprogramma. Alle (positief) afgesloten dialogen zijn uit de statistieken gehaald, waardoor onderstaande statistieken een beeld geeft van de lopende dialogen. In het engagementprogramma (Q1 2019 tot Q4 2020) zijn 32 dialogen succesvol afgesloten. Dat betekent dat de ondernemingen niet langer betrokken zijn bij de (vermeende) schending. Met 2 ondernemingen is de dialoog voortijdig afgesloten, vanwege gebrek aan reactie en/of samenwerking van de onderneming.

Ten aanzien van de eerste mijlpaal, het delen van relevante informatie, zien we dat in 33% van de dialogen hierop nog geen stappen zijn gezet door de onderneming. Dat kan

komen door onwil van de desbetreffende onderneming of omdat de dialoog pas recent van start is gegaan. In totaal is in 49% van de dialogen wel informatie gedeeld, in 9% van de gevallen ook geverifieerd door een onafhankelijke partij. In 9% van de dialogen heeft de onderneming wel een toezegging gedaan dit te doen.

TABEL 5.3.2 DELEN VAN RELEVANTE INFORMATIE

Mijlpaal	1. Delen van relevante informatie
 Er zijn geen maatregelen genomen	33%
 Er is een toezegging gedaan	9%
 Er zijn maatregelen geïnitieerd	49%
 Een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd	9%

Voor de tweede mijlpaal, de implementatie van het beleid, zien we dat in 28% van de dialogen de ondernemingen hierop stappen hebben gezet en 5% zijn geverifieerd door een onafhankelijke partij. In 17% van de dialogen is de toezegging gedaan hierop stappen te zetten en in 31% van de dialogen hebben de ondernemingen zowel geen stappen gezet als toezeggingen gedaan.

TABEL 5.3.3 IMPLEMENTATIE VAN BELEID

Mijlpaal	2. Implementatie van beleid
 Er zijn geen maatregelen genomen	31%
 Er is een toezegging gedaan	17%
 Er zijn maatregelen geïnitieerd	28%
 Een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd	5%
n.v.t.	19%

Het mogelijk maken van Herstel en Verhaal, zoals ook benoemd in het IMVB-convenant, is de derde mijlpaal. Hierbij zien we dat in 42% van de dialogen de onderliggende doelstellingen zijn behaald, waarvan geen geverifieerd zijn door een onafhankelijke partij. Voor 23% van de dialogen is deze mijlpaal niet relevant vanwege de aard van de schending.

TABEL 5.3.4 HERSTEL EN VERHAAL

Mijlpaal	3. Herstel en Verhaal
 Er zijn geen maatregelen genomen	22%
 Er is een toezegging gedaan	14%
 Er zijn maatregelen geïnitieerd	42%
 Een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd	0%
n.v.t.	23%

Bij de vierde mijlpaal, het opheffen en/of voorkomen van de schending, zien we dat in 16% van de dialogen de ondernemingen hierop de onderliggende doelstellingen hebben behaald, waarvan 2% geverifieerd zijn door een onafhankelijke partij. Additioneel is in 15% van de dialogen de toezegging gedaan om maatregelen te zullen nemen. In 34% van de dialogen dienen de ondernemingen hier nog stappen op te zetten.

TABEL 5.3.5 OPHEFFEN EN/OF VOORKOMEN

Mijlpaal	4. Opheffen en/of voorkomen
 Er zijn geen maatregelen genomen	34%
 Er is een toezegging gedaan	15%
 Er zijn maatregelen geïnitieerd	16%
 Een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd	2%
n.v.t.	33%

Mensenrechtenschendingen

Het doel van deze dialogen is het opheffen van de geconstateerde of vermeende mensenrechtenschendingen. Daarnaast vragen we de onderneming beleid, processen en rapportages te ontwikkelen die verband houden met het voorkomen van nieuwe mensenrechtenschendingen. De onderneming moet aantonen dat de schending van relevante UN Global Compact principes, OESO-richtlijnen of de UN Guiding principles on Business & Human Rights is opgeheven. Het is wenselijk dat een externe, onafhankelijke partij dit vaststelt.

Mensenrechtenschendingen kunnen betrekking hebben op de activiteiten van ondernemingen in landen met controversiële regimes. Door hun activiteiten in deze landen genereren de ondernemingen inkomsten voor de betreffende regimes, die deze inkomsten vervolgens vaak niet ten goede laten komen aan de lokale bevolking.

Daarnaast komt het voor dat lokale gemeenschappen direct worden geschaad door de activiteiten van de ondernemingen. Andere voorbeelden van schendingen op het gebied van mensenrechten zijn onrechtmatigheden tegen de lokale bevolking door personeel of ingehuurd veiligheidsdiensten van ondernemingen.

Achmea is in het eerste halfjaar van 2021 met 5 nieuwe ondernemingen een dialoog gestart rond een mensenrechtenschending.

**TABEL 5.3.1 GEÏNITIEERDE DIALOGEN
MENSENRECHTENSCHENDING H1 2021**

Onderneming	Gestart
ACS Actividades de Construcción y Servicios SA	Q1 2021
Capital One Bank (USA), NA	Q1 2021
Experian Finance Plc	Q1 2021
Experian Plc	Q1 2021
Iberdrola SA	Q2 2021

In de eerste helft van 2021 zijn 3 dialogen op het gebied van mensenrechten afgesloten, namelijk met Allergan Plc, Alphabet Inc. en Weyerhaeuser Company.

Het engagementtraject met **Allergan Plc** is afgesloten aangezien ISS ESG haar beoordeling heeft gewijzigd naar Groen (score 5: onder observatie). AbbVie, Inc. bevestigde aan ISS ESG dat dochteronderneming Allergan Plc per eind 2020 de productie en distributie van opiaten heeft gestaakt. De dialoog is daardoor afgesloten.

Alphabet Inc., moederonderneming van Google LLC en YouTube, heeft in februari 2021 beleidswijzigingen doorgevoerd in lijn met de voorschriften uit het Amerikaanse Children's Online Privacy Protection Act (COPPA) Rule, nadat de Amerikaanse Federal Trade Commission (FTC) in september 2019 een boete van ruim EUR 154 miljoen had opgelegd aan YouTube voor het schenden van COPPA. ISS ESG oordeelde vervolgens dat YouTube de nodige maatregelen heeft genomen om de eerdere tekortkomingen omtrent privacy van kinderen op hun platform te verhelpen. De dialoog is positief afgesloten.

Weyerhaeuser Company wordt er sinds 2009 van beschuldigd dat het geen vrijwillige, voorafgaande en geïnformeerde toestemming heeft verkregen van de inheemse Grassy Narrows First Nation om hout te vergaren uit een bosgebied gelegen op grond in Ontario, Canada. In mei 2021 verklaarde de onderneming aan ISS ESG dat het voortdurend met de vertegenwoordigers van de Grassy Narrows in dialoog is omtrent bosbeheer in het gebied in kwestie. Hoewel er bezorgdheid blijft bestaan over de toezegging van de onderneming om vrije, voorafgaande en geïnformeerde toestemming te geven voor toekomstige houtkap in traditioneel gebied, wordt er niet actief gekapt in het bosgebied van de Grassy Narrows en geldt er tot april 2024 een door de regering afgekondigd kapverbod in het gebied. ISS ESG oordeelt dat de controverse niet langer actueel is, wat leidt tot afsluiting van de engagement.

Arbeidsnormenschendingen

Het doel van dit engagementthema is het opheffen van de geconstateerde of vermeende arbeidsnormenschending. Daarnaast vragen we de onderneming beleid, processen en rapportages te ontwikkelen die verband houden met het voorkomen van nieuwe arbeidsnormenschendingen.

Structurele schendingen van het UN Global Compact, OESO-richtlijnen of de UN Guiding principles on Business & Human Rights, in het bijzonder de principes die gaan over arbeidsnormen, vormen financiële en reputatie risico's voor de onderneming en voor belanghebbenden zoals aandeelhouders. Ondernemingen dienen te voorkomen dat zij zich schuldig maken aan structurele schendingen van deze beginselen. Mochten zij zich daaraan wel schuldig maken, dan is het wenselijk dat zij deze schendingen opheffen en voorkomen dat schendingen in de toekomst opnieuw zullen optreden.

Structurele schendingen van arbeidsnormen kunnen betrekking hebben op kinderarbeid en andere vormen van gedwongen arbeid in de ketens van toeleveranciers van ondernemingen. Ook discriminatie van bijvoorbeeld zwangere vrouwen of personeel met een bepaalde etnische achtergrond komt voor, zowel binnen ondernemingen zelf als binnen de ketens van toeleveranciers. De onderneming moet aantonen dat de schending van de UN Global Compact principes is opgeheven. Het is wenselijk dat een externe, onafhankelijke partij vaststelt dat de schending is opgeheven.

Achmea is in het eerste halfjaar van 2021 met 2 nieuwe ondernemingen een dialoog gestart rond een arbeidsnormenschending.

**TABEL 5.3.1 GEÏNITIEERDE DIALOGEN
ARBEIDSNORMSCHENDING H1 2021**

Onderneming	Gestart
Amazon.com, Inc.	Q1 2021
LafargeHolcim Ltd.	Q1 2021

In de eerste helft van 2021 is de lopende dialoog met Anheuser-Busch InBev afgesloten.

De dialoog met **Anheuser-Busch InBev** is afgesloten (score 4: herstelmaatregelen in gang gezet). Dit als gevolg van een overeenkomst tussen Anheuser-Busch InBev en de Internationale Vakbond voor Voeding, Landbouw, Hotel, Restaurant, Catering, Tabak en Geallieerde Arbeiders, ten aanzien van de herintreding van vier ontslagen vakbondsmedewerkers en de erkenning van hun rol als vakbondsvertegenwoordigers. Daarnaast lopen er gesprekken tussen de onderneming en de lokale vakbond.

Milieuschendingen

Het doel van dit engagementthema is het opheffen van de schendingen van het UN Global Compact en de OESO-richtlijnen en het ontwikkelen van beleid, systemen en rapportages die verband houden met het voorkomen van nieuwe milieuschendingen.

Structurele schendingen van het UN Global Compact en de OESO-richtlijnen, in het bijzonder de principes die gaan over milieu, vormen financiële, operationele en reputatierisico's voor de onderneming en voor haar belanghebbenden zoals aandeelhouders. Ondernemingen dienen daarom te voorkomen dat zij zich schuldig maken aan structurele schendingen van deze principes. Mochten zij zich wel daaraan schuldig maken, dan is het wenselijk dat zij deze schendingen opheffen en voorkomen dat de schendingen in de toekomst opnieuw optreden.

De dialoog wordt gevoerd aan de hand van SMART-doelstellingen. De onderneming moet aantonen dat een schending van UN Global Compact principes of OESO-richtlijnen structureel is opgeheven, waarbij het wenselijk is dat een externe onafhankelijke partij vaststelt dat de schending is opgeheven. Bij het opheffen van de schending moet ook gedacht worden aan het nemen van corrigerende maatregelen, schadeloosstelling van betrokkenen en het opzetten en uitvoeren van herstel plannen.

Achmea is in het eerste halfjaar van 2021 met 3 nieuwe ondernemingen een dialoog gestart rond een milieuschending.

**TABEL 5.3.1 GEÏNITEERDE DIALOGEN
MILIEUSCHENDINGEN H1 2021**

Onderneming	Gestart
ACS Actividades de Construcción y Servicios SA	Q1 2021
BHP Group	Q1 2021
Iberdrola SA	Q1 2021

In de eerste helft van 2021 zijn 7 lopende dialogen afgesloten, namelijk met Fiat Chrysler Automobiles N.V., Isuzu Motors Limited, Mazda Motor Corp., Mitsubishi Motors Corporation, Subaru Corp, Suzuki Motor Corp. en Toyota Motor Corp.

UITGELICHT: Vermeend verzet tegen het mitigeren van klimaatverandering in de Verenigde Staten.

Opgeheven schending: milieu

Acht ondernemingen in de automobielsector, namelijk **Isuzu, Suzuki, Toyota, Subaru, Mazda, Mitsubishi, Kia, en Hyundai**, werden ervan beschuldigd zich in de Verenigde Staten te verzetten tegen wet- en regelgeving om klimaatverandering tegen te gaan. De ondernemingen maakten, via het lidmaatschap van de branchegroep Association of Global Automakers, sinds 2019 deel uit van gerechtelijke procedures die het terugdraaien van brandstofefficiëntienormen ondersteunen. Het terugdraaien van deze maatregelen zou betekenen dat verschillende Amerikaanse staten niet langer zelfstandig strengere regels voor brandstofefficiëntie mogen opleggen aan autofabrikanten.

De steun van de bedrijven voor het intrekken van de brandstofefficiëntieregels druist in tegen de normatieve verwachtingen ten aanzien van klimaatverandering, zoals uiteengezet in het Raamverdrag van de Verenigde Naties inzake klimaatverandering (UNFCCC) en de Overeenkomst van Parijs, en tegen de verwachtingen die aan bedrijven worden gesteld volgens andere internationale normen.

In februari 2021 is het oordeel herzien van oranje naar groen, score 2 (Betrokkenheid in het verleden). Deze wijziging kwam voort uit de bevestiging van het federaal hof in de VS dat de branchegroep zich heeft teruggetrokken uit de gerechtelijke procedures. Aangezien de branchegroep zich uit de procedure heeft teruggetrokken, heeft ISS ESG de dialoog beëindigd.

Anti-corruptieschendingen

Omkoping en corruptie zijn niet verenigbaar met goed ondernemingsbestuur en hebben een negatieve invloed op de (creatie van) aandeelhouderswaarde. Het leidt tot nadelige economische, sociale en politieke uitkomsten.

Eén van de universele principes van het UN Global Compact en OESO-richtlijnen is gericht op corruptie. Dit principe roept ondernemingen op preventieve en handhavingsmaatregelen te nemen en een effectief systeem op te zetten voor de bestrijding van corruptie.

Dit engagementthema heeft als doel het anti-corruptiebeleid en de maatregelen tegen corruptie bij ondernemingen te verbeteren. Daarnaast moet ook voldoende duidelijk worden gemaakt welke acties worden ondernomen tegen werknemers, agenten en onderaannemers die betrokken zijn bij beschuldigingen in verband met corruptie. Hierbij is het belangrijk dat er transparant wordt gecommuniceerd over verrichte onderzoeken en over doorgevoerde veranderingen.

Achmea is in het eerste halfjaar van 2021 met één nieuwe onderneming een dialoog gestart rond een anti-corruptieschending.

TABEL 5.3.1 GEÏNITEERDE DIALOGEN
CORRUPTIESCHENDINGEN H1 2021

Onderneming	Gestart
QUALCOMM Incorporated	Q1 2021

In de eerste helft van 2021 is de lopende dialoog met CaixaBank SA afgesloten.

De dialoog met **Caixabank SA** is in het afgelopen halfjaar positief afgesloten. De onderneming werkt namelijk actief samen met het Spaanse Hooggerechtshof en het heeft haar procedures om witwassen tegen te gaan versterkt.

5.4. Thematische dialogen

Achmea voert thematische dialogen met als doel algemene standaarden binnen een bedrijfstak of keten te verbeteren. Voor sommige dialogen werken wij samen met andere nationale en internationale partijen. Over de voortgang en het vervolg op onze dialogen leest u op de volgende pagina's. Alle ondernemingen waarmee thematische dialogen worden gevoerd zijn terug te vinden in de bijlage ("Lijst van ondernemingen; Thematische Dialogen).

Goede en beschikbare medicijnen

Voortgang

In de eerste helft van 2021 hebben we ons gericht op het indienen van twee resoluties bij Abbvie en Johnson & Johnson, engagement met Bayer, Novartis en Roche naar aanleiding van de uitkomsten van de Access to Medicine Index en hebben we vragen gesteld over onder andere de aandeelhoudersvergadering van Gilead.

Bij **Johnson & Johnson** hebben we in november 2020 een resolutie voor de aandeelhoudersvergadering in 2021 ingediend waarin de onderneming wordt opgeroepen om transparant te zijn over hoe overheidsfinanciering bij de ontwikkeling van haar Covid-19-vaccin invloed heeft gehad op de uiteindelijke prijs. Een dergelijke resolutie is een krachtig middel om op de aandeelhoudersvergadering een signaal af te geven, maar kan ook voor de onderneming een aansporing zijn om voorafgaand aan deze vergadering het gesprek aan te gaan met beleggers en eerder stappen te zetten. We hebben hierover met de onderneming het gesprek gevoerd, maar dit heeft niet geleid tot een toezegging van Johnson & Johnson. Om de druk op te voeren hebben we daarnaast met een andere coalitie van investeerders vragen ingediend voor de aandeelhoudersvergadering van de onderneming. Uiteindelijk heeft onze resolutie 31.77% van de stemmen gekregen. Een groot percentage voor een ESG-resolutie. We zullen dit dan ook gebruiken voor onze vervolgesprekken met Johnson & Johnson over dit onderwerp.

Ook bij **Abbvie** hebben we in november 2020 een resolutie met andere beleggers ingediend waarin de onderneming wordt opgeroepen om een verantwoord prijsbeleid een plek te geven in haar remuneratiebeleid voor het bestuur. De onderneming heeft in reactie hierop begin 2021 aangegeven deze aanbeveling over te nemen en een verantwoord prijsbeleid een plek te geven in haar remuneratiebeleid. Aangezien deze toezegging is gedaan, is in overleg met de andere indieners deze resolutie teruggetrokken. Door deze

toezegging noteren wij positieve voortgang binnen deze engagement.

Bayer heeft sinds de start van het engagement erg open gestaan voor onze engagement. Ook nu hebben we snel na lancering van de nieuwe Access to Medicine Index met de onderneming gesproken. We zien dat Bayer hard werkt aan haar duurzaamheidsstrategie. Dat het bedrijf via haar dochteronderneming Monsanto ook onder vuur lijkt te liggen vanwege de productie van het bestrijdingsmiddel Roundup (Glyfosaat) lijkt een hiervoor een belangrijke stimulans. Dit heeft ertoe geleid dat de Access to Medicine Index een aantal verbeteringen identificeert die ook in ons engagement centraal hebben gestaan. Zo heeft de onderneming de toezegging gedaan dat het haar patenten niet zal afdwingen in ontwikkelingslanden, heeft het een externe adviesraad ingesteld voor haar duurzaamheidsbeleid en heeft het duidelijke en afrekenbare doelstellingen gesteld voor de toegang tot anticonceptie. We noteren dan ook positieve voortgang op dit thema. Dat betekent echter niet dat Bayer nog geen ruimte heeft voor verbetering. Zo kan het stappen zetten op het gebied van haar onderzoeksbeleid en prijsbeleid. We zullen onze engagement dan ook op o.a. deze onderwerpen vervolgen. Daarnaast is een belangrijke toevoeging hierbij dat deze engagement zich met name richt op toegang en betaalbaarheid van medicijnen en dat de problematiek rondom Roundup hiermee nog niet van de radar is.

Ook bij **Roche** hebben we een gesprek gehad over de uitkomsten van de Access to Medicine Index. De index laat op een aantal vlakken vooruitgang zien bij de onderneming. Zo is Roche lid geworden van de Covid-19 Therapeutics Accelerator, een samenwerkingsverband om sneller behandelingen tegen Covid-19 te ontwikkelen. Daarnaast heeft de onderneming een aantal gedegen projecten om de zorg wat betreft baarmoederhalskanker en borstkanker te verbeteren. Toch zien we meer structureel nog onvoldoende verbetering. Bijvoorbeeld rondom de manier waarop de prijs, distributie en toegang van medicijnen door het management wordt gestuurd. Dit zijn belangrijke onderwerpen voor de verdere dialoog.

Ook bij **Novartis** zien we voortuitgang op de Access to Medicine index, waarvan we de uitkomsten ook met de onderneming hebben besproken. Zo heeft Novartis een strategie gelanceerd om patiënten beter toegang te geven tot medicijnen in Zuidelijk Afrika en is het net als Roche lid geworden van de Covid-19 Therapeutics Accelerator. Toch zien we ook bij Novartis dat er qua governance en prijsbeleid nog onvoldoende verbetering is. Dit zal dan ook in de verdere dialoog centraal staan.

Bij **Gilead** hebben we met een coalitie van investeerders vragen gesteld op de aandeelhoudersvergadering. Deze vragen zijn beantwoord, maar in redelijk algemene bewoordingen. Daarom hebben we het verzoek aan Gilead gedaan voor een vervolgesprek in het 3^e kwartaal, met

name om in te gaan op de resultaten van de Access to Medicine index.

Vervolg

In het najaar zullen we met een groep investeerders met wie we samenwerken, bespreken bij welke farmaceuten extra stappen, zoals het indienen van een resolutie, opportuun zijn. Daarnaast zullen wij contact opnemen over de uitkomsten van de Access to Medicine Index met de farmaceuten die wij hierover nog niet gesproken hebben.

Human Capital

Voortgang

In het afgelopen halfjaar is gesproken met Royal Caribbean Cruises en McDonald's.

We hebben in het afgelopen halfjaar gesproken met **Royal Caribbean Cruises** (hierna: RCC). De onderneming is zwaar geraakt door de coronacrisis. RCC heeft diverse maatregelen genomen om de veiligheid en gezondheid van medewerkers te waarborgen. Met het herstarten van het varen worden de genomen maatregelen nu uitgetest.

Ook hebben we met RCC gesproken over de samenstelling van het medewerkersbestand die qua nationaliteiten zeer divers is, zo komt een groot deel van de medewerkers op de schepen uit Zuidoost Azië. Omdat de schepen ook nog veel in internationale wateren varen en bijvoorbeeld onder Maltese of Panamese vlag varen is de arbeidsrechtelijke positie van deze medewerkers complex. RCC meldde dat een groot gedeelte van de medewerkers is aangesloten bij een vakbond. Voor de verschillende nationaliteiten zijn er verschillende vakbonden en RCC stelt dat het constructief samenwerkt met diverse internationale zeevaarders vakbonden. Als gevolg van de pandemie is de dialoog met de vakbonden volgens RCC geïntensiveerd. We willen in de 2^e helft van 2021 gesprekken aangaan met enkele vakbonden om deze uitspraken te toetsen. Dit kan weer informatie opleveren voor het vervolgesprek met RCC.

We hebben daarnaast gevraagd of RCC meer transparantie kan bieden in de rapportages omtrent de samenstelling van het medewerkersbestand. RCC antwoorde dat zij met dit punt aan het werk waren en onze aanbevelingen mee zouden nemen. In het jaarverslag van RCC over 2020 geeft RCC inzicht in hoe de medewerkers verdeeld zijn over bijvoorbeeld personeel aan wal en personeel op de cruiseliners. Ook geven ze inzicht in de man/vrouw verhouding en is er een verdeling opgenomen naar nationaliteit. De transparantie die geboden wordt is een belangrijke stap in de goede richting. Wel moedigen we nog verdere transparantie aan. Ook zouden we graag zien dat er toelichting gegeven wordt

over hoe de verschillende nationaliteiten de algemene processen en beleidsstukken beïnvloeden. Dit zullen we in het vervolgesprek meenemen.

Na veel verzoeken heeft uiteindelijk in april 2021 een gesprek plaatsgevonden met **McDonald's**. In het gesprek is uitgebreid gesproken over het personeelsbeheer van McDonald's.

McDonald's is de afgelopen jaren regelmatig in het nieuws gekomen doordat diverse vrouwelijke medewerkers rechtszaken hebben aangespannen tegen McDonald's. De aanklachten betreffen seksuele intimidatie door mannelijke collega's en managers. Onder andere in reactie hierop heeft McDonald's in 2020 principes opgesteld, gericht op preventie van discriminatie, intimidatie en geweld op de werkvloer. Voor het opstellen van deze principes is gebruik gemaakt van multifunctionele teams. Ook om op deze wijze het draagvlak te vergroten. McDonald's loopt relatief veel risico op het gebied van personeelsbeheer. Dit wordt mede veroorzaakt door de franchisestructuur van de onderneming. Het centraal overzicht op het gebied van human capital wordt hierdoor bemoeilijkt. In het gesprek erkende McDonald's dat de bedrijfsstructuur een obstakel is voor het succes van de opgestelde principes. Een belangrijke vraag die zij zichzelf stellen is hoe de franchiseondernemingen en kritieke partners mee te nemen in dit proces.

Ook is specifiek ingegaan op de relatie met leveranciers. McDonald's verwacht van leveranciers op regelmatige basis een verslag omtrent Human Capital. Daarnaast voeren zij controles uit om ervoor te zorgen dat de arbeidsomstandigheden bij leveranciers overeenkomen met het beleid van McDonald's.

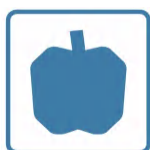
In het gesprek heeft McDonald's toelichting gegeven op hun stap om de beloning van bestuurders te koppelen aan diversiteitsdoelstellingen. Het bestuur wil zichzelf verantwoordelijk houden voor het verbeteren van de werkomgeving. En het maken van stappen hierin. McDonald's streeft naar gendergelijkheid in het management tegen het einde van 2030. Ook richten ze zich op het verhogen van het aantal gekleurde mensen wat werkzaam is in het management. McDonald's heeft dit jaar voor het eerst in het jaarverslag een volledige breakdown naar geslacht, etniciteit en ras van US medewerkers gerapporteerd. Iets waar voorstanders van transparantie steeds meer druk op uitoefenden. McDonald's heeft met alle stappen die zij gezet hebben vooruitgang geboekt. In het vervolgesprek willen we dieper ingaan op de plannen van McDonald's om de franchisenemers mee te nemen in de stappen die ze zetten op de diverse onderwerpen. En willen we dieper ingaan op hoe McDonald's van plan is om de doelstellingen die ze nu gecommuniceerd hebben daadwerkelijk te bereiken.

Vervolg

In de tweede helft van 2021 zetten we de dialogen voort. Met Sodexo willen we het diversiteitsbeleid en de interne

promotiemogelijkheden bespreken. Bij Carnival willen we met name bespreken hoe de rapportage en transparantie over hun werknemersbeleid verbeterd kan worden. Verder zoeken wij verdieping in het meten van medewerkerstevredenheid bij Starbucks en horen we graag wat de concrete actieplannen van McDonald's zijn met betrekking tot het behalen van de doelen die ze gesteld hebben.

Ook zullen wij vanuit het Workforce Disclosure Initiative (WDI) contact opnemen met de diverse ondernemingen om ze te vragen deel te nemen aan de enquête. Deelname aan WDI zorgt ervoor dat er meer inzicht gegeven wordt in het beleid van de onderneming ten opzichte van medewerkers. Het WDI draagt bij aan het bereiken van gestandaardiseerde en vergelijkbare informatie over het personeelsbestand.

Access to Nutrition

Voortgang

Er wordt met twee ondernemingen, namelijk Nestlé en Unilever, de dialoog gevoerd rondom het onderwerp Access to Nutrition. Voor beide ondernemingen zijn over het afgelopen half jaar geen ontwikkelingen te benoemen.

Vervolg

Op basis van de uitkomsten en aanbevelingen van de nieuwe Access to Nutrition Index, die in juli 2021 is uitgekomen, zullen alle ondernemingen die in deze index zijn opgenomen in de zomer van 2021 een brief ontvangen vanuit de aangesloten investeerders. Wij zullen deze brief verzenden naar Unilever. Daarnaast is vanuit de Access to Nutrition Index gevraagd of wij in plaats van Nestlé deze brief en daaropvolgende engagement willen leiden voor Coca Cola. Wij zullen deze onderneming dan ook toevoegen aan het engagement programma. Wij zullen echter ook actief aan de engagement met Nestlé blijven deelnemen vanuit deze coalitie.

Biodiversiteit

Voortgang

Begin 2021 is gestart met het voorbereidend onderzoek. Tal van onderzoeken en rapporten zijn daarbij gebruikt, van kennisinstellingen, financiële sectororganisaties en maatschappelijke organisaties. Op basis van het onderzoek

is eerst de keuze voor de relevante sector / keten gemaakt, en vervolgens de selectie van ondernemingen om het gesprek mee aan te gaan. Daarbij is nadrukkelijk gekeken naar de activiteiten van de onderneming en risico's wat betreft het veroorzaken van biodiversiteitsverlies.

Nadat de keuze voor de ondernemingen is gemaakt, is nader onderzoek gedaan naar de mate waarin de ondernemingen op dit moment al het thema biodiversiteit op de agenda hebben. We keken daarbij of het onderwerp in beleid nadrukkelijk benoemd is en of er over concrete maatregelen om biodiversiteitsverlies te voorkomen gerapporteerd wordt. Zoals de score voor duurzaam grondstoffengebruik in de tabel aangeeft, zijn er grote verschillen tussen de ondernemingen. Daarbij moet worden opgemerkt dat de ontwikkeling van data om impact op biodiversiteit in kaart te brengen nog in de kinderschoenen staat. We hopen echter dat dit engagement project ons ook meer inzicht kan geven in hoe ondernemingen werken aan het in kaart brengen van hun impact op - en afhankelijkheid van biodiversiteit. We zullen in ieder geval de ondernemingen aanmoedigen om deze analyse en de rapportage daarover meer structureel op te pakken.

Inmiddels zijn de eerste brieven aan de ondernemingen gestuurd en zullen we binnenkort nader contact met opnemen om een gesprek te plannen.

Samenwerking

In de voorbereiding van het engagement project bleek ook de deelname van Achmea IM aan de Finance for Biodiversity Pledge van waarde. Via dit initiatief dat ook verbonden is aan het Europese EU Business @ Biodiversity Platform¹⁸, biedt toegang tot de meest recente ontwikkelingen op gebied van biodiversiteit-impact meet methoden voor ondernemingen en impact indicatoren en data voor financiële instellingen. Samenwerking op gebied van engagement over biodiversiteit is een van de doelstellingen van de Pledge. Achmea IM heeft samen met Federated Hermes het voorzitterschap van de engagement werkgroep op zich genomen. Door actieve deelname in deze werkgroep willen we samenwerking in engagement bevorderen en leren van ervaringen van andere leden van de werkgroep. Ook kan afstemming plaatsvinden in het geval er met dezelfde bedrijven dialoog plaatsvindt. We hebben leden van de engagement werkgroep uitgenodigd om actief deel te nemen aan ons engagement project en inmiddels is met drie andere leden (institutionele beleggers) contact over samenwerking.

Vervolg

In de eerste brief aan de ondernemingen hebben we ze uitgenodigd voor een gesprek in het derde kwartaal van dit jaar. In die gesprekken willen we nader verkennen hoe ver de ondernemingen zijn ten aanzien van onze doelen. We zullen ook de wijze van samenwerking met andere beleggers uitwerken, zodat we de eerste ronde gesprekken samen

¹⁸ https://ec.europa.eu/environment/biodiversity/business/index_en.htm

kunnen voeren. Dit versterkt het signaal van urgentie aan de ondernemingen.

Plastics

Voortgang

In de 1e helft van 2021 is wederom met elke onderneming gesproken over de voortgang op de eerder geïntroduceerde doelen. Alle ondernemingen zijn voldoende open voor een constructieve dialoog met beleggers. Ook de samenwerking met de andere beleggers, leden van de PRI werkgroep over plastic, draagt duidelijk bij aan de kwaliteit van de gesprekken. Samen maken we de ondernemingen duidelijk dat de zorgen rond plastic breder worden gedeeld onder beleggers.

Uit de gesprekken komen een aantal gedeelde inzichten naar voren. Zo hebben de meeste ondernemingen verduurzaming van materiaalgebruik (circulariteit) duidelijk op de agenda. Deze trend wordt gedreven door ontwikkelingen op gebied van wet – en regelgeving. Omdat ook de klanten van de verpakingsproducenten zich op verwachte wetgeving voorbereiden, stellen zij ook eisen op gebied van duurzame materialen. Ook is duidelijk dat de ondernemingen op gebied van innovatie en materiaalontwikkeling veel kunnen doen, maar dat ze voor significant opschalen van duurzame materialen afhankelijk zijn van overheden die belemmeringen in de markt kunnen wegnemen. Belangrijke belemmerende factor is dat de kosten voor gerecycled plastic nog hoger zijn dan van nieuwe plastics. Ook belemmerend, is dat voor verpakkingen die in contact komen met voedingsproducten het gebruik van gerecycled materiaal vaak nog niet is toegestaan. Wat betreft het kostenaspect wordt de opschaling van gerecycled materiaal aangejaagd door (verwachte) belasting op nieuwe plastic uit fossiele grondstoffen of quota voor gebruik van gerecycled materiaal. Daarnaast draagt wetgeving en inzet van overheden op gebied van afvalinzameling en statiegeld bij aan het verminderen van plastic afval en het beschikbaar krijgen van meer gerecycled materiaal. De urgentie van betere wetgeving wordt onderschreven door een groot aantal ondernemingen in de plastic keten, en geuit in de ‘business call for a UN Treaty on plastic pollution’¹⁹. We onderzoeken momenteel of we voor deze oproep ook brede steun van institutionele beleggers kunnen mobiliseren.

Met **LyondellBasell** spraken over de strategie voor duurzaam materiaalgebruik en over de verdere verbetering van de duurzaamheidsrapportage. Lyondell heeft een sleutelpositie in de transitie naar niet-fossiele plastics en opschaling van plastic recycling. De onderneming heeft daarvoor speciaal het merk ‘Circulen, geïntroduceerd. Met Circulen biedt

Lyondell drie productlijnen: ‘recover’, uit mechanische recycling; ‘revive’ uit chemische recycling en ‘renew’ uit hernieuwbare grondstoffen. Dit is een duidelijke strategie. Vraag is wel, hoe snel Lyondell de productie van deze productlijnen kan opschalen. Daarbij is de onderneming in belangrijke mate afhankelijk van klanten die de extra kosten willen betalen. Daarnaast is ook de beschikbaarheid van goede afvalstromen voor recycling van belang. Zoals in de inleiding van deze voortgangsparaagraaf genoemd, is voor beide aspecten ook de rol van overheden van belang.

Wat betreft rapportage hebben we Lyondell gevraagd om duidelijke doelen voor de groei-ambitie van de Circulen-strategie en verdere detaillering van rapportage over materiaalgebruik. Over het opnemen van duurzaamheidsindicatoren in het beloningsbeleid zullen we in een volgend gesprek verder spreken. De verbeteringen in de rapportage over duurzaamheid en materiaalgebruik zien we als een ‘oranje’ mijlpaal ‘toezegging’.

Het gesprek met **Mondi** ging vooral over de duurzaamheidsstrategie - het ‘Mondi Action Plan (MAP-) 2030, over de rapportage over duurzaamheid en over het beloningsbeleid. Mondi produceert vooral papieren verpakking en ook in de rapportage krijgt dit daarom veel aandacht. De strategie en doelen wat betreft verduurzaming van het gebruik van plastic zijn minder uitgewerkt. We hebben Mondi daarom gevraagd om in het MAP-2030 concreter te zijn over de inzet op gebied van gerecycled en bio-based plastic. In het beloningsbeleid voor het bestuur heeft Mondi voor 2021 20% van de bonus gekoppeld aan het behalen van duurzaamheidsdoelen, waarvan 10% voor veiligheid op de werkvloer, en 10% voor het behalen van doelen uit het MAP2030. We zien dit als een invulling van in eerdere gesprekken kenbaar gemaakte verwachting en noteren daarom een ‘oranje’ mijlpaal ‘toezegging’.

Vervolg

Het volgende halfjaar zullen we gebruiken om de inmiddels geconstateerde voortgang af te zetten tegen de gestelde doelen om te zien op welke doelen we ons nog moeten richten. We zullen dan nog een ronde gesprekken plannen voor in het 4e kwartaal, om opnieuw de laatste ontwikkelingen bij de ondernemingen te horen en verdere suggesties voor verbetering te bespreken. In het 1e halfjaar van 2022 zullen we dan de laatste ronde gesprekken hebben waarna we de dialoog zomer 2022 zullen evalueren en afronden.

¹⁹ Deze oproep is mede ondertekend door een aantal ondernemingen waarmee wij in dialoog zijn: www.plasticpollutiontreaty.org

Leefbaar loon in de supermarkt- en textielsector

Voortgang thema

Kledingsector

In de eerste helft van 2021 zijn gesprekken gevoerd met Home Depot, Ralph Lauren en V.F. Corp. Aan deze gesprekken namen steeds ook andere leden van het Platform Living Wage Financials deel. In de gesprekken bleek dat de coronacrisis nog steeds veel aandacht vergde. Toch bleek er, voor de ondernemingen die al met leefbaar loon aan de slag waren, ruimte om vooruitgang te boeken. Ook omdat juist de coronacrisis de problemen rond lage lonen in de kledingsector extra onder de aandacht bracht. Verder stond de eerste helft van het jaar vooral in het teken van het wachten op de duurzaamheidsrapportages van de ondernemingen. Op basis van deze rapportages kunnen we het jaarlijkse voortgangsonderzoek uitvoeren om te zien of toezeggingen of in de gesprekken geschetste verwachtingen zijn verwerkt in de nieuwe rapportages. Inmiddels zijn de rapportages van Hugo Boss, Ralph Lauren en TJX gepubliceerd en zijn de onderzoeken gestart. Voor Home Depot en V.F. Corp. wordt het onderzoek uitgevoerd door partners van het PLWF.

De dialoog met **Home Depot** komt beter op gang. Home Depot werkt momenteel aan het verbeteren van beleid ten aanzien van het voorkomen van gedwongen arbeid in de keten. Zo verbiedt de onderneming nu volledig het gebruik van arbeid door gevangenen en is het zich meer bewust van de risico's ten aanzien van gedwongen arbeid in Azië. Home Depot werkt op dit thema samen met de Responsible Business Alliance, een organisatie die ondernemingen helpt bij ontwikkelen en uitvoeren van beleid op gebied van verantwoord ondernemen. We begrijpen de keuze van de onderneming om zich te richten op het uitbannen van gedwongen arbeid, maar we hebben nogmaals nadrukkelijk het belang van een degelijke mensenrechten- en arbeidsrechten risicoanalyse ('due diligence') benadrukt. Als onderdeel van deze analyse zou ook naar eerlijke beloning van arbeiders in de keten gekeken moeten worden. Om daarmee te beginnen stelden we voor om meer rekening in het inkoopbeleid te houden met de arbeidskosten. We zullen in het najaar een vervolg gesprek plannen om het jaarlijkse onderzoek naar voortgang op gebied van leefbaar loon te bespreken. We zullen dan ook nader ingaan op de mogelijke kloof tussen betaalde lonen en een leefbaar loon.

De dialoog met **TJX** werd voortgezet met het sturen van nieuwe voorstellen ter verbetering van risicoanalyse in de productieketen (due diligence) en betere onderbouwing van

aanpak en prioritering van gesignaleerde risico's. Concreet vragen we daarbij naar rapportage over de top 10-15 van landen waar productie vandaan komt en meer details over audits en de bevindingen daarvan, zoals aantallen en typen misstanden en de genomen maatregelen om misstanden aan te pakken. We hopen dat door verbeterde rapportage over de risicoanalyse, ook op termijn het probleem van lage lonen in de sector in beeld komt. Net als vorig jaar hebben we op de aandeelhoudersvergadering van TJX, gevraagd naar de bereidheid om onderzoek te doen naar mogelijke verschillen tussen de lonen die worden betaald door leveranciers en benchmarks voor leefbaar loon²⁰. In het antwoord op de vragen werd, net als vorig jaar, gewezen op de complexiteit van de keten van TJX. Toch benoemde het antwoord ook verbeteringen in de code of conduct voor leveranciers en de wil om het beleid steeds verder te verbeteren. Daarmee biedt het antwoord ook aanknopingspunten voor een volgend gesprek met de onderneming.

In het gesprek met **V.F. Corp.** bespraken we de plannen voor het werken aan eerlijke beloning in de productieketen. Dit jaar start een programma om loongegevens te verzamelen en te vergelijken met leefbaar loon benchmarks. In de eerste fase van dit onderzoek kijkt V.F. Corp. naar de lonen van de eigen medewerkers. In de tweede fase richt het onderzoek zich op lonen in de productieketen. Ook kondigde de onderneming een nieuw project aan op het gebied van leefbaar loon, waarbij nadrukkelijk de dialoog met fabriekseigenaars, arbeiders en vakbonden een rol speelt. In het jaarlijkse voortgangsonderzoek hopen we meer over deze plannen terug te zien. In het najaar willen we V.F. Corp. opnieuw spreken over de voortgang en verdere plannen.

Supermarkten

In de eerste helft van 2021 hebben we een gesprek gevoerd en met Ahold Delhaize. Daarnaast hebben we aandacht gehad voor de aandeelhoudersvergadering van Carrefour. Bij de onderneming hebben we in samenwerking met de Franse vermogensbeheerder Amundi vragen ingediend over de prestaties op het gebied van leefbaar loon. Het indienen van vragen is een gedegen middel om ook direct richting bestuur het belang van het onderwerp te benadrukken en de onderneming ook publiek te laten reageren.

Bij **Carrefour** hebben we de vraag gesteld of de onderneming doelen kon stellen op het gebied van leefbaar loon. We zien namelijk dat Carrefour een gedegen duurzaamheidsstrategie heeft, maar dat juist op het gebied van leefbaar loon de onderneming geen doelen stelt en een heldere strategie heeft. Carrefour antwoordde dat het inderdaad werkt aan een strategie op dit onderwerp en dat het al met diverse stakeholders hierover gesproken heeft. De onderneming gaf aan deze strategie te willen formaliseren. Een positieve stap en we noteren dan ook een toezegging en positieve voortgang.

Daarnaast hebben we in juni gesproken met **Ahold Delhaize**. De onderneming heeft afgelopen jaar diverse

²⁰ Dit jaar stelden we deze vraag mede namens pensioenbelegger MN, ook lid van het platform living wage financials.

stappen gezet om haar beleid op het gebied van mensenrechten te verbeteren en due diligence uit te voeren. Toch zijn er nog zeker een aantal verbeterpunten te benoemen. Zo zet het merk “Albert Heijn” positieve stappen, maar worden deze verbeteringen nog niet ingevoerd bij de andere merken binnen het concern, bijvoorbeeld binnen de supermarktketens in de Verenigde Staten. Een punt dat we tijdens het gesprek op de agenda hebben gezet. Daarnaast zijn we dieper ingegaan op het loon dat Ahold Delhaize de eigen werknemers betaalt. We zien op basis van de huidige rapportages dat Ahold Delhaize hier onvoldoende inzicht in heeft. Dit terwijl andere ondernemingen wel degelijk goede stappen zetten op dit thema, bijvoorbeeld bij het eerder genoemde Casino. We hebben Ahold Delhaize dan ook opgeroepen de positieve voorbeelden van sectorgenoten zoals Casino, maar ook Tesco, te volgen.

Vervolg

Eind 2021 zal Achmea IM het leefbaar loon engagement project afronden. In het laatste half jaar zal over de uitkomsten van het voortgangsonderzoek worden gerapporteerd en zal nog een – voor ons laatste – ronde van gesprekken met de ondernemingen gedaan worden. Daarna zullen wij het resultaat van dit project evalueren.

Dankzij de samenwerking met het Platform Living Wage Financials betekent de afronding van ons leefbaar loon engagement niet dat de dialoog met de ondernemingen over dit thema geheel stopt. Het verbeteren van de lonen is duidelijk een lange termijn thema. We zullen daarom proberen om onze rol als ‘lead-investor’ over te dragen aan andere leden van het PLWF, zodat zij de dialoog met de ondernemingen kunnen voortzetten.

Transport & Klimaat

Voortgang

Deutsche Post presenteerde in het voorjaar haar nieuwe klimaatdoelstellingen. In een uitgebreid plan met goed doordachte verduurzamingsmaatregelen geeft de onderneming aan emissievrij te zijn in 2050. Deze maatregelen zullen gedurende het jaar geverifieerd worden door het Science Based Targets initiative (SBTi). De maatregelen bestaan ruwweg uit het elektrificeren van het wagenpark, het gebruik van duurzame energie in de kantoren en, hoewel onzeker, gebruik van duurzame brandstoffen voor luchtvracht.

UPS heeft doelstellingen geformuleerd om volledig carbonneutraal te opereren in 2050 met tussentijdse doelstellingen in 2035 voor een halvering per geleverd pakket. Hoewel de duurzaamheidsplannen van UPS nog verdere uitwerking vragen, zien wij dat duurzaamheid

duidelijk tot de hoofdprioriteiten van UPS behoort. Bij UPS heeft Achmea IM een aandeelhoudersresolutie mede ingediend over lobbying. De concrete vraag aan UPS is om het beleid, acties en rapportages op dit gebied te evalueren omdat UPS ondanks het vooruitstrevende klimaatbeleid tegelijkertijd lid is van brancheverenigingen die bekend staan om hun conservatieve opvattingen en lobby.

Vervolg

Hoewel de ontwikkeling van de klimaatplannen van deze groep ondernemingen nog volop in beweging is, loopt de dialoog met de ondernemingen inmiddels circa drie jaar. Ons voornemen is om de tweede helft van het 2021 te gebruiken om afrondende gesprekken te voeren en het thema voor deze ondernemingen af te sluiten.

Klimaattransitie

Voortgang

Met enkele ondernemingen van de groep is opnieuw gesproken tijdens de rapportageperiode.

Met **BMW** spraken wij over haar doelstellingen rond de klimaattransitie. Sinds de vorige rapportageperiode zijn belangrijke stappen gezet. De onderneming ontving in maart van dit jaar de bevestiging van SBTi dat de door BMW gestelde emissiereductiedoelen in lijn met het Akkoord van Parijs zijn, voor zover deze betrekking hebben op scope 1 en 2. Dat wil zeggen de eigen uitstoot en die gepaard gaat met ingekochte energie. Hoewel wij BMW ook vragen om verantwoordelijkheid te accepteren voor de scope 3 uitstoot (door de geproduceerde auto's) vinden wij dit een belangrijke stap en wij vragen ook aan andere producenten om dit voorbeeld te volgen.

Wij spraken met **Subaru** over de klimaattransitie. De onderneming loopt achter op de concurrentie in het elektrificeren van het modelaanbod. De onderneming verschuilt zich hierbij enigszins achter het uitblijven van de vraag. Subaru verkoopt voornamelijk auto's in Japan en Noord-Amerika, waar nog volop vraag is naar traditionele auto's. Hierdoor ligt bij de automaker de nadruk niet primair op elektrificatie van het modelaanbod. Wel startte de onderneming eerder een samenwerking met Toyota, in mei kondigde de partijen een eerste volledig elektrische model aan. Wij vragen Subaru toch om meer actie te ondernemen en tenminste emissiedoelen te formuleren.

De dialoog met **Exxon** verloopt moeizaam en komt eigenlijk niet op gang, terwijl er bij de onderneming intussen toch wel veel ontwikkelingen zijn. Een activistische aandeelhouder bereikte dit voorjaar met de steun van institutionele investeerders de aanstelling van drie bestuurders tijdens de

aandeelhoudersvergadering. Deze bestuurders moeten Exxon in de richting van een beter georganiseerde transitie duwen. In het tweede halfjaar van 2021 beraden wij ons op een actieve strategie om onze steun voor een meer verantwoorde koers bij Exxon te onderstrepen.

Vervolg

Wij zullen BMW volgen op de voortgang van haar ambitieuze duurzaamheidsdoelstellingen en de positieve aspecten bij de andere autoproducenten delen. Wij verwachten ook van Subaru stappen die zorgen voor een duidelijker pad naar een klimaatvriendelijker toekomst. In de tweede helft van 2021 zal ook de dialoog met Marathon, OMV, Exxon en Renault vervolgd worden.

Energie efficiëntie in de staal en chemie industrie

Voortgang

Met enkele ondernemingen van de groep is opnieuw gesproken tijdens de rapportageperiode.

Ons gesprek met **Covestro** verliep positief. De chemiereus bevindt zich in de overgang naar een nieuwe duurzaamheidsstrategie die in de loop van het jaar bekend moet worden. Covestro maakte eerder gebruik van reductiedoelstellingen op het gebied van de absolute uitstoot van broeikasgassen en van uitstootintensiteit. Zij zullen in de komende periode doelstellingen rond circulariteit formuleren waarbij ook gezocht wordt naar een accurate meetmethode voor het vaststellen van scope 3 emissies. De doelstellingen zullen worden opgenomen in de beloningscriteria van het management. Naast de toezeggingen rond nieuwe KPI's en het meten van scope 3 emissies heeft Covestro ook toegezegd haar rapportages te zullen verbeteren. Zo zal Covestro in haar duurzaamheidsrapportages over 2021 de TCFD richtlijnen implementeren en een begin maken met rapporteren aan CDP, dit zijn stappen die de onderneming transparanter zullen maken.

In ons gesprek met **PPG** is stilgestaan bij de duurzaamheidsdoelstellingen van de onderneming die voor 2025 gelden. Deze zijn inmiddels bepaald voor alle locaties en via scorecards wordt lokaal de voortgang gemeten. Wij vragen de onderneming om ook voor de langere termijn doelen te formuleren op klimaatgebied. Wel zette PPG de eerste stappen op het gebied van rapportages over klimaatrisico. Na een geslaagde pilot verwachten wij dat de onderneming de TCFD aanbevelingen volgt bij het opstellen van de reguliere toekomstige rapportages.

Naast het gebruik van ruwe materialen is energie de belangrijkste grondstof voor de (bouw)producten van **Sika**. Dit is mede de oorzaak van de motivatie binnen de onderneming om de energie-efficiëntie te maximaliseren. Bijzonder energie-intensief zijn de productieprocessen van voegspecie en dakisolatie, processen die de komende tijd hierdoor op extra aandacht mogen rekenen. Sika is van plan in 2021 voor het eerst de scope 3 emissies van haar producten te meten en hierover te rapporteren. We hebben de onderneming gevraagd om zich te verbinden aan het Science Based Targets Initiative en zo de duurzaamheidsambities extern te laten verifiëren.

Van **Fortescue** weten wij uit onze gesprekken dat de onderneming belangrijke stappen heeft gezet op het gebied van energie-efficiëntie en klimaat. Men streeft ernaar om binnen 20 jaar CO₂-neutraal te opereren, wat een grote opgave zal zijn door de afhankelijkheid van zware machinerie, overwegend op basis van dieselbrandstof. Fortescue investeert op dit moment echter veel in hernieuwbare energie. Wij vragen de onderneming om ook via concrete doelen op de kortere termijn aan te tonen dat het op de goede weg is, bijvoorbeeld op het gebied van energie-efficiëntie.

Vervolg

In de tweede helft van 2021 zal worden gesproken met Nucor, Fortescue en Umicore. Met Nucor staat een gesprek gepland en van Umicore verwachten wij nieuws over nieuwe klimaatdoelstellingen en een hieraan verbonden actieplan.

Afbouw blootstelling Steenkool

Voortgang

Endesa gaat volgens de publieke planning alle kolencentrales sluiten voor het eind van 2021. De moedermaatschappij van Endesa, het Italiaanse Enel heeft eveneens stappen gezet. Recent liet Enel haar emissiereductiedoelstellingen verifiëren door het Science Based Target initiative. Zij bevestigden dat de plannen van Enel in lijn zijn met het 1,5 graden-pad van het Akkoord van Parijs.

RWE heeft haar doelstellingen ook aangescherpt. Zij heeft aangekondigd in 2040 emissievrij te zijn, doelen die eveneens door SBTi zijn geverifieerd. Mede door druk van de Duitse en Nederlandse overheid heeft RWE een gedetailleerd plan opgesteld dat moet leiden tot uitfasering van de stroomopwekking uit kolen.

De mijnbouwbedrijven **Anglo American** en **BHP** hebben in het afgelopen half jaar ook stappen gezet om het winnen van steenkool te reduceren. De twee ondernemingen hebben hun deelname in een Colombiaanse kolenmijn verkocht aan Glencore. In de komende gesprekken zullen wij deze verkoop aankaarten om te horen welke duurzaamheidscriteria zijn opgenomen in de verkoopprocedure.

South32 heeft eveneens haar steenkolen activiteiten verkocht. De verkoop van de kolenmijn in Zuid-Afrika is op 1 juni afgerond. In de gesprekken met South32 zal worden stilgestaan bij de verkoop van de kolenmijn en hoe South32 duurzaamheidscriteria heeft meegenomen in het verkoopproces.

DTE gaat in het komende jaar drie van de resterende zeven kolencentrales sluiten. De resterende vier zullen op een nog niet bekend gemaakt moment voor 2040 gesloten worden. Wij vragen de onderneming om een duidelijk pad en plan van aanpak.

Bij **Southern Company** is nog veel ruimte voor verbetering. De onderneming heeft aangekondigd niet meer te investeren in kolenenergie behalve als dit nodig is voor de veiligheid van de huidige installaties. Daarentegen geven zij nog geen beloften of routekaart voor de sluiting van deze centrales. Ook is de geformuleerde 80% emissiereductiedoelstelling in 2050 niet in lijn met het Akkoord van Parijs.

Tot op heden heeft **Jardine Matheson** niet gereageerd op onze uitnodigingen tot het starten van een dialoog. Wij hebben een nieuwe uitnodiging naar de onderneming gestuurd, waarop nog geen reactie is gekomen. In het komende halfjaar beraden wij ons op de mogelijkheden om onze boodschap over de reductie van kolenstroom extra kracht bij te zetten.

WEC energy heeft dit voorjaar haar ambitie openbaar gemaakt. In mei heeft de onderneming haar emissiereductiedoelstelling aangescherpt, van 70% reductie naar 80% in 2030. Wij vragen van WEC ook om een gedetailleerd plan voor de uitfasering van steenkool bij voorkeur ten gunste van hernieuwbare energie.

Vervolg

Naar verwachting zullen wij in de tweede helft van dit jaar met alle ondernemingen spreken over hun plannen voor de uitfasering van kolenenergie.

5.5. Dialoog ESG NL

Achtergrond

Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen hebben de speciale aandacht van Nederlandse institutionele beleggers vanwege de directe sociaaleconomische belangen die de bedrijfsactiviteiten met zich mee brengen. Belangrijke strategische besluiten van Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen, zoals fusies en overnames, kunnen significante effecten hebben op lokale werkgelegenheid, de concurrentiepositie van de onderneming en lange termijn waardecreatie. Ook remuneratievoorstellen of (her)benoemingen van bestuurders leiden regelmatig tot maatschappelijk discussie. Wij hechten er dan ook grote waarde aan om op structurele wijze de dialoog te voeren met Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen. Hierbij toetsten wij de beleidsvoorstellen aan de uitgangspunten en best practices van de Nederlandse Corporate Governance Code (herzien in 2016), en vanaf 1 januari 2019 aan de Nederlandse Stewardship Code. Bij het voeren van de dialogen trekken wij zoveel mogelijk op in collectief verband, verenigd in Eumedion.

De principes uit de Stewardship Code bieden ons als institutionele beleggers de mogelijkheid verantwoording af te leggen aan deelnemers en klanten over de wijze waarop wij als betrokken belegger invulling geven aan onze aandeelhoudersrechten. De Stewardship Code is in lijn met de verantwoordelijkheden die voor aandeelhouders gelden ten aanzien van transparantie rond het betrokkenheidsbeleid en stembeleid, zoals vastgelegd in de herziene EU-richtlijn aandeelhoudersrechten (Shareholders' rights directive). Zij onderstreept ook het belang van aandeelhoudersbetrokkenheid voor het streven naar lange termijn waardecreatie van de Nederlandse beursondernemingen, zoals vastgelegd in de Nederlandse Corporate Governance Code. Daarnaast verlangt de Stewardship Code van institutionele beleggers de bereidheid om, eventueel samen met andere institutionele beleggers, een constructieve dialoog aan te gaan met de Nederlandse beursondernemingen en met andere belanghebbenden.

Overzicht dialogen

In de eerste helft van 2021 is Achmea in dialoog gegaan met acht Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen. Deze dialogen vonden plaats binnen het Eumedion verband, zie tabel 5.5.1.

TABEL 5.5.1 DIALOGEN MET NEDERLANDSE BEURSGENOTEERDE ONDERNEMINGEN IN H1 2021

Onderneming	Besproken onderwerpen
Ahold-Delhaize	Langetermijnwaardecreatie model, diversiteit, strategie, duurzaamheid, beloningsbeleid.
DSM	Lange termijn waardecreatie model, competentie- en diversiteitsmatrix, beloningsbeleid.
ING Groep	Langetermijnwaardecreatie model, beloningsbeleid, risicomanagement.
KPN	Beloningsbeleid.
Philips	Langetermijnwaardecreatie model, competentie- en diversiteitsmatrix, beloningsbeleid, risicomanagement.
Royal Dutch Shell	Klimaatbeleid, beloningsbeleid, bestuur.
Unilever	Strategie, unificatie, duurzaamheid, corporate governance.
Wolters Kluwer	Beloningsbeleid.

Dialogen met Nederlandse ondernemingen

Ahold-Delhaize

Met Ahold-Delhaize (hierna: Ahold) is gesproken over het beloningsverslag over 2020 en de onderbouwing hiervan. We hebben Ahold aangemoedigd om meer transparantie te geven in het beloningsverslag over de doelstellingen en in hoeverre deze zijn behaald. Ahold gaf aan dat dit voor hen lastig is, aangezien de doelstellingen concurrentie gevoelige informatie bevatten. Ahold heeft aangegeven transparantie in het beloningsverslag mee te nemen in de evaluatie van het huidige beleid. Er is de suggestie gedaan dat Ahold rapporteert over doelstellingen van twee jaar terug. Ahold vond dit een interessante suggestie en zal dit onderzoeken. Ahold had ten tijde van het gesprek de doelstellingen voor de bonussen over 2021 nog niet vastgesteld. Deze zijn mede afhankelijk van de ontwikkelingen rondom de COVID-19 pandemie. Er wordt niet een dusdanige stijging van inkomsten verwacht als in 2020. Gevraagd is naar een update halverwege 2021.

Het klimaatbeleid van Ahold, wat in 2020 is geüpdatet, is ook besproken. Evenals de stappen die Ahold zet in het kader van hun strategie om klanten in staat te stellen gezondere keuzes te maken. Ahold werkt ook verder aan het tegengaan van verspilling en verdere klimaatmaatregelen. Dit alles ter ondersteuning van de ontwikkeling van een duurzamere voedselvoorzieningsketen.

DSM

DSM had een statutenwijziging voorgesteld waarbij (na goedkeuring door de AvA) de optie verkregen zou worden om een volledige virtuele vergadering te houden. In het gesprek met DSM is aangegeven dat het te vroeg is voor een dergelijke statutenwijziging. De wetgeving op het gebied van de structurele inbedding van de optie voor een volledig

virtuele vergadering is nog in ontwikkeling. Daarmee is nog niet bekend welke voorwaarden er worden gesteld en of die naar tevredenheid zijn van aandeelhouders. De ervaringen met volledig virtuele vergaderingen zijn tot dusverre niet positief. Na het gesprek heeft DSM aangegeven de optie te verwijderen uit de gewijzigde statuten en de uitkomst van de wetgeving af te wachten. Ook is het beloningsverslag over 2020 besproken. Daarin was te zien dat DSM de lange termijn beloning voor de vorige CEO in 1 keer volledig heeft toegekend. We hebben aangegeven hier geen voorstander van te zijn, en dat deze optie niet duidelijk staat aangegeven in het beloningsbeleid. We hebben DSM verzocht grondig naar deze praktijk te kijken. De plannen van DSM op het gebied van duurzaamheid zijn tevens door hen toegelicht.

ING

ING heeft in de dialoog een update gegeven over de gevolgen van de COVID-19 pandemie. Thuiswerken was al een bekend fenomeen bij ING. De systemen konden het thuiswerken ook goed aan. Door de functionele bankieren app kon de dienstverlening aan klanten gewoon doorgaan. Met ING is gesproken over hun klimaatstrategie genaamd Terra. We zijn daarbij ingegaan op de voortgangsrapportage 2020. ING heeft onder andere als doelstelling om de CO2 voetafdruk van de woningportefeuille te verlagen. In de rapportage gaf ING aan dat de huiseigenaar en de overheid nodig zijn om de doelstellingen te kunnen behalen. Samenwerking is belangrijk om duurzaam wonen te kunnen bereiken. Ook is er behoefte aan duidelijke richtlijnen. ING werkt op dit vlak ook samen met andere banken. ING heeft ook een toelichting gegeven op het verbeterprogramma ten aanzien van risicomanagement. De systemen zijn inmiddels in meerdere landen gestandaardiseerd. Regelmatig worden er testen uitgevoerd om de veiligheid van de systemen te beoordelen. Sinds de COVID-19 pandemie is er een toename gezien van DDoS aanvallen en phishing activiteiten. Cyber Security is een continue punt van aandacht. Ondanks dat banken verschillende systemen hebben informeren zij elkaar indien er een aanval is. Ook informeren zij elkaar wanneer er nieuwe technologie is.

KPN

Bij KPN zijn in 2020 een nieuwe CEO en CFO aangetreden. KPN heeft relatief snel de omslag kunnen maken naar thuis werken. Wel waren er voor de medewerkers van call centers wel wat aanpassingen nodig. KPN heeft voorzieningen op de balans gebruikt om ervoor te zorgen dat medewerkers thuis ook een Arbo proof werkplek hebben. Daarnaast zijn de verlofregelingen versoepeld. Duurzaamheid is een belangrijk onderwerp voor KPN en wordt breder gezien dan alleen klimaat. Op dit moment is er extra aandacht voor het onderwerp eenzaamheid. We hebben KPN aangemoedigd om dit soort activiteiten op te nemen in rapportages. Ook is er in de dialoog ingegaan op diverse onderdelen van het beloningsverslag en de resultaten van de onderneming. Met name op het meenemen van de reputatiescore, waar KPN de afgelopen 5 jaar maximaal op scoort. De vraag is of deze doelstelling nog ambitieus genoeg is. Langetermijnwaardecreatie en de beste manier om dit te

meten is ook besproken. KPN hanteert de Total Shareholder Return als maatstaf (TSR). Bij TSR kan zowel de omzet als de Return on Invested Capital (ROIC) dalen (waarde vernietiging) maar nog steeds een goede beloning worden uitgekeerd. KPN meent dat succes van investeringen zich terug moet betalen in free cash flow. Uiteindelijk gaat het om TSR. KPN vindt dat duidelijk is dat men niet gericht is op de korte termijn door de beslissingen die men neemt. Er wordt geïnvesteerd in elementen die niet snel free cash flow opleveren. De TSR is voor KPN ook relevant omdat ze zichzelf internationaal met andere ondernemingen wil vergelijken.

Philips

Met Philips is ingegaan op de stap om de divisie Huishoudelijke apparaten te verkopen. Door middel van een licentieovereenkomst wil Philips haar normen voor duurzaam ondernemen opleggen aan de koper. Een duurzaamheidsteam van Philips zal ook over gaan naar de koper. De divisies persoonlijke verzorging, mondverzorging en moeder & kind zijn nog over bij het onderdeel 'Personal Health'. Gevraagd is of het verstandig zou zijn om te desinvesteren in dit onderdeel en juist uit te breiden in andere kernactiviteiten. Philips ziet dit momenteel niet als optie. Het onderdeel 'Personal health' heeft een belangrijke rol. Philips wil in de loop der tijd een brug bouwen tussen gezondheid professioneel en gezondheid thuis. Dit is door de COVID-19 pandemie versneld. Volgens Philips moet de link tussen deze twee niet worden onderschat.

Er is gesproken over het "Environmental Profit & Loss Account" (EP&L), welke opgenomen is in het jaarverslag van Philips. Hierin zijn alleen de verborgen milieukosten opgenomen, maar niet de maatschappelijke baten die Philips genereert door de gezondheid en het welzijn van mensen te verbeteren. Philips gaat onderzoeken of de maatschappelijke voordelen in geld kunnen worden omgerekend, zodat dit in de EP&L kan worden opgenomen. Philips wil hiervoor samen gaan werken met Harvard School of Public Health. Philips hoopt in het jaarverslag over 2021 hier informatie over te kunnen opnemen. Philips heeft onderzoek laten doen naar gelijke beloning van mannen en vrouwen in Nederland. De uitkomst van dit onderzoek was positief. Ze gaan dit onderzoek nu per land wereldwijd uitrollen. Ook is er nog gesproken over het beloningsverslag over 2020. We hebben Philips geadviseerd om meer toelichting op te nemen bij het onderdeel "Earnings per share" zodat aandeelhouders beter kunnen begrijpen waar de bewegingen in dit onderdeel door worden veroorzaakt.

Royal Dutch Shell

Met Royal Dutch Shell hebben we in het afgelopen halfjaar meerdere keren gesproken over de klimaatstrategie van Shell en het beloningsbeleid- en verslag over 2020. Shell heeft in de dialoog punten benoemd waarom zij menen dat de stappen in de klimaatstrategie voldoende zijn om de doelstellingen van Parijs te kunnen behalen. Zij waren van mening dat het aandeelhoudersvoorstel van Follow This daardoor overbodig was. In het gesprek hebben we aangegeven dat wij van mening zijn dat Shell absolute

reductiedoelstellingen moet stellen op korte en middellange termijn. Dat er minder geïnvesteerd moet worden in fossiel. En dat we van mening zijn dat Shell te sterk vertrouwt op de opslag en afvang van CO2 en compensatie door bijvoorbeeld bebossing. Uitkomst van de AvA is dat de klimaatstrategie een meerderheid van de stemmen heeft behaald. Het voorstel van Follow This heeft meer dan 30% VOOR stemmen behaald waardoor, volgens de Britse wetgeving, Shell in gesprek moet gaan met Follow This. Wij zullen onze standpunten blijven benadrukken in toekomstig overleg met Shell. Met de voorzitter van het beloningscomité is gesproken over het beloningsbeleid. Ondanks de pandemie waren de financiële resultaten veerkrachtig. Er is afgezien van een jaarlijkse bonus en er is geen salarisverhoging toegekend. Ook is de toekenning van aandelen onder de 2021 lange termijn doelstellingsafspraken verlaagd. Dit om het risico van meevallers te beperken.

Unilever

Met Unilever is gesproken over de voorgestelde wijziging van Statuten. We hebben gevraagd waarom de nieuwe statuten bestuurders de mogelijkheid geven om vergaderingen uit te stellen of te verplaatsen zonder aandeelhouders daarover te informeren. Unilever gaf aan dat zij de aandeelhouders altijd zullen informeren. De wijziging geeft flexibiliteit om de vergadering verder op te schuiven dan binnen 6 maanden na jaareinde. Ook is de klimaatstrategie van Unilever besproken. Gevraagd is wat de eerste reacties zijn op deze "Say on Climate". Unilever gaf aan dat de reacties voor het merendeel positief zijn. We hebben Unilever gevraagd hoe zij aankijken tegen een externe validatie door de accountant wat betreft de aansluiting van de bedrijfsstrategie op de klimaatdoelstellingen. Zij gaven aan hier open voor te staan. De strategie en het rapporteren daarover is iets waar aan gewerkt blijft worden. Ook is er gesproken over duurzaamheid in combinatie met de bedrijfsstrategie. Unilever heeft de afgelopen jaren aanzienlijke vooruitgang geboekt ten aanzien van de doelstelling "Sustainable sourcing" maar er is nog steeds een aanzienlijke kloof tussen het doel en de huidige situatie. In het beloningsbeleid van Unilever was een link tussen korte termijn en lange termijn doelstellingen opgenomen. Dit had als onbedoeld gevolg dat het management motiveerde om zich te richten op korte termijn doelstellingen. Unilever heeft in het nieuwe beloningsbeleid de link verwijderd en een duidelijke scheiding aangebracht tussen de korte en lange termijn doelstellingen.

Wolters Kluwer

Met Wolters Kluwer hebben in het eerste halfjaar twee gesprekken plaatsgevonden. Het eerste gesprek stond geheel in het teken van het definitieve voorstel van het aangepaste beloningsbeleid. De korte en lange termijnbonussen van de CEO gaan bij normaal functioneren met 10% omlaag. Doordat de CEO ook afzag van een verhoging van het basissalaris komt de totale beloningsdaling uit op meer dan 10%. Dit is uniek bij een zittende en succesvolle CEO. Na overleg is in het beleid opgenomen dat het basissalaris van de CEO niet met een hoger percentage kan stijgen dan die van de werknemers. Ook heeft Wolters Kluwer zijn peergroup aangepast. Er zijn meer Europese en minder Amerikaanse ondernemingen in opgenomen (60-40 verhouding). Bij de vaststelling van de korte termijnbonus is een grotere rol toegekend aan doelstellingen voor milieu, sociale verhoudingen en goed bestuur. Voor de lange termijnbonus is er een doelstelling bijgekomen. De aanpassingen zijn een grote verbetering ten opzichte van het voorstel in 2020. Hiermee heeft Wolters Kluwer laten zien dat zij naar de aandeelhouders heeft geluisterd. Wel blijft de hoogte van de beloning van de CEO nog steeds hoog. Tijdens het tweede gesprek met Wolters Kluwer is gesproken over het beloningsverslag over 2020.

5.6. Collectieve initiatieven

Namens Achmea is Achmea Investment Management (Achmea IM) actief in een aantal nationale en internationale samenwerkingsverbanden ter bevordering, ontwikkeling of uitdraging van Maatschappelijk Verantwoord Beleggen. Daarnaast is Achmea IM ondertekenaar van een aantal initiatieven waaronder 'investor statements', die belangrijk zijn vanuit de identiteit van de eigen organisatie of die van haar klanten. Ten slotte trekt Achmea IM op met andere institutionele beleggers, bijvoorbeeld daar waar collectieve dialoog met ondernemingen of internationale beleidsmakers effectiever is dan op individuele basis.

Aansluiting bij internationale initiatieven

Achmea IM ondersteunt actief de volgende initiatieven:

Bestuurder van Eumedion
Lid van Investment Committee
Lid werkgroep bestuurdersbezoldiging
Lid Auditcommissie
Lid Juridische commissie

Lid Shareholders Responsibilities Committee

Signatory van de Principles for Responsible Investment

Signatory van het Carbon Disclosure Project

Collectieve initiatieven en investor statements

Achmea IM is actief in een aantal nationale en internationale samenwerkingsverbanden ter bevordering, ontwikkeling of uitdraging van Maatschappelijk Verantwoord Beleggen. Daarnaast ondertekent Achmea IM regelmatig initiatieven waaronder 'investor statements', over onderwerpen die voor ons en voor onze klanten belangrijk zijn. Tenslotte trekt Achmea IM op met andere institutionele beleggers, bijvoorbeeld als we denken dat een collectieve dialoog met ondernemingen of internationale beleidsmakers effectiever is dan individuele actie.

Hieronder introduceren we initiatieven die het afgelopen half jaar zijn ondertekend, en noemen we waar relevant ontwikkelingen rond eerder gesteunde initiatieven.

CDP – Science Based targets

Achmea IM heeft zich aangesloten bij de nieuwe Science Based Targets campagne geleid door CDP. Science Based targets zijn CO₂-emissiereductiedoelen die overeenkomen met wat wetenschappelijk gezien nodig wordt geacht om de doelstellingen van het Klimaatakkoord van Parijs te halen. Dat wil zeggen, de opwarming van de aarde beperken tot ruim onder de 2 graden Celsius en inspanningen leveren om de opwarming te beperken tot 1,5 graden Celsius. Deze methode voor het stellen van doelen is ontwikkeld door het CDP, het WWF, World Resource Institute en de UN Global Compact en biedt bedrijven een duidelijk omschreven pad om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen. Veel ondernemingen hebben zich klimaatdoelen gesteld die nog niet specifiek genoeg zijn of niet in lijn met het Klimaatakkoord van Parijs. Door deel te nemen aan de Science Based Targets campagne helpt Achmea IM ondernemingen aan te sporen om Science Based Targets op te nemen in hun klimaatbeleid en deze doelstellingen na te streven.

Dit initiatief is een voortzetting van een succesvolle uitvoering in 2020. In de editie in 2020 zijn 1898 ondernemingen aangeschreven, waarvan er meer dan 100 inmiddels een Science Based Target formuleerden.

Healthy markets initiative

In de afgelopen twee jaar was Achmea IM deelnemer van de access to nutrition coalitie. Deze coalitie richt zich met name op voedingsbedrijven. Echter ook supermarkten spelen een belangrijke rol bij stimuleren en beschikbaar maken van gezonde voeding. Daarom neemt Achmea IM deel aan het Healthy Markets Initiative. De coalitie opgezet door Shareaction wil dat supermarkten zich focussen op het verhogen van het aantal gezonde producten in hun portfolio en verkoop en hierover rapporteren. Hiervoor moeten bedrijven eerst een robuust en transparant systeem ontwikkelen om de mate van gezondheid van de aangeboden voedingsmiddelen in kaart te brengen. De coalitie zal engagement voeren met bedrijven, research en data delen, en samenwerking tussen institutionele investeerders op dit thema stimuleren.

Investor statement gericht aan overheden over de aanpak van de klimaatcrisis

Achmea IM heeft dit half jaar een investor statement gesteund dat regeringen die deelnemen aan de United Nations Climate Change Conference of the Parties (COP26) oproept om over te schakelen naar een klimaatbestendige economie met netto-nul emissie in 2050. Het statement ontwikkeld door "The investor Agenda" is ondertekend door 457 investeerders met in totaal €41 biljoen dollar vermogen onder beheer. Naast het ontwikkelen van beleid in lijn met het akkoord van Parijs vraagt het statement om de COVID-19 herstelplannen in te richten om hieraan bij te dragen. Daarnaast vragen de ondertekenaars om een wet voor de verplichting van klimaatrapportages van bedrijven om de transparantie te verhogen.

Investor Statement over Myanmar en mensenrechten

Achmea IM heeft een investor statement ondertekend die ondernemingen moet wijzen op hun blootstelling aan het conflict in Myanmar en de militaire junta in dat land. In Myanmar zijn veel bedrijven in het eigendom van het leger. Westerse bedrijven werken soms, bedoeld of onbedoeld, samen met deze ondernemingen waardoor zij indirect de militaire junta steunen. Zo hebben meerdere ondernemingen productielocaties in het land. Het initiatief stuurt een statement naar ondernemingen die mogelijke blootstelling aan Myanmar hebben. Er wordt erop aangedrongen om werkzaamheden te screenen op banden met het regime en zo nodig actie te ondernemen.

Investor statement on corporate accountability for digital rights

De sector voor informatie- en communicatietechnologie heeft een gebrek aan transparantie en verantwoording rond digitale rechten. De bedrijven hebben een grote invloed op de privacy en vrijheid van expressie van hun gebruikers. Hiernaast hebben gebruikers geen beschikking van hun eigen persoonlijke informatie en hoe deze gebruikt wordt. Tot slot hebben de bedrijven een slechte impact door het gebruik van algoritmen die mogelijke ongewenste effecten hebben en kan 'hate speech' zich snel verspreiden op hun platforms.

Om dit recht te zetten worden platform- en telecombedrijven benaderd om met duidelijk mensenrechtenbeleid te komen en het voor de gebruiker mogelijk te maken om sommige informatie niet te delen. Ook moeten de ondernemingen openstaan voor het betalen van schadevergoedingen in het geval van rechtenschendingen bij het gebruik van algoritmen.

Het statement, ondertekend door Achmea IM, heeft de platform en telecombedrijven uit deze sector benaderd om zich hierop te verbeteren. Dit moeten zij doen door met duidelijke regels te komen rond mensenrechten. Hiernaast moeten de gebruikers kunnen aangeven dat hun persoonlijke data niet gedeeld wordt. Als laatst moeten de ondernemingen openstaan voor het betalen van

schadevergoedingen in het geval van rechtenschendingen bij het gebruik van algoritmen.

Investor Statement on Facial Recognition

De ontwikkeling van gezicht herkende software en camera's gaat sneller dan het tempo van regulering. Ook stijgt het aantal camera's exponentieel, tot de geschatte 1 miljard camera's in 2021. Achmea IM heeft een investor statement ondertekend die ondernemingen die een belangrijke rol spelen in deze ontwikkelingen oproept tot meer transparantie over de gebruikte algoritmes en het uitvoeren van "due dilligence" voor hun klanten. Zo kunnen deze technieken ook worden gebruikt door niet-democratische regimes. Daarnaast is het van belang dat in de techniek niet discrimineert wat betreft ras, sekse en leeftijd.

Het statement is in juni gestuurd naar de ondernemingen met de support van 50 investeerders met een gecombineerd vermogen van 4,5 biljoen dollar.

Investor Statement on the Bangladesh Accord

Acht jaar is verstreken sinds de instorting van de Rana Plaza fabriek in Bangladesh, waarbij 1.134 kledingarbeiders omkwamen en 2.600 gewond raakten. In reactie daarop is het "Bangladesh Akkoord" tot stand gekomen. Dit akkoord heeft 4 stappen gezet om de kledingsector in Bangladesh te transformeren door bedrijven die in Bangladesh inkopen zich te laten committeren aan

- het verbeteren van de veiligheid van de fabrieken
- het versterken van lokale vakbonden
- Het zorgen voor een leefbaar loon
- het openbaar maken van hun leveranciers
- Tezorgen voor een passend klachtenmechanisme en effectieve rechtsmiddelen (incl. compensatie voor getroffen werknemers en gezinnen).

In de jaren sinds de totstandkoming van het akkoord is er aanzienlijke vooruitgang geboekt op deze thema's.

Op 31 mei 2021 zou het akkoord aflopen wat betekent dat er geen afdwingbare verplichtingen zou zijn om de goede werking van het akkoord te waarborgen en geen onafhankelijke organisatie om over haar prestaties te rapporteren.

Achmea IM heeft zich als ondertekenaar van het statement daarom sterk gemaakt voor de voortzetting van het Bangladesh-akkoord.

Brieven aan ADM en Bunge over ontbossing in de productieketen van soja.

Achmea IM heeft een brief ondertekend die is verstuurd aan twee van de grootste producenten van soja in de amazone, ADM en Bunge Limited. De brief heeft het doel het management voorafgaand de aandeelhoudersvergadering te overtuigen van een aandeelhoudersresolutie. De aandeelhoudersresolutie gaat over de controle op, en rapportage over de productieketen van de sojaproductanten. De producenten controleren op dit moment alleen de productie die door hunzelf wordt geproduceerd maar niet de productie van hun toeleveranciers. Hierdoor kan niet worden gewaarborgd dat ontbossing plaatsvindt voor de teelt van soja. De grootste zorgen gaan uit naar de Cerrado regio waar illegale verwoesting van de originele biodiversiteit het grootste probleem vormt.

Brief aan het bestuur van Amazon over vakbondsvrijheid

In het begin van 2021 hebben Amazon medewerkers in Alabama een stemming gehouden om mogelijk over te gaan tot vakbondsvorming. Gedurende en voor het stemmingsproces heeft Amazon actief geprobeerd dit te verhinderen. Dit hebben zij onder andere geprobeerd met de lancering van de website www.doitwithoutdues.com die de voordelen van vakbondsvorming bagatelliseert en de vakbondskosten onredelijk hoog doet lijken. Deze situatie is de aanleiding voor dit initiatief. In samenwerking met onder andere de Scandinavische pensioenfondsen Öhman en Folksam is een brief gestuurd naar het bestuur van Amazon. Hierin wordt geëist dat Amazon zich aansluit bij de 'ILO Core Conventions' en zich committeert aan richtlijnen wat betreft lonen, vakbondsvrijheid, arbeidsuren, discriminatie, gedwongen arbeid en kinderarbeid.

Engagement initiatief over duurzame eiwitproductie

Achmea IM neemt deel aan een engagement initiatief van FAIRR (Farm Animal Investment Risk & Return). Het initiatief roept voedselproducenten op om doelstellingen te zetten om het percentage plantaardige proteïne in de producten te verhogen. Dit is nodig omdat een toename van de vleesproductie een impact zal hebben op thema's zoals klimaat en biodiversiteit te verminderen.

TABEL 5.6.1 OVERZICHT H1 2021 COLLECTIEVE ACTIVITEITEN ACHMEA IM

Initiatief	Rol	Thema	Samenwerking	Sinds
CDP SBT	investor statement		CDP	H1 2021
Healthy markets initiative	supporting investor		ShareAction	H1 2021
Global statement to governments on the climate crisis	investor statement		IIGCC	H1 2021

Investor Statement on Human Rights and Business Activities in Myanmar	supporting investor		Investor alliance for human rights	H1 2021
Investor statement on corporate accountability for digital rights	investor statement		Investor alliance for human rights	H1 2021
Investor Statement on Facial Recognition	supporting investor		50 investeerders	H1 2021
Sign on to Investor Statement on the Bangladesh Accord	investor statement	 	ICCR	H1 2021
Soy Trader Engagement Letters to the Board	investor statement	 	CERES	H1 2021
Co-Sign an Investor Letter to Amazon to ask for concrete measures to implement its stated commitment to ILO Core Conventions	investor statement	 	coalitie van 70 investeerders	H1 2021
Engaging with the food industry to build sustainable protein supply chains FAIRR Initiative	member	 	PRI	H1 2021
CDP Science Based Targets (SBT) campaign	Supporting Investor		CDP	H2 2020
Oproep voor aandacht voor de impact van Covid-19 op zeelieden	Investor statement		VN	H2 2020
Finance for Biodiversity Pledge	Ondertekenaar		Coalitie met 37 investeerders	H2 2020
Investor Statement Access to Nutrition	Investor statement		Access to Nutrition	H2 2020
Breastmilk Substitutes Call to Action	Investor statement		Access to Nutrition	H2 2020
Investor Engagement letter Xinjiang Uyghur Autonomous Region	Supporting Investor	 	Investor Alliance on Human Rights, ICCR	H2 2020
2020 Soy Trader Private Investor Letter	Supporting Investor		PRI, Ceres	H2 2020
Satellite-based engagements towards No-deforestation	Supporting Investor		Coalitie met 8 investeerders	H2 2020
UPS shareholder resolution: Lobbying Expenditures and Disclosure	Supporting Investor		Boston Trust Walden	H2 2020
Abbvie shareholder resolution: Executive Compensation and Drug Pricing Risks	Supporting Investor		Friends Fiduciary	H2 2020
Johnson & Johnson shareholder resolution: Receipt of government financial support for development of COVID-19 vaccines	Supporting Investor		Oxfam America	H2 2020
Engaging with global washing machine manufacturers to reduce microplastic pollution	Supporting Investor		First Sentier Investors, the Marine Conservation Society	H2 2020
Investor Statement "Pharmaceutical Sector & Covid-19"	Initiator		Coalitie met 65 investeerders	H1 2020
Preventing PFAS pollution by removing forever chemicals from food packaging	Supporting Investor	 	Fidra	H1 2020
Pesticide Use Reduction and Safer Chemicals Management	Supporting Investor		Mercy Investment Services	H2 2019
Farm Animal Investment Risk & Return (FAIRR) initiative	Member	 	Farm Animal Investment Risk & Return (FAIRR) initiative	H1 2019
Platform Living Wage for Financials	Member	 	10 Nederlandse Financiële instellingen	H2 2018

Access to Nutrition	Supporting Investor		Access to nutrition	H1 2018
CDP Non-disclosure Campaign	Supporting Investor		CDP	H1 2018
Investor Alliance for Human Rights	Supporting Investor		ICCR	H1 2018
Investor Decarbonisation Initiative	Supporting Investor		ShareAction	H1 2018
Workforce Disclosure Initiative	Investor Statement		ShareAction	H1 2018
Climate Action 100+	Supporting Investor		IGCC, UN PRI, AIGCC, Ceres	H2 2017
DNB SDG Werkgroep	Lid Werkgroep	 	Nederlandse Institutionele Beleggers	H1 2017
Platform Carbon Accounting Financials	Voorzitter Werkgroep Credits		PCAF	H1 2017
Carbon Disclosure Project	Ondertekenaar		CDP	2009
UN PRI	Ondertekenaar	 	UNPRI	2007

5.7. Stembeleid & Corporate Governance

Corporate governance, of goed ondernemingsbestuur, heeft betrekking op de verhoudingen tussen de verschillende actoren van een onderneming zoals het Raad van Bestuur (RvB), de Raad van Commissarissen (RvC), aandeelhouders en andere belanghebbenden. Rekenschap, transparantie en toezicht spelen hierbij een centrale rol. Achmea belegt onder andere in beursgenoteerde ondernemingen en is daardoor ook aandeelhouder. Door actief gebruik te maken van aandeelhoudersrechten kan Achmea invloed uitoefenen op ondernemingen. Het gaat hierbij om het benoemen van bestuurders, het goedkeuren van jaarstukken en in sommige gevallen kan Achmea zich uitspreken over het beloningsbeleid. Achmea doet dit onder andere door deel te nemen aan de besluitvorming op de aandeelhoudersvergaderingen (stemmen).

5.7.1. Institutionele belegger als actief aandeelhouder

De Nederlandse Corporate Governance Code schrijft voor dat institutionele beleggers zoals verzekeraars een beleid moeten hebben ten aanzien van het stemmen op aandeelhoudersvergaderingen van beursgenoteerde ondernemingen waarin zij beleggen. Daarbij wordt van de institutionele belegger gevraagd om minstens eenmaal per jaar aan te geven hoe invulling wordt gegeven aan het stembeleid. Daarnaast stelt de Corporate Governance Code dat de institutionele belegger minimaal eenmaal per kwartaal moet aangeven hoe hij stemde op de aandeelhoudersvergaderingen.

Achmea hecht waarde aan goed ondernemingsbestuur en is ook vanuit haar eigen overtuigingen gemotiveerd om te voldoen aan de bepalingen van de Corporate Governance Code. Op de website zijn de volgende documenten te vinden:

1. Stembeleid;
2. Stemverslag van de voorgaande kwartalen en het afgelopen jaar;
3. Rapportagetool waarbij gerapporteerd wordt hoe gestemd is per aandeelhoudersvergadering.

5.7.2. Stemgedrag Achmea

Achtergrond

De eerste helft van het jaar is altijd een drukke stemperiode, omdat de meeste aandeelhoudersvergaderingen dan plaatsvinden. Voor Nederland en de VS is het de piek van het aandeelhoudersvergaderingenseizoen. Gezien de COVID-19 pandemie vonden de vergaderingen voor het overgrote deel virtueel plaats. Gezien de COVID-19 pandemie vonden de

vergaderingen voor het overgrote deel virtueel plaats. Dit had zowel voor- als nadelen. Een voordeel was dat meer vergaderingen online te volgen waren. Een nadeel is echter dat vragen stellen tijdens vergaderingen werd bemoeilijkt door operationele eisen. Ook het daadwerkelijk in gesprek gaan met een onderneming bleef zeer moeizaam. Vragen werden soms verkeerd geïnterpreteerd en/of niet beantwoord.

Klimaatverandering was opnieuw een centraal thema dit stemseizoen. Meerdere ondernemingen legden hun klimaatstrategie ter stemming aan de aandeelhouders voor. Een ontwikkeling die door de meeste aandeelhouders als positief wordt gezien. Als gevolg hiervan verwachten we dat meer ondernemingen hun klimaatstrategie ter stemming aan aandeelhouders zullen gaan voorleggen. Duidelijk zichtbaar was dat de steun voor klimaat gerelateerde aandeelhoudersresoluties blijft stijgen. Daarnaast heeft de aandacht voor klimaatverandering in toenemende mate invloed op de mate van steun voor bestuurdersverkiezingen. Wereldwijd is er een toename te zien van zowel het aantal aandeelhoudersresoluties als het aantal VOOR stemmen dat deze resoluties krijgen. Beloningsverslagen werden kritischer beoordeeld door aandeelhouders met name op transparantie. Een ontwikkeling die naar verwachting zal doorzetten.

Stemactiviteiten van Achmea

Wij stemden in het afgelopen halfjaar op **608 vergaderingen** op totaal **9.019 agendapunten**. Zie tabel 5.7.2.1. voor de regionale verdeling over H1 2021.

TABEL 5.7.2.1 REGIONALE VERDELING H1 2021

Land	Aantal
Australië	6
Oostenrijk	1
België	5
Bermuda	3
Canada	31
Kaaimaneilanden	5
Denemarken	6
Finland	6
Frankrijk	34
Duitsland	23
Hong Kong	11
Ierland	12
Italië	6
Japan	132
Luxemburg	1

Nederland	20
Noorwegen	7
Portugal	2
Singapore	7
Spanje	7
Zweden	22
Zwitserland	20
Verenigd Koninkrijk	33
VS	208

Op de website van Achmea kunt u via het [Vote Disclosure Systeem](#) vinden hoe we gestemd hebben per aandeelhoudersvergadering.

Achmea IM voert ons stembeleid uit en past voor elke steminstructie het eigen 'op maat gemaakte' stembeleid toe. Achmea IM maakt bij het uitoefenen van stemrechten gebruik van het stemplatform en analyses van Institutional Shareholder Services (ISS). Het stembeleid wordt doorlopend geactualiseerd op basis van wereldwijde trends op het gebied van corporate governance, ons stemgedrag bij controversiële agendapunten en overige actualiteiten.

Voordat de definitieve stem wordt uitgebracht analyseren we een selectie van de voorstellen op individuele basis. Het uiteindelijke besluit wordt genomen op basis van de specifieke feiten en omstandigheden van het agendapunt.

Het betekent ook dat niet altijd met het management van de onderneming wordt meegestemd. In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van het aantal tegenstemmen. Het grootste aantal tegenstellen betrof tegenstemmen tegen managementvoorstellen. Het ging hier onder andere om de benoeming van bestuurders van ondernemingen die niet onafhankelijk zijn waar dit wel geëist of gewenst is. Ook betrof het vaak beloningsstructuren die als excessief, onvoldoende toegelicht en niet transparant genoeg beoordeeld worden, of waar een link met de prestaties van de onderneming ontbreekt. Dit kwam zowel terug in beloningsbeleid als beloningsverslagen. Ook de stemmen voor een aandeelhoudersresolutie houden impliciet een stem tegen het management in en zijn door ons meegenomen in onderstaand percentage van tegenstemmen.

TABEL 5.7.2.2 : OVERZICHT TEGENSTEMMEN H1 2021¹

Totaal	Tegen
9.019	16%

¹ Bron: Achmea Investment Management, ISS

De managementresoluties kunnen worden onderverdeeld in een zestal hoofdthema's: benoeming bestuurders,

beloningsbeleid, uitgifte aandelen, routinezaken, fusies & overnames en overig. Onder routinezaken wordt bedrijfsvoering verstaan. Denk hierbij aan het aanstellen van de accountant, wijzigen van statuten en beslissingen omtrent de uitgifte van dividend. Onder het thema overig vallen onder andere klimaatstrategieën van de onderneming en sociale rapportages. In de eerste helft van 2021 zijn de meeste stemmen uitgebracht voor benoeming bestuurders, routinezaken en beloning.

TABEL 5.7.2.3 STEMACTIVITEITEN PER HOOFDTHEMA¹

	Voor	Tegen
Benoeming bestuurder	89%	11%
Beloning	51%	49%
Uitgifte aandelen	91%	9%
Routinezaken	97%	3%
Fusie en overnames	87%	13%
Overig	87%	13%

¹ Bron: Achmea Investment Management, ISS

5.7.3. Agenderingsrecht aandeelhouders

Op aandeelhoudersvergaderingen kunnen aandeelhouders een voorstel agenderen, mits wordt voldaan aan de voorwaarden van het lokaal geldende agenderingsrecht. Deze aandeelhoudersresoluties kunnen betrekking hebben op de thema's milieu & gezondheid, mensenrechten en goed bestuur. In het afgelopen halfjaar hebben wij **239 aandeelhoudersresoluties** beoordeeld en onze stem uitgebracht.

Wij toetsen de afzonderlijke aandeelhoudersvoorstellen op inhoud, wenselijkheid, werkbaarheid en effect. Dat betekent dat wij niet in alle gevallen voor een resolutie zullen stemmen, ook al past deze binnen onze speerpunthema's. In onderstaand overzicht staat onze steminstructie per thema voor deze resoluties.

TABEL 5.7.3.1 STEMGEDRAG ACHMEA OP AANDEELHOUDERSRESOLUTIES¹

Thema	Aantal	% Voor	% Tegen
Overig (o.m. Politieke Donaties)	40	90%	10%
Benoeming Bestuurder	67	88%	12%
Klimaat, Milieu en Gezondheid	38	61%	39%
Routinezaken	35	63%	37%
Goed Bestuur	25	80%	20%
Mensenrechten / Sociaal	14	93%	7%

¹ Bron: Achmea Investment Management, ISS

Mensenrechten

Alphabet Inc.

Trillium Asset Management (Trillium) heeft een voorstel ingediend bij Alphabet, Inc. waarin de onderneming wordt verzocht haar klokkenluidersbeleid te evalueren en daarover een verslag op te stellen. De resolutie vraagt specifiek dat Alphabet een beoordeling vraagt aan een onafhankelijke derde partij over de doeltreffendheid van het klokkenluidersbeleid ter bescherming van mensenrechten. Daarbij dient dit onderzoek publiekelijk gedeeld te worden op de website van Alphabet.

In de ondersteunende verklaring geeft Trillium aan dat Alphabet risico loopt, vanwege onvoldoende bescherming voor werknemers die zich hebben geuit over ethische en mensenrechten kwesties. Het stelt dat in 2018, 14 mensenrechtengroeperingen er bij Alphabet op hebben aangedrongen om bescherming te garanderen voor klokkenluiders. Werknemers van Alphabet hebben zich tevens uitgesproken dat de onderneming toezeggingen op het gebied van mensenrechten niet nakomt. Alphabet heeft enige kritiek gekregen op zijn klokkenluidersbeleid, recentelijk nog in het licht van het ontslaan van werknemers.

De gedragscode van Alphabet stelt dat Alphabet vergeldingsmaatregelen verbiedt tegen iedereen die een mogelijke schending van de code meldt of deelneemt aan een onderzoek naar een dergelijke schending. Als er bezorgdheid is dat iemand de code schendt en anoniem wil blijven, kunnen werknemers dat melden via de hulplijn van het bedrijf. Google heeft ook een beleid op zijn website dat gedetailleerder ingaat op hoe het bedrijf represailles definieert, hoe zorgen worden benaderd en afgehandeld, en de inspanningen om onderzoeken vertrouwelijk te houden. Daarnaast schetst het bedrijf verschillende initiatieven die het onlangs heeft genomen, waaronder het verbeteren van zijn onderzoeksanalyse en processen en het verstrekken van aanvullende informatie aan werknemers.

Achmea heeft VOOR het voorstel gestemd van Alphabet, omdat aandeelhouders baat hebben bij een beoordeling van het bestaande beleid en de bestaande praktijken van de onderneming inzake de bescherming van klokkenluiders. Bovendien zal de goedkeuring van dit voorstel moeten dienen om de bestaande initiatieven van de onderneming ter bescherming van klokkenluiders verder te versterken.

Amazon.com, Inc

Arjuna Capital heeft een voorstel ingediend waarin Amazon wordt verzocht verslag uit te brengen over de verschillen in beloning tussen mannen en vrouwen en tussen de verschillende rassen, inclusief informatie over haar beleid en doelstellingen om beloningsverschillen op basis van geslacht en ras te verkleinen. Het is het 2e jaar dat dit voorstel wordt ingediend.

Amazon bespreekt haar beleid ter bevordering van genderdiversiteit en gelijke beloning in verslagen en op haar website. Zij publiceert ook statistieken over genderdiversiteit onder het personeel en in de raad van bestuur en schetst tal van initiatieven op het gebied van diversiteit en integratie om de vertegenwoordiging minderheidsvertegenwoordiging in leidinggevende functies. Het bedrijf rapporteert een loongelijkheidsstatistiek over 2020 en stelt dat er wereldwijd geen verschil is tussen wat het vrouwen en mannen betaalt, statistisch gecorrigeerd voor rol, geografische locatie, anciënniteit en andere factoren. Amazon publiceert voor zijn Amerikaanse personeelsbestand echter niet dezelfde statistieken over beloningsverschillen tussen mannen en vrouwen als het in het Verenigd Koninkrijk publiceert.

Het publiceren van de mediaan biedt voordelen zoals transparantie en vergelijkbaarheid tussen tijd en organisaties en dient als maatstaf voor vertegenwoordiging van vrouwen in hogere functies. Voor zijn Amerikaanse personeelsbestand gebruikt Amazon een statistiek van "gelijk loon voor gelijk werk" waarin het bedrijf definieert wat het beschouwt als "gelijk werk". Het publiceren van een statistiek voor gelijke beloning en diversiteit en inclusie geven de aandeelhouders enig inzicht in hoe de onderneming de vertegenwoordiging van vrouwen en minderheden op hogere niveaus definieert. Amazon is echter onlangs geconfronteerd met rechtszaken en boetes in verband met zijn werving en beloningsbeleid. Publicatie van de 'ruwe' statistieken over beloningsverschillen zou de verantwoording voor diversiteitsinspanningen kunnen vergroten en zou aandeelhouders nuttige informatie verschaffen over hoe effectief het management risico's beoordeelt en beperkt die kunnen voortvloeien uit ongelijke behandeling van werknemers. Daarom heeft Achmea VOOR de resolutie gestemd.

United Parcel Service, Inc.

Boston Trust Walden Company en enkele mede-indieners, waaronder Achmea IM, hebben een resolutie ingediend waarin ze United Parcel Service (UPS) vragen om verslag uit te brengen over zijn lobbyactiviteiten en -uitgaven. Er wordt gevraagd om transparantie over het beleid en de procedures van de onderneming inzake lobbyen. Dit omvat zowel directe als indirecte lobby en 'grassroots lobbying'. Onder 'grassroots lobbying' wordt verstaan: lobbyen met het doel de wetgevende macht te bereiken en een verschil te maken in het besluitvormingsproces. Het rapport zal moeten worden voorgelegd aan de Commissie voor Benoeming en Behoorlijk Bestuur en op de website van UPS worden geplaatst.

De raad van bestuur van UPS stelt dat het voorstel onnodig is vanwege de bestaande openbaarmaking, toezicht en het beleid. Wat de uitgaven voor lobbyen betreft, zegt de raad van bestuur dat het bedrijf rapporten indient over de openbaarmaking van lobbyen, overeenkomstig de staats- en federale wetgeving, en betalingen bekendmaakt aan handelsverenigingen die USD 50.000 of meer van het bedrijf ontvangen en die een deel van de betaling gebruiken voor politieke uitgaven. Het bestuur verklaart dat het bedrijf het niet noodzakelijkerwijs eens is met alle standpunten die worden ingenomen door alle organisaties die het steunt. Het bestuur is van mening dat de lobbyactiviteiten van UPS transparant zijn, en stelt dat goedkeuring van dit voorstel geen efficiënt gebruik van middelen is.

UPS heeft van 2010 tot 2019 USD 68,1 miljoen uitgegeven aan federaal lobbyen. Dit cijfer is niet volledig omdat het niet de middelen omvat die zijn uitgegeven aan lobbyen in staten, waar openbaarmaking ongelijk of afwezig is. De indienders van de resolutie merken op dat UPS in 2019 ten minste 122 lobbyisten in 29 staten had en van 2010 tot 2019 USD 1,7 miljoen uitgaf aan lobbyen in Californië. UPS zit in het bestuur van de Kamer van Koophandel, die sinds 1998 meer dan USD 1,6 miljard heeft uitgegeven aan lobbyen, en behoort tot de Business Roundtable, die in 2018 en 2019 meer dan USD 43 miljoen heeft uitgegeven aan lobbyen. Het bedrijf rapporteert ook geen bijdragen aan de American Legislative Exchange Council (ALEC), die modelwetgeving schrijft en onderschrijft. Dit kan mogelijk tot reputatieschade leiden voor de onderneming. UPS rapporteert daarbij geen verschillen tussen haar lobby-standpunten en verklaarde doelstellingen volgens de GRI-rapportagestandaarden. Om deze redenen heeft Achmea VOOR de resolutie gestemd.

Klimaat

Klimaatresoluties Follow This

Follow This heeft bij diverse ondernemingen in de olie- en gassector, namelijk bij BP, Chevron, ConocoPhillips, Equinor, Phillips66 en Royal Dutch Shell, al dan niet in samenwerking met andere partijen, klimaatresoluties ingediend. De ondernemingen worden verzocht om doelen te stellen die in lijn zijn met de doelstellingen van het klimaatakkoord van Parijs en deze ook te publiceren. Deze kwantitatieve doelstellingen moeten betrekking hebben op de broeikasgasemissies (BKG) van de activiteiten van de onderneming en het gebruik van haar energieproducten (Scope 1, 2 en 3) op korte, middellange en lange termijn. De ondernemingen worden opgeroepen tot een substantiële vermindering van de absolute netto-energie gerelateerde emissies tegen 2030.

Iedere olie- en gasonderneming geeft in haar reactie aan al doelstellingen geformuleerd te hebben die in lijn zijn met de

doelstellingen van het klimaatakkoord van Parijs. Deze doelstellingen zijn verbonden met de strategie die zij opgesteld hebben. De resolutie wordt door de ondernemingen gezien als een mogelijke verstoring en belemmering van de uitvoering en resultaten van de gestelde doelstellingen.

Achmea belegt in Chevron, ConocoPhillips, Equinor en Royal Dutch Shell en heeft VOOR de resolutie gestemd. De resolutie wordt namelijk niet gezien als verstoring en belemmerend, maar noodzakelijk om de doelstellingen van Parijs te behalen:

- Er dienen absolute reductiedoelstellingen op korte en middellange termijn gesteld te worden;
- Het investeren in fossiele brandstoffen moet afnemen;
- Er wordt te sterk vertrouwd op de opslag en afvang van CO2 en compensatie d.m.v. bebossing.

TABEL 5.7.3.1

Onderneming	% VOOR stemmen 2021 klimaatresoluties Follow This
BP	21%
Chevron	61%
ConocoPhillips	58%
Equinor	5,5%
Phillips66	80%
Royal Dutch Shell	30%

Gezondheid

Johnson & Johnson

Oxfam America en Achmea IM hebben een voorstel ingediend waarbij Johnson & Johnson gevraagd wordt om te rapporteren over de wijze waarop overheidssteun de strategie van de onderneming inzake toegang tot COVID-19 vaccins beïnvloedt. In deze casus zetten wij onze stemactiviteiten in om ook onze dialoog met Johnson & Johnson kracht bij te zetten. In de ondersteunende verklaring stellen de indieners dat dochteronderneming Janssen Pharmaceutical Company (Janssen) aanzienlijke overheidsfinanciering heeft ontvangen voor onderzoek en ontwikkeling van het COVID-19-vaccin, maar dat de onderneming zijn prijsstellings- en toegangsplannen voor de toekomst niet duidelijk heeft gemaakt. De voorstanders merken op dat Johnson & Johnson onder toenemende druk zal komen te staan om haar intellectuele eigendom over het vaccin te delen naarmate duidelijk wordt dat een verhoogde productie noodzakelijk zal zijn om de stabiliteit te handhaven

en uitbraken van COVID-19 te voorkomen. In de verklaring van de voorstanders wordt gesteld dat de bestaande overeenkomsten van het bedrijf met de regering zijn bekritiseerd omdat zij de prijs opdrijven, het totale aanbod verminderen en universele toegang verhinderen.

Johnson & Johnson stelt dat het vastbesloten is om een COVID-19 vaccin te verstrekken op non-profit basis voor de duur van de pandemie en dat het vaccin wereldwijd toegankelijk zal zijn. De onderneming heeft zich ertoe verbonden om tot 500 miljoen vaccindoses toe te wijzen aan landen met lagere inkomens. Bovendien verklaart het bedrijf dat het informatie verschaft over zijn COVID-19-inspanningen in zijn proxyverklaring, een link geeft naar de relevante sectie op zijn website en een link verstrekt naar het Janssen U.S. Transparency Report. De raad van bestuur geeft aan dat het verstrekken van bijkomende informatie het bedrijf in een nadelige concurrentiepositie zou plaatsen en bijgevolg niet in het beste belang van het bedrijf of zijn aandeelhouders zou zijn.

Ondanks dat Johnson & Johnson verklaard dat ze het vaccin op een "non-profit" basis zal distribueren voor de duur van de pandemie, wordt niet verduidelijkt wat "non-profit" in deze context betekent, hoe het zal worden gedefinieerd wanneer de pandemie voorbij is en wat het prijsstellings- en toegangsplan zal zijn nadat het bedrijf heeft beoordeeld dat de pandemie voorbij is. En hoewel de onderneming het Janssen U.S. Transparency Report heeft gedeeld, waarin de beweegredenen voor het bepalen van de prijzen worden bekendgemaakt, verschaft het geen informatie over hoe overheidsfinanciering een rol speelt in Johnson & Johnson's aanpak voor het verlenen van toegang tot COVID-19 producten en behandelingen. Om die reden heeft Achmea VOOR de resolutie gestemd.

5.7.4. Corporate Governance ontwikkelingen Nederland

Analyse Algemene Vergadering van Aandeelhouders seizoen Nederland

Virtuele vergaderingen

In verband met de COVID-19 pandemie vonden de meeste Algemene Vergaderingen van Aandeelhouders (AvA's) volledig virtueel plaats (69 van de 84). Weinig AvA's werden uitgesteld doordat men dit jaar was voorbereid. Meer ondernemingen boden dit jaar de mogelijkheid om live te stemmen tijdens de AvA (31 ondernemingen). De mogelijkheid om vragen te stellen werd door ondernemingen op verschillende wijze ingeregeld. Bij 28 AvA's konden aandeelhouders mondeling vragen stellen (via telefoon, een operator of een live verbinding). Bij de meeste andere AvA's konden aandeelhouders vooraf (via brief of mail) of tijdens de AvA (via chat) vragen stellen. Het live stemmen dan wel vragen stellen werd bij diverse AvA's bemoeilijkt door operationele eisen. Het daadwerkelijk in gesprek gaan met een onderneming tijdens de AvA bleef zeer moeizaam. Vragen werden soms verkeerd geïnterpreteerd en/of niet beantwoord. Hierdoor staan aandeelhouders negatiever tegenover volledig virtuele AvA's. De dialoog buiten de AvA is nog belangrijker geworden om echt het gesprek te kunnen voeren. Wel bood het virtuele seizoen ons de mogelijkheid om aan meer AvA's (internationaal) deel te nemen en daar vragen te stellen.

Beloningsbeleid

In 2020 werd het voorgestelde beloningsbeleid van 8 Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen door aandeelhouders weggestemd. Het heeft ertoe geleid dat deze ondernemingen in gesprek zijn gegaan met stakeholders. De meeste van hen hebben op de AvA's in 2021 een gematigder beloningsbeleid voorgesteld. Een voorbeeld hiervan is Wolters Kluwer. Op de AvA van 2020 werd het beloningsbeleid door de aandeelhouders afgekeurd. Wolters Kluwer heeft hierna met stakeholders gesprekken gevoerd (meer dan 100 gesprekken). Dit heeft ertoe geleid dat de vergoeding aan de voorzitter van de Raad van Bestuur is gedaald en dat Wolters Kluwer meer transparantie heeft geboden in het beloningsbeleid en het beloningsverslag. Het gewijzigde beloningsbeleid werd op de AvA op 22 april 2021 voorgelegd aan de aandeelhouders en goedgekeurd. Wij zijn belegd in Wolters Kluwer en hebben VOOR het beloningsbeleid gestemd.

Van de 8 ondernemingen waar het beloningsbeleid in 2020 werd weggestemd hebben 4 van hen in dit seizoen goedkeuring gekregen voor het aangepaste beloningsbeleid. Bij de andere 4 ondernemingen is het beloningsbeleid voor het 2e jaar op rij weggestemd (BE Semiconductor Industries, Flow Traders, Vastned Retail (zowel voor de RvB als de RvC) en Ctac).

Beloningsverslag

Er is een stijgende lijn te zien in het aantal aandeelhouders dat TEGEN het beloningsverslag stemt (adviserende stem). Transparantie en aansluiting tussen de beloning van de bestuurders en hun prestaties worden steeds zwaarder gewogen. Dit heeft ertoe geleid dat ondernemingen vaker TEGEN stemmen kregen met betrekking tot hun beloningsverslag over 2020. Dit jaar ontvingen 12 ondernemingen meer dan 20% TEGEN stemmen. De verwachting is dat deze stijgende lijn doorzet als ondernemingen geen stappen gaan zetten op dit gebied. De Europese Commissie zal eind van dit jaar richtsnoeren voor het beloningsverslag publiceren. Aandeelhouders zullen verwachten dat ondernemingen deze richtsnoeren aanhouden.

Klimaat

Een positieve ontwikkeling is dat bijna alle Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen dit jaar het onderwerp klimaat hadden opgenomen in hun jaarverslagen en ook uitgebreider over dit thema rapporteren. Ze benoemen bijvoorbeeld de potentiële impact van klimaatverandering op hun bedrijfs- en risicobeheer. Als minimum werd er gerapporteerd over het niveau van directe broeikasgasuitstoot. Meer ondernemingen hebben zich gecommitteerd aan een klimaat gerelateerde doelstelling. Maar de doelstellingen zijn onderling zeer divers, zowel in reikwijdte als ambitie. Hier zijn dus nog stappen te zetten. Shell en Unilever hebben dit jaar voor het eerst hun klimaatstrategie voorgelegd aan aandeelhouders voor een adviserende stem. Dit wordt ook wel "Say on Climate" genoemd. De aandeelhouders van Unilever stemden met 99,59% VOOR de strategie, waaronder Achmea. Bij Shell stemde 88,74% van de aandeelhouders VOOR de klimaatstrategie. We beleggen in Shell en hebben TEGEN de klimaatstrategie van Shell gestemd. Reden hiervoor is dat de stappen zoals geformuleerd in de klimaatstrategie van Shell naar onze mening niet voldoende zijn om de gestelde doelstellingen van Parijs te behalen:

- Shell heeft geen absolute reductiedoelstellingen op korte en middellange termijn;
- Shell blijft sterk investeren in fossiel;
- Shell vertrouwt sterk op de opslag en afvang van CO2 en compensatie d.m.v. bebossing.

Tijdens de dialogen met Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen in de aanloop naar de AvA's is er gesproken over de voor- en nadelen van een "Say on Climate". Uit de dialogen is gebleken dat ondernemingen zeer verschillend tegen het fenomeen "Say on Climate" aankijken. Eumedion meent dat een "Say on Climate" positieve aspecten kent. Onder andere het verzekeren van een reguliere dialoog tussen onderneming en aandeelhouders over het klimaat. De onderneming kan zo ook duidelijk krijgen wat de verwachtingen van aandeelhouders zijn. Daarentegen levert een "Say on Climate" ook uitdagingen op. Er is geen wettelijke mogelijkheid om ondernemingen te dwingen de klimaatstrategie voor een adviserende stem aan

aandeelhouders voor te leggen. Daarnaast zijn er partijen die zich zorgen maken dat met een “Say on Climate” de verantwoordelijkheid voor de klimaatstrategie van onderneming naar aandeelhouders verschuift.

Ontwikkelingen aandeelhoudersresoluties wereldwijd

Bij de Nederlandse AvA's stond er 1 aandeelhoudersvoorstel geagendeerd. Dit betrof de, hiervoor besproken, klimaatresolutie van Follow This. Het aantal VOOR stemmen voor dit voorstel is verdubbeld ten opzichte van vorig jaar. Wereldwijd is er een toename te zien van zowel het aantal aandeelhoudersresoluties wat op de agenda komt als het aantal VOOR stemmen wat deze resoluties krijgen. In de VS ontvingen meer aandeelhoudersresoluties dan vorig jaar een meerderheid van VOOR stemmen. Sommige hiervan met een aanzienlijk percentage. In de laatste 2 jaar is een snelle toename te zien van het aantal aandeelhoudersvoorstellen dat een meerderheid VOOR stemmen weet te behalen. De verwachting is dat deze stijgende lijn zich voort blijft zetten.

De drie dominante ESG aandeelhoudersvoorstellen categorieën zijn: klimaat, politieke bedrijfsuitgaven en diversiteit. Het belang van stemmen en de kracht van aandeelhoudersresoluties neemt op deze wijze steeds meer toe.

Achmea IM heeft bij Johnson & Johnson als co-filer een aandeelhoudersresolutie ingediend. De aandeelhoudersresolutie verzocht Johnson & Johnson om transparantie te geven over het gebruik van publieke gelden bij vaccin-ontwikkeling. Het voorstel behaalde 32% VOOR stemmen wat een hoog percentage is voor een aandeelhoudersvoorstel. Achmea IM heeft ook een aandeelhoudersresolutie ingediend bij Abbvie in relatie tot prijsbeleid en het beloningsbeleid van het bestuur. Deze resolutie is teruggetrokken nadat Abbvie heeft toegezegd maatschappelijke overwegingen een plek te gaan geven in het beloningsbeleid. De verwachting is dat het indienen dan wel co-filen vaker voor gaat komen, ook namens pensioenfondsen.

6. Impact maken

Wanneer naast financiële doelen ook expliciet een positieve sociaal of milieu impact wordt nagestreefd bij een investering, is sprake van impact beleggingen. Impact beleggingen strekken zich uit over verschillende beleggingscategorieën, waaronder aandelen, bedrijfsobligaties, private equity en micro-financiering. Gestelde sociale doelen kunnen liggen op het vlak van armoedebestrijding, toegang tot gezondheidszorg en emancipatie van vrouwen. Milieu doelstellingen kunnen liggen op het vlak van de ontwikkeling van schone en/of hernieuwbare technologieën, of mitigatie van klimaatveranderingsimpact.

In dit hoofdstuk rapporteren wij over de omvang van onze impact beleggingen en de gerealiseerde sociale- en milieu impact.

Green Bonds

Achmea ziet beleggen in Green Bonds als een vorm van impact beleggen. Als onderdeel van de ambities op gebied van duurzaam belegt Achmea momenteel ruim 5% van haar vastrentende waarde portefeuilles in Green Bonds. De totale marktwaarde van Green Bonds is ruim 1 miljard euro.

Onderdeel daarvan is de belegging in het Achmea IM Green Bond Fund. Per 30-06-2021 belegt Achmea 83 miljoen euro in het Achmea IM Green Bond Fund.

Green Bonds zijn obligaties die zijn uitgegeven door overheden, internationale instellingen of ondernemingen, waarbij de opbrengsten expliciet worden gebruikt voor financiering van duurzame ofwel 'groene' projecten. Deze zijn gericht op het opwekken van hernieuwbare energie, het verbeteren van energie-efficiëntie in gebouwen, duurzaam transport, of duurzaam waterbeheer en afvalbeheer. Financieel gezien hebben Green Bonds globaal dezelfde risicorendementskenmerken als reguliere obligaties, hoewel zich bescheiden verschillen in spread (zowel positief als negatief) kunnen voordoen. De eerste Green Bond werd uitgegeven in 2008, in antwoord op de vraag van beleggers die middels hun beleggingen een bijdrage wilden leveren aan de strijd tegen klimaatverandering. Sindsdien is de markt sterk gegroeid. Om te zorgen dat Green Bonds ook echt groen zijn, heeft de financiële sector criteria ontwikkeld die bepalen welke activiteiten ook echt bijdragen aan het tegengaan van klimaatverandering, dus echt als groen bestempeld kunnen worden. Zo zijn er de Green Bond Principles die vooral gaan over verantwoord beheer van de middelen, zorgvuldige selectie van te financieren activiteiten en transparante verslaggeving over besteding en impact van de beleggingen. Daarnaast heeft het Climate Bond Initiative een Green Bond Standard ontwikkeld met een lijst van duurzame activiteiten die in aanmerking komen voor financiering.

Achmea hanteert een eigen raamwerk voor het beoordelen van de mate waarin de obligatie als 'groen' kan worden gekwalificeerd. Dat betekent dat niet alle als Green Bond uitgegeven obligaties ook door Achmea als groen worden beoordeeld. Dit raamwerk is gebaseerd op de criteria ('taxonomie') van het Climate Bond Initiative, dat ook de Green Bond Principles volgt.

Daarbij is in het raamwerk ook de eis opgenomen dat de organisatie die een Green Bond uitgeeft een duidelijke visie heeft op haar eigen bijdrage aan het beperken van klimaatverandering. We verwachten van een onderneming dat de uitgifte van Green Bonds naadloos aansluit bij deze visie. Met het eigen raamwerk beoordelen we of een Green Bond voldoet aan:

1. Strategie
2. Gebruik van opbrengsten
3. Selectie en evaluatie van projecten
4. Beheer van opbrengsten
5. Rapportage verplichtingen

Om de kwaliteit en geloofwaardigheid van duurzame beleggingen te bewaken, werkt de Europese Unie aan een Europese standaard voor Green Bonds en aan een 'Ecolabel' voor duurzame beleggingsfondsen, waaronder ook Green Bond funds. Voor het bepalen van wat 'duurzame activiteiten' die het predicaat 'duurzame belegging' verdienen, heeft de Europese Unie ook een eigen 'taxonomie' ontwikkeld. Deze 'verordening betreffende de totstandbrenging van een kader ter bevordering van duurzame beleggingen' is dit voorjaar definitief vastgesteld

en in juni gepubliceerd in het publicatieblad van de Europese Unie. De verordening introduceert een classificatiesysteem dat bepaalt welke economische activiteiten duurzaam zijn. Dit zijn activiteiten die substantieel bijdragen aan één of meer van de volgende zes duurzaamheidsdoelen: a) de mitigatie van klimaatverandering; b) de adaptatie aan klimaatverandering; c) het duurzaam gebruik en de bescherming van water en mariene hulpbronnen; d) de transitie naar een circulaire economie; e) de preventie en bestrijding van verontreiniging; f) de bescherming en het herstel van de biodiversiteit en ecosystemen.

Naar verwachting zal het pakket Europese maatregelen de markt voor groene obligaties een extra impuls geven door meer duidelijkheid te verschaffen over wat wel en wat niet erkend wordt als duurzame activiteit. Uitgevende instanties, index aanbieders en managers van Green Bond Funds bereiden zich voor en onderzoeken momenteel wat de aangescherpte Europese definities zullen betekenen voor hun obligatie, index of obligatie fonds. Ook Achmea IM volgt deze ontwikkelingen op de voet om tijdig te kunnen anticiperen op de mogelijke gevolgen voor de Green Bond beleggingen van Achmea. Zo bevat de Taxonomie verordening ook verplichtingen aangaande de rapportage over duurzame beleggingen. Wat daarvan de gevolgen zullen zijn voor de rapportages over het Achmea IM Green Bond Fund brengen we momenteel in kaart.

Duurzaam vastgoed

Beleggen met betekenis doen we met oog voor mens, milieu en maatschappij. Investeren in duurzaam vastgoed is voor ons dé manier om op de lange termijn een stabiel financieel rendement in combinatie met maatschappelijke impact te realiseren en risico's te minimaliseren. Daarmee werken wij aan een gezonde financiële basis en een aantrekkelijke leefomgeving.

Belangrijke onderdelen van het duurzaamheidsbeleid voor de vastgoedportefeuille zijn:

Energietabels

Alle objecten hebben een energielabel. Dit geeft inzicht in de energetische kwaliteit van de gebouwen. Achmea streeft ernaar dat in 2021 de portefeuille volledig uit energielabels A, B en C bestaat. Voor A1 winkels in historische panden wordt een uitzondering gemaakt. Daarnaast streeft Achmea ook naar een gemiddeld energielabel voor de portefeuille van A in 2030. De energielabelverdeling per 30 juni 2021 (op basis van boekwaarde) in de portefeuille is als volgt:

TABEL 6.1 VERDELING ENERGIETABELS¹

	Groen	Niet-groen
Totale portefeuille	95%	5%
Woningen	100%	0%
Winkels	76%	24%
Kantoren	99%	1%

¹ Bron: Syntrus Achmea Real Estate & Finance

Het aandeel groene energietabels in de portefeuille is per 30 juni 2021 95,0%. Dit is gelijk aan de stand per ultimo 2020.

Door het uitvoeren van energiebesparende maatregelen wordt de portefeuille duurzamer en verbeteren de energietabels. Bij regulier onderhoud wordt voor duurzame oplossingen gekozen. Door aankopen zal de energietabelverdeling verder verbeteren. Nieuw te ontwikkelen woningen hebben altijd minimaal energietabel A. Bij aankoop van bestaande woningen wordt als voorwaarde gesteld dat het energietabel groen moet zijn (A en B). We willen daarnaast minimaal energietabel C in de portefeuille.

Duurzaamheidslabels

Omdat duurzaamheid meer is dan energie laat Achmea objecten ook toetsen en certificeren met GPR Gebouw en BREEAM. Deze instrumenten beoordelen vastgoed op basis van meerdere duurzaamheidsthema's. Naast energie zijn dat bijvoorbeeld onderwerpen als materiaal, afval, water, gezondheid en management.

GPR Gebouw

GPR Gebouw is een Nederlandse meetlat die wordt gebruikt door onder andere woningcorporaties en institutionele beleggers om gebouwen op duurzaamheid te beoordelen. Bij GPR Gebouw krijgen objecten een rapportcijfer van 1 tot en met 10 op 5 duurzaamheidsthema's (energie, milieu, gezondheid, gebruikskwaliteit en toekomstwaarde). Achmea heeft in 2020 en 2021 alle woningen en winkels uit de kernportefeuille met GPR Gebouw laten certificeren. De gemiddelde GPR Gebouw score is van de woningen 6,1 en van de winkels 6,5.

BREEAM

BREEAM is een uit Engeland afkomstige meetlat die internationaal veel wordt toegepast. Achmea gebruikt BREEAM in de kantorenportefeuille. In 2020 zijn de kantoorgebouwen aan de Laarderhoogtweg in Amsterdam en aan het Stationsplein in Amersfoort voor het eerst met BREEAM In-Use gecertificeerd. Beide gebouwen kregen een rating van twee sterren (Good) op het onderdeel Asset. Daarna zijn er verbeteringen doorgevoerd, met name het opstellen van rapportages (zoals ecologisch onderzoek en onderzoek naar lichtvervuiling) en aanpassingen rond het gebouw (zoals betere bewegwijzering en laadplaatsen voor

elektrische auto's). Hierdoor is de BREEAM In-Use certificering in 2021 aangepast. De rating van beide gebouwen op het onderdeel Asset is verhoogd naar drie sterren (Very Good).

Routekaart CO₂ emissiereductie vastgoed

De gebouwde omgeving levert een belangrijke bijdrage aan de CO₂ uitstoot in Nederland. In het Klimaatakkoord is afgesproken dat de CO₂ uitstoot in Nederland in 2030 met 49% moet zijn verminderd ten opzichte van 1990 en in 2050 met 95%. Achmea heeft begin 2021 nieuwe duurzaamheidsambities geformuleerd en streeft met haar directe woningportefeuille naar 50% CO₂ reductie in 2030 ten opzichte van 2015 en een CO₂ neutrale woningportefeuille in 2050.

Om te onderzoeken op welke wijze de CO₂ uitstoot van de vastgoedportefeuille van Achmea kan worden verminderd zijn de afgelopen jaren in samenwerking met W/E Adviseurs Routekaarten voor de woningen-, kantoren- en winkelportefeuille opgesteld. De Routekaart rekt op basis van beschikbare data verschillende scenario's door op portefeuilleniveau en geeft per scenario inzicht in te nemen verbetermaatregelen, investeringskosten en CO₂ besparingen. In de tweede helft van 2021 zal de Routekaart voor de woningportefeuille worden geactualiseerd en worden de nieuwe duurzaamheidsambities inzichtelijk gemaakt. De maatregelen die worden doorgerekend sluiten aan bij de huidige praktijk. Hierdoor geeft de Routekaart inzicht in de reductie mogelijkheden en kan het worden gebruikt voor de verdere verduurzaming van de portefeuille.

GRESB

In de eerste helft van 2021 heeft Achmea weer deelgenomen aan de Global Real Estate Sustainability Benchmark (GRESB). Dit is een internationale benchmark die het duurzaamheidsbeleid en de implementatie daarvan bij vastgoedfondsen en -portefeuilles meet. Op basis hiervan wordt inzichtelijk hoe de portefeuille van Achmea presteert ten opzichte van vergelijkbare fondsen en portefeuilles en waar verbetering mogelijk is.

In 2020 behaalde Achmea een score van 80 punten en een rating van 4 sterren. Maximaal kunnen 100 punten en 5 sterren worden behaald. Achmea eindigde daarmee op de 13e plaats in de peer group Western Europe / Diversified / Core, die bestaat uit 29 West Europese fondsen met een gediversifieerde portefeuille, en realiseerde een outperformance ten opzichte van het gemiddelde van de peer group.

Achmea heeft zich de afgelopen periode gericht op de onderdelen waar de grootste winst te behalen valt: Building Certifications en Performance Indicators. Voor verbetering van de score op het eerste onderdeel zijn alle woningen en winkels uit de kernportefeuille gecertificeerd met GPR Gebouw en een aantal kantoorgebouwen met BREEAM. De score op het tweede onderdeel kan worden verbeterd door meer verbruiksdata (energie, water en afval) te verzamelen. Elektra- en gasdata was al voor een groot deel van de portefeuille beschikbaar via de landelijke netbeheerders. Dit jaar is er voor het eerst data ontvangen van een aantal grote warmteleveranciers en waterbedrijven. De resultaten van GRESB 2021 worden in oktober bekend gemaakt.

Impactbeleggen

Achmea heeft in de beleggingsportefeuille ook een plaats ingeruimd voor impactfondsen. Bij dit type beleggingen gaat de maatschappelijke impact (sociale rendement) hand in hand met een acceptabel financieel rendement. In totaal bedraagt de waarde van de vijf impactfondsen €42 miljoen per eind 2020. De impactfondsen sluiten aan bij maatschappelijke thema's die Achmea als Nederlandse coöperatieve verzekeraar belangrijk vindt. Van de huidige fondsen richten drie zich op het thema inclusieve financiering, één op het thema natuur & milieu en één op het thema gezondheidszorg. Fondsen die bijna afgebouwd zijn met een beperkte exposure zijn hier buiten beschouwing gelaten.

TABEL 6.1 OVERZICHT IMPACTFONDSEN PER EIND JUNI 2021

Fonds	Thema	Regio	Marktwarde in mln EUR
Triodos Microfinance Fund	Inclusieve financiering	Wereld	10,8
Triodos Food Transition Europe Fund	Natuur & milieu	Europa	9,9
Leapfrog Financial Inclusion Fund	Inclusieve financiering	Wereld	12,7
Women World's Banking Fund	Inclusieve financiering	Wereld	5,7
Investment Fund for Health in Africa (IFHA-II)	Gezondheidszorg	Afrika	5,3
Totaal			45

In toenemende mate fungeren de zogenoemde duurzame ontwikkelingsdoelen ('Sustainable Development Goals' = SDG's) van de Verenigde Naties als een overkoepelend raamwerk voor impactfondsen. Deze set van 17 duurzame doelen heeft als centraal doel om de wereld in de periode tot 2030 tot een betere plek te maken, bovenal voor de nu minder bedeedden.

FIGUUR 6.1

OVERZICHT 17 VN DUURZAME ONTWIKKELINGSDOELEN VOOR 2030

Achmea onderschrijft deze doelen en doet dit onder meer via beleggingen in deze impactfondsen. Zo geldt het thema van inclusieve financiering als een belangrijke katalysator voor duurzame ontwikkeling wereldwijd. Uit onderzoek blijkt bijvoorbeeld dat het toegankelijk maken van financiële diensten voor iedereen, een link heeft met de meeste SDG's²¹ (namelijk: 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10 en 16). Dit geldt dus ook voor de fondsen waarin Achmea belegt van Triodos, Leapfrog en Women's World Banking. Het fonds gericht op gezondheidszorg in Afrika (IFHA-II) sluit vooral aan op de SDG's 3 en 8. Het fonds gericht op natuur & milieu (Triodos Food Transition Europe Fund) houdt vooral verband met de SDG's 12 en 15.

Impactfondsen van Achmea

In deze paragraaf staan we kort stil bij de afzonderlijke impactfondsen waar Achmea nu in is belegd. Ook geven we in een tabel de belangrijkste impactindicatoren weer, met als bron de eigen opgave van de betrokken managers.

Triodos Microfinance Fund

Dit fonds verstrekt zowel leningen en als aandelenkapitaal aan MFI's in Zuid-Amerika, Afrika, Azië en Oost-Europa. Deze instellingen richten zich niet alleen op microfinanciering aan kleine zelfstandigen, maar ook op leningen aan het midden- en kleinbedrijf (SME). Deze leningen bereiken achtergestelde groepen en SME die geen toegang tot banken hebben. Op deze manier versterkt inclusieve financiering de lokale economieën door stimulering van het ondernemerschap en het scheppen van banen. Het fonds plaatst een extra accent op MFI's die zich bezighouden met innovatieve digitale producten ('fintech' oplossingen).

²¹ 'Achieving the sustainable development goals, the role of financial inclusion', CGAP en UNSGSA, 2016.

TABEL 6.1 TRIODOS MICROFINANCE FUND - IMPACT INDICATOREN ¹

Indicatoren sociale impact	
Omvang fonds	€436 miljoen
Aantal leningen verstrekt door MFI	100 miljoen
% leningen aan klanten uit agrarische gebieden	71%
% leningen aan vrouwen	79%
Gemiddelde omvang van een lening	€ 2.276

¹ Triodos Microfinance Fund Factsheet june 2021

Triodos Food Transition Europe Fund (voorheen Triodos Organic Growth Fund)

In december is de naam van dit fonds gewijzigd om de focus op voeding en early stage investment te bekrachtigen. Het fonds kent als belangrijkste doelstelling de promotie van duurzame consumptie en productie. Om dit te realiseren, investeert het fonds via aandelenkapitaal in toonaangevende en innovatieve Europese bedrijven op het gebied van organische producten en diensten. Bij deze private equity structuur is onderscheidend dat Triodos gaat voor een lange termijn verbintenis met de bedrijven in portefeuille ('evergreen') en dus geen exit binnen een paar jaar nastreeft. Dit vindt de manager de beste structuur om daadwerkelijk impact te bereiken. In 2021 bestaat de portefeuille uit tien participaties in duurzame bedrijven: DO-IT, Naty, Naturfrisk, Aarstiderne, Natimpact, Beendhi, Ecofee Cup, Hari & Co, TIPA en Farmy.

In de eerste helft van 2021 liet het fonds een positieve performance zien. Het langetermijn doelrendement is echter nog niet binnen bereik. Recent is de winst met name gedreven door de opwaardering van de positie in Naty (ecologische luiersfabrikant uit Zweden). Naty wordt overgenomen door Humble Group en dit zorgt voor een positieve bijstelling van de waardering.

Het fonds is momenteel volledig belegd en heeft een goed gevulde pijplijn. Om goed gepositioneerd te zijn om nieuwe investeringen te financieren, streeft het fonds ernaar nieuwe financiering aan te trekken van zowel huidige als nieuwe investeerders.

TABEL 6.2 TRIODOS FOOD TRANSITION FUND EUROPE-IMPACT INDICATOREN Q2¹

Indicatoren sociale impact	
Omvang fonds	€61,4 miljoen
Aantal bedrijven in portefeuille	10
Totale jaaromzet van de bedrijven in portefeuille	€270 miljoen
Omzet van verkochte biologische producten (maatstaf bijdrage aan de waardeketen)	€244 miljoen
Aantal banen bij de bedrijven in portefeuille	1286

¹ Bron: <http://www.triodosimpactreports.com>

Leapfrog Financial Inclusion Fund-II

Het Financial Inclusion Fund-II van LeapFrog is in 2013 gelanceerd. Dit is een private equity fonds dat zich vooral richt op het bereiken van impact in Azië en Afrika. Het fonds investeert in bedrijven die verzekeringen en andere financiële diensten (vooral leningen) aanbieden aan mensen met een laag inkomen en mensen die financieel zijn buitengesloten. Binnen de aangeboden diensten zitten ook gezondheidszorg diensten en pensioenopbouw. De missie van het fonds is om te investeren in bedrijven die in tien jaar tijd 50 miljoen mensen kunnen bereiken en zowel een sociaal als financieel rendement nastreven (Profit with Purpose). Het investeringsteam van LeapFrog bestaat uit experts met veel kennis van verzekeringsmarkten in ontwikkelingslanden. In de afgelopen jaren is hier ook meer aandacht gekomen voor gezondheidszorg en vooral het toegankelijk maken van gezondheidszorg. Ook hiervoor zijn nieuwe ervaren medewerkers aangetrokken.

In het afgelopen halfjaar is de doelstelling van Leapfrog uitgebreid. Doel is om in 2030 minimaal 1 miljard mensen te bereiken die ze kunnen helpen met essentiële diensten op het gebied van financiële dienstverlening en gezondheidszorg. Hiervoor is een samenwerking aangegaan met het Singapore staatsfonds Temasek. Dit fonds heeft een belang in de beheer maatschappij van Leapfrog genomen en heeft hierbij tevens een zetel in de investeringsraad. Verder zal Temasek minimaal USD 500 miljoen investeren in transacties van Leapfrog. Temasek heeft zelf een actief ESG beleid en is wereldwijd actief. De ondernemingen waarin Leapfrog als organisatie investeert groeien gemiddeld met 30% per jaar. Deze bedrijven bereiken 212 miljoen personen met gezondheidszorg en financiële diensten. Gezamenlijk stellen ze 130.000 medewerkers te werk.

Het fonds waarin wij deelnemen telt 2 gedeeltelijk gerealiseerde investeringen en 10 actieve bedrijven in de groeifase. Van de totale investeringen zijn er 7 actief binnen de bredere financiële dienstverlening van leningen tot sparen. 4 bedrijven zijn actief binnen verzekeringen en 1 bedrijf richt zich voornamelijk op pensioenen. De bedrijven zijn actief in India, Indonesië, Sri Lanka, Kenia, Nigeria, Ghana, Afrika breed en Brazilië. Slechts bij 2 van de 12

bedrijven waarin wordt deelgenomen heeft Leapfrog een meerderheidsbelang. Via deze bedrijven worden 132 miljoen mensen bereikt en is het aantal consumenten met een factor 3,8x gegroeid tot 108 miljoen. Een groei van 19,9% per jaar in de periode dat Leapfrog actief is bij deze bedrijven.

Alle bedrijven in portefeuille rapporteren specifiek over de impact criteria die door Leapfrog zijn opgesteld. Het betreft hier een lijst met een 100 tal criteria. Deze rapportages zijn de basis voor Leapfrog om de impact die ze wensen te behalen te monitoren.

De slogan “profit with purpose” wordt door het financiële resultaat van LeapFrog nog niet waargemaakt. Het fonds blijft sterk achter bij de verwachtingen. Deels wordt dit veroorzaakt door de verschillende valuta's van de landen waarin ze actief zijn. Deze laten een sterke koersdaling zien ten opzichte van de Amerikaanse dollar (de basis valuta van het fonds). Maar ook door corona zagen we vooral in India het afgelopen kwartalen een moeilijke economische situatie die duidelijk haar sporen achter laat bij de bedrijven. Inmiddels zien we de eerste groene scheuten hier opkomen en is er een lichte verbetering. In welke mate het fonds uiteindelijk een positief financieel resultaat kan laten zien blijft vooralsnog onzeker.

TABEL 6.3 LEAPFROG FINANCIAL INCLUSION FUND - IMPACT INDICATOREN ¹

Indicatoren sociale impact	
Omvang fonds	€400 miljoen
Aantal actieve investeringen in bedrijven	12
Aantal landen waarin fonds actief is	13
Aantal bereikte consumenten in ontwikkelingslanden	108,7 miljoen
Aantal banen bij bedrijven in portefeuille	34.717

¹ Leapfrog Investments Quarterly Investor Report Q1 2021

Women World's Banking Capital Partners Fund (WWBCP Fund)

Dit private equity fonds is gestart in 2012. Zoals de naam aangeeft, richt het fonds zich primair op het verbeteren van de positie van de vrouwen in ontwikkelingslanden. WWB Asset Management en Triodos zijn de twee managers van het fonds. Triodos is hierbij betrokken vanwege de langjarige expertise met microfinanciering en het grote netwerk in ontwikkelingslanden. Het fonds is opgebouwd uit investeringen in microfinance instellingen. Deze MFI's zijn actief in India, Colombia, Bolivia, Tajikistan, Tanzania, Tunesië en Jordanië. De investeringsperiode voor dit fonds liep af medio 2018. Er vinden dus geen nieuwe investeringen meer plaats, maar mogelijk nog wel follow up investeringen in bestaande posities. De focus ligt nu op een goede exit strategie voor de bestaande investeringen. In april is portefeuille onderneming Fielco uit Paraguay verkocht.

TABEL 6.4 WWBPCP FUND - IMPACT INDICATOREN ¹

Indicatoren sociale impact	
Omvang fonds	\$50 miljoen
Aantal investeringen in MFI's	6
Aantal eindklanten	10 miljoen
% vrouwen onder de eindklanten	61%

¹ Women's World Banking Capital Partners LP, FinancialStatements Q1 2021

Investment Funds for Health in Africa-II (IFHA)

Dit is een private equity fonds van \$ 150 miljoen, dat is gestart in 2014. De focus van het fonds ligt op het bevorderen van de gezondheidszorg in Afrika, met name in landen als Nigeria, Kenia, Zuid-Afrika en Ghana. Het fonds kan investeren in zorgaanbieders (ketens van ziekenhuizen en klinieken), zorgverzekeraars, handelsmaatschappijen in zorgproducten en ook in medisch onderwijs. De portefeuille is opgebouwd uit investeringen in zorgaanbieders in Nigeria (Hygeia Nigeria en CIEL Healthcare), in Mauritius, Uganda en een ziekenhuis in aanbouw in Kenia (Nairobi Greenfield Hospital). Daarnaast zijn investeringen gedaan in Trivitron Healthcare, Batswadi, Neuberg Global Labs en Chiromo Lane Medical Centre.

Het fonds kent een hoog risicoprofiel, maar IFHA heeft ervaring met dit type zorginvesteringen in Afrika. De investeringsperiode is in juni 2020 ten einde gekomen. Het fonds gaat nu een nieuwe fase in, waarin het vooral draait om waarde creatie bij en realisatie van de investeringen. De netto IRR is het afgelopen half jaar nauwelijks gewijzigd en nog altijd duidelijk negatief.

De impact van het coronavirus op de portefeuillebedrijven is groot, maar bij de meeste ondernemingen is de situatie de afgelopen kwartalen gestabiliseerd. Een positieve mijlpaal is de 'soft opening' van het AAR ziekenhuis in Nairobi, Kenia. Na het testen van alle systemen, is de verwachting dat het ziekenhuis in december volledig operationeel is.

TABEL 6.5 IFHA-II - IMPACT INDICATOREN ¹

Indicatoren sociale impact	
Omvang fonds	\$149,5 miljoen
Aantal investeringen	8
Aantal medische handelingen van zorgaanbieders in portefeuille	1.190.246 (+55% tov 2019)
Aantal ziekenhuizen in portefeuille	8 (+1)
Aantal klinieken in portefeuille	79 (+40)
Aantal banen bij de instellingen in portefeuille	5.240 (+32%)

¹ Bron: IFHA-II Management Annual ESD Performance Report 2020, update beheerder per juni 2021

Infrastructuur

Impact maken binnen de beleggingscategorie infrastructuur kan op diverse manieren aan de hand van verschillende SDG's. De laatste jaren vindt impact maken vooral plaats rondom de thema's Klimaatverandering en de Energietransitie. Dit zijn thema's die goed aansluiten op SDG 7 (Betaalbare en Duurzame Energie) en SDG 13 (Klimaatactie). De internationale doelstellingen uit het klimaatakkoord van Parijs zijn hoog, klimaatneutraal zijn in 2050. Klimaatneutraal betekent niet dat alle CO₂-uitstoot per se moet worden vermeden, maar dat alle CO₂-uitstoot op natuurlijke of technologische wijze uit de atmosfeer wordt gehaald zodat uitstoot en opname in balans zijn. Met de doelstellingen uit het klimaatakkoord moet de wereldwijde temperatuurstijging worden beperkt tot 2°C ten opzichte van het pre-industriële niveau, waarbij het streven is deze tot 1,5°C te beperken. Deze temperatuurstijging wordt gezien als een 'veilige grens'. Om dit te bereiken is wereldwijd een grote energietransitie noodzakelijk. Een transitie van hoe de wereld energie opgewekt, gebruikt en beschikbaar wordt gesteld en waarbij de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen, en daarmee de hoeveelheid CO₂ uitstoot, sterk wordt gereduceerd. Achmea wil, door te investeren in de opwekking van duurzame energie en daaraan gerelateerde infrastructuur, haar bijdrage leveren aan de energietransitie en verhoging van duurzame energie in de globale energiemix.

Achmea heeft momenteel ongeveer 5% van haar infrastructuur allocatie geïnvesteerd in wereldwijde duurzame energie opwekking. Deze exposure wordt verkregen via deelnemingen in breed gespreide open-end infrastructuurfondsen van J.P. Morgan en IFM, en via een closed-end infrastructuurfonds van BlackRock. Deze fondsen zijn eigenaar van bedrijven die actief zijn in de ontwikkeling, constructie en operatie van (traditionele) duurzame energie opwekking uit wind en zon. Bij investeringen die gebruik maken van fossiele brandstoffen wordt de verduurzamingsstrategie gemonitord. Hier is een sterke trend richting duurzame energie waarneembaar.

Klimaatrisico's

Ook infrastructuurbeleggingen zijn gevoelig voor negatieve gevolgen van klimaatverandering. Externe fondsbeheerders zijn steeds actiever met het in kaart brengen van klimaatrisico's binnen de beleggingsportefeuille. Hierbij wordt veelal gebruik gemaakt van de aanbevelingen van de Task Force on Climate-related Financial Disclosures (TCFD).

GRESB

In 2020 nam ruim driekwart van de actieve fondsen in de infrastructuurportefeuille van Achmea deel aan de Global Real Estate Sustainability Benchmark (GRESB) Infrastructure. Doel van deze internationale benchmark is om eenduidig de duurzaamheidsprestaties van infrastructuur investeringen te kunnen meten. Niet alleen portefeuilles maar ook fondsen en individuele infrastructuurbedrijven kunnen zo vergeleken worden op het gebied van ESG-prestaties. De GRESB benchmark wordt zoveel mogelijk in lijn gebracht met nieuwe (inter)nationale taxonomies, kaders en doelstellingen op het gebied van duurzaamheid, waaronder de World Green Building Council's Net Zero Carbon Buildings Commitment, de TCFD aanbevelingen, de EU Sustainable Finance Taxonomy & Disclosure Regulations (SFDR) en het International Energy Agency Sustainable Development Scenario. In 2020 namen wereldwijd ruim 115 infrastructuurfondsen en 426 individuele projecten deel aan het onderzoek. Deze investeringen vertegenwoordigen een totale waarde van USD 579 miljard. De Achmea infrastructuurportefeuille behaalde in 2020 een GRESB score van 63 punten (met een maximum van 100). Dit is een gemiddelde score in de peer group vergelijking.

7. Rapporteren

Introductie

“We zijn transparant en vertellen waar we voor staan en wat we doen.”

Op Achmea.nl vertellen wij uitgebreid wat wij doen. Hier staat ons beleid uitgelegd en zijn diverse rapportages te vinden. Daarnaast is Achmea regelmatig in gesprek met stakeholders, zoals maatschappelijke instellingen, de overheid en onze klanten en maken we bijvoorbeeld deel uit van het Convenant internationaal verantwoord beleggen in de verzekeringssector. Wij laten ons MVB beleid beoordelen door de UN PRI, Eerlijke Verzekeringwijzer en het VBDO.

Op de website van Achmea plaatsen wij periodiek de volgende rapportages:

Halfjaarverslag Maatschappelijk Verantwoord beleggen

In dit verslag geven wij op hoofdlijnen aan wat ons Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (MVB) beleid is en hoe wij invulling geven aan de verschillende MVB instrumenten zoals uitsluiten, het aangaan van de dialoog met ondernemingen, stemmen op aandeelhoudersvergaderingen en impact beleggingen. In het verslag geven we tevens aan wat recente ontwikkelingen zijn op het gebied van MVB en wat dit betekent voor Achmea.

Uitsluitingen

Zowel in het Halfjaarverslag verantwoord beleggen als op de website laten wij zien welke ondernemingen we uitsluiten. In het halfjaarverslag Maatschappelijk verantwoord beleggen geven we tevens de uitsluitingsgronden aan.

Verslag verantwoord en betrokken aandeelhouderschap

In dit jaarlijkse verslag geven wij aan hoe wij invulling geven aan relevante principes voor institutionele beleggers zoals deze zijn genoemd in de Nederlandse Corporate Governance Code. Dit heeft met name betrekking op stemmen en het aangaan van de dialoog met ondernemingen. Daarnaast geven we in dit verslag aan hoe wij invulling geven aan de Nederlandse Stewardship Code.

Top-25

In [bijgaand overzicht](#) geven wij inzicht in de top-25 van onze obligaties en aandelen voor eigen risico. Hiermee zijn wij transparant over onze grootste beleggingen, die samen ongeveer 30% deel uitmaken van onze totale beleggingsportefeuille voor eigen risico.

Met [deze lijst](#) bieden wij dat inzicht op niveau NACE 4.

Stemmen op aandeelhoudersvergaderingen

Uiteraard zijn wij transparant hoe wij stemmen met onze wereldwijde aandelenportefeuille. Via het zogenoemde *vote disclosure system* maken wij zichtbaar hoe wij hebben gestemd op aandeelhoudersvergaderingen. Dit systeem wordt elke dag geactualiseerd.

8. Bijlagen

Uitgangspunten van het Global Compact van de Verenigde Naties

Het VN Global Compact verlangt van bedrijven dat zij binnen hun invloedssfeer een aantal kernwaarden op het gebied van mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anti-corruptie omarmen, ondersteunen en uitoefenen. Bedrijven die het VN Global Compact initiatief onderschrijven, verbinden zich ertoe de onderstaande doelstellingen en waarden te steunen bij het uitvoeren van hun activiteiten:

Mensenrechten

1e principe: Bedrijven dienen binnen de eigen invloedssfeer de internationaal vastgelegde mensenrechten te ondersteunen en te respecteren; en

2e principe: er voor te zorgen dat zij niet medeplichtig zijn aan schendingen van de mensenrechten.

Arbeidsnormen

3e principe: Bedrijven dienen de vrijheid van vakvereniging en de effectieve erkenning van het recht op collectieve onderhandelingen te handhaven;

4e principe: alle vormen van verplichte en gedwongen arbeid te elimineren;

5e principe: zich in te spannen voor de effectieve afschaffing van kinderarbeid; en

6e principe: discriminatie met betrekking tot werk en beroep te bestrijden.

Milieu

7e principe: Bedrijven dienen het voorzichtigheid beginsel te hanteren met betrekking tot milieu kwesties;

8e principe: initiatieven te ondernemen om grotere verantwoordelijkheid op milieu gebied te bevorderen; en

9e principe: de ontwikkeling en verspreiding van milieuvriendelijke technologieën te stimuleren.

Anticorruptie

10e principe: Bedrijven dienen alle vormen van corruptie, inclusief afpersing en omkoping, tegen te gaan.

De principes van het Global Compact zijn gebaseerd op internationale verdragen, onder andere afgeleid van de Universele verklaring van de rechten van de mens, de verklaring van de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO) inzake de fundamentele arbeidsrechten, en van de verklaring van Rio met betrekking tot milieu en ontwikkeling.

Relevante bepalingen Nederlandse Corporate Governance Code (2016 versie)

Principe 4.1 De algemene vergadering

De algemene vergadering kan een zodanige invloed uitoefenen op het beleid van het bestuur en de raad van commissarissen van de vennootschap, dat zij een volwaardige rol speelt in het systeem van *checks and balances* binnen de vennootschap. Goede corporate governance veronderstelt een volwaardige deelname van aandeelhouders aan de besluitvorming in de algemene vergadering.

Relevante best practice bepalingen

4.1.1 Het toezicht van de raad van commissarissen op het bestuur omvat mede het toezicht op de verhouding met aandeelhouders.

4.1.5 Indien een aandeelhouder een onderwerp op de agenda heeft laten plaatsen, licht hij dit ter vergadering toe en beantwoordt hij zo nodig vragen hierover.

4.1.6 Een aandeelhouder oefent het agenderingsrecht slechts uit nadat hij daaromtrent in overleg is getreden met het bestuur. Wanneer één of meer aandeelhouders het voornemen hebben de agendering te verzoeken van een onderwerp dat kan leiden tot wijziging van de strategie van de vennootschap, bijvoorbeeld door het ontslag van één of meer bestuurders of commissarissen, wordt het bestuur in de gelegenheid gesteld een redelijke termijn in te roepen om hierop te reageren (de responstijd). De mogelijkheid van het inroepen van de responstijd geldt ook voor een voornemen als hiervoor bedoeld dat strekt tot rechterlijke machtiging voor het bijeenroepen van een algemene vergadering op

grond van artikel 2:110 BW. De desbetreffende aandeelhouder respecteert de door het bestuur ingeroepen responstijd, bedoeld in best practice bepaling 4.1.7.

Principe 4.3 Uitbrengen van stemmen

Deelname van zoveel mogelijk aandeelhouders aan de besluitvorming in de algemene vergadering is in het belang van de checks and balances van de vennootschap. De vennootschap stelt, voor zover het in haar mogelijkheid ligt, aandeelhouders in de gelegenheid op afstand te stemmen en met alle (andere) aandeelhouders te communiceren.

Relevante best practice bepalingen

4.3.1 Een aandeelhouder stemt naar eigen inzicht. Van een aandeelhouder die gebruik maakt van stem adviezen van derden wordt verwacht dat hij zich een eigen oordeel vormt over het stembeleid of de door deze adviseur verstrekte stem adviezen.

4.3.5 Institutionele beleggers (pensioenfondsen, verzekeraars, beleggingsinstellingen, vermogensbeheerders) plaatsen jaarlijks in ieder geval op hun website hun beleid ten aanzien van het uitoefenen van het stemrecht op aandelen die zij houden in beursvennootschappen.

4.3.6 Institutionele beleggers plaatsen jaarlijks op hun website en/of in hun bestuursverslag, een verslag van de uitvoering van hun beleid voor het uitoefenen van het stemrecht in het desbetreffende boekjaar. Daarnaast brengen zij ten minste eenmaal per kwartaal op hun website verslag uit of en hoe zij als aandeelhouders hebben gestemd op algemene vergaderingen. Dit verslag wordt op de website van de institutionele belegger geplaatst.

Methodologie CO₂ meting

Het ontbreekt momenteel aan een gestandaardiseerde methodiek voor het berekenen van een CO₂-voetafdruk van een beleggingsportefeuille. Voor het berekenen van de CO₂-voetafdruk en de CO₂-intensiteit volgen wij daarom aanbevelingen van respectievelijk het Nederlandse Platform Carbon Accounting Financials (PCAF) en van de *Task Force on Climate-related Financial Disclosures* (TCFD).

Voor het berekenen van de CO₂-voetafdruk van de **aandelen en bedrijfsobligaties** zijn de scope 3 emissies buiten beschouwing gelaten. Dit omdat deze emissies nog niet op consequente wijze door bedrijven worden gerapporteerd en daardoor mogelijk ook ongewenste dubbeltellingen ontstaan. De scope 1 en 2 CO₂-uitstoot van een aandeel in een onderneming wordt naar verhouding toegekend aan de voetafdruk van de portefeuille. Dat wil zeggen bij bezit van 1% van de aandelen wordt 1% van de CO₂-uitstoot meegewogen. De totale emissies voor een portefeuille worden genormaliseerd op basis van de marktwaarde van de portefeuille. De CO₂-intensiteit van de aandelen en bedrijfsobligatieportefeuilles wordt bepaald aan de hand van de gewogen gemiddelde CO₂-intensiteit methodiek. De CO₂-intensiteit (tCO₂ per miljoen dollar omzet) van een onderneming wordt toegekend aan de portefeuille op basis van het portfoliogewicht.

Voor het berekenen van de CO₂-voetafdruk van de **staatsobligaties** zijn de scope 2 en 3 emissies buiten beschouwing gelaten vanwege het gebrek aan uniforme en betrouwbare data. De scope 1 CO₂-uitstoot van een land wordt naar verhouding toegekend aan de voetafdruk van de portefeuille. Op basis van een 'eigenaarschapsbenadering' wordt bepaald welk deel van de totale overheidsschuld (nominaal) van een land aanwezig is in een portefeuille. Op basis van dit percentage wordt berekend welk deel van de CO₂-emissies van het land is gefinancierd. Overheid gerelateerde obligaties worden meegewogen alsof ze binnen het domicilie van het land vallen.

Voor het berekenen van de CO₂ emissies van de **hypotheek** wordt eerst het energieverbruik voor de onderliggende waarde berekend. Dit doen we op basis van het energieverbruik per postcodegebied verkregen van netwerkbeheerders, dan wel op basis van het gemiddelde energieverbruik per energielabel. Dit energieverbruik wordt vervolgens omgezet in een CO₂-uitstoot door het energieverbruik te vermenigvuldigen met emissiefactoren.

Bron en reikwijdte van CO₂-data

Voor de berekening van de voetafdruk voor onze beleggingen in aandelen en bedrijfsobligaties is gebruik gemaakt van CO₂-data ingekocht bij MSCI ESG. De CO₂-cijfers voor de berekening van de voetafdruk voor onze beleggingen in staatsobligaties zijn afkomstig van Eurostat, het statistische bureau voor Europa.

De CO₂-voetafdruk is, afgemeten aan de marktwaarde van de beleggingen in aandelen, voor 100% van de aandelen ontwikkelde markten bepaald. Voor deze aandelenportefeuilles (Achmea EQ DM) zijn de CO₂-data voor 83,7% gebaseerd op door de ondernemingen gerapporteerde CO₂-data over 2018. De CO₂-data zijn aanvullend voor 16,3% door MSCI ESG gemodelleerd.

De CO₂-voetafdruk is, afgemeten aan de marktwaarde van de beleggingen, voor 87% van de bedrijfsobligatieportefeuille in kaart gebracht. Dit zijn de bedrijfsobligaties in ontwikkelde markten van de Nederlandse verzekeraars, waarbij de beleggingen volgens de beleggingsstrategie 'kredietkwaliteit investment grade of hoger' worden aangehouden (Achmea credits). De gebruikte CO₂-data is voor 77% gebaseerd op door de ondernemingen gerapporteerde CO₂-data over 2018. De CO₂-data zijn aanvullend voor 10% door MSCI ESG gemodelleerd voor ondernemingen waarbij de gerapporteerde CO₂-data niet beschikbaar dan wel niet volledig beschikbaar was. Voor 13% van de obligaties is er geen CO₂-data over 2018 beschikbaar.

Voor beleggingen in staatsobligaties is de CO₂-voetafdruk, afgemeten aan de marktwaarde van de beleggingen, voor 83% van de beleggingen in staatsobligaties bepaald. Voor deze staatsobligatieportefeuilles (Achmea staatsobligaties) zijn de CO₂-data voor 99,3 % gebaseerd op door de overheden gerapporteerde CO₂-data over 2018.

Voor de hypotheek als onderdeel van Beleggingen van het verzekeringsbedrijf is de CO₂-voetafdruk, afgemeten aan de marktwaarde van de hypotheek, voor 95,2% van de totale hypotheekportefeuille bepaald. Voor de hypotheek als onderdeel van Kredietportefeuille bankbedrijf is de CO₂-voetafdruk, afgemeten aan de marktwaarde van de hypotheek, voor 90% van de totale hypotheekportefeuille bepaald. De CO₂ voetafdruk voor het geschatte energieverbruik is gebaseerd op de emissiefactoren zoals opgenomen op www.co2emissiefactoren.nl.

Uitsluitingslijsten

Controversiële wapens

Zie onderstaand de actuele uitsluitingslijst voor ondernemingen die betrokken zijn bij controversiële wapens:

- AECOM
- Aerojet Rocketdyne Holdings Inc
- Airbus Group SE
- Anhui GreatWall Military Industry Co., Ltd.
- Arys Industries Ltd
- Babcock International Group PLC
- BAE Systems PLC
- Bharat Dynamics Limited
- Boeing Co/The
- Booz Allen Hamilton Holding Corp
- Brookfield Asset Management Inc. Class A
- Brookfield Business Partners L.P.
- BWX Technologies Inc
- CACI International Inc
- China Shipbuilding Industry Co., Ltd.
- Cohort PLC
- Constructions Industrielles de la Mediterranee SA
- Elbit Systems Ltd
- Fluor Corp
- Fortive Corp.
- General Dynamics Corp
- GP Strategies Corp
- Hanwha Corp
- Hitachi Zosen Corp
- Honeywell International Inc
- Huntington Ingalls Industries Inc
- Jacobs Engineering Group Inc
- KBR, Inc.
- Kratos Defense & Security Solutions, Inc.
- L3Harris Technologies Inc
- Larsen & Toubro Ltd
- Leidos Holdings Inc
- Leonardo SpA
- LIG Nex1 Co., Ltd.
- Lockheed Martin Corp
- Lumibird
- Moog Inc
- Morgan Sindall Group plc
- Motovilihinskie zavody PAO
- MTAR Technologies Ltd.
- Northrop Grumman Corp
- Poongsan Corp
- Poongsan Holdings Corp
- Premier Explosives Ltd
- Rolls-Royce Holdings PLC
- S&T Dynamics Co Ltd
- S&T Holdings Co Ltd
- Safran SA
- Sandhar Technologies Ltd.
- Science Applications International corp
- Serco Group PLC
- SGL Carbon SE

- Solar Industries India Limited
- Spirit AeroSystems Holdings, Inc.
- Steel Partners Holdings LP
- Textron Inc
- Thales SA
- Ultra Electronics Holdings PLC
- Walchandnagar Industries Ltd
- Wartsila Oyj Abp

Per 14 juni 2021 is geen van de ondernemingen in het beleggingsuniversum betrokken bij de productie van biologische- en/of chemische wapens.

Tabaksproducenten

Binnen het beleggingsuniversum zijn per 14 juni 2021 de volgende ondernemingen aangemerkt als tabaksproducent:

- 22nd Century Group Inc
- Adris Grupa DD
- Al Eqbal Co for Investment PLC
- Alliance One International Inc
- Altria Group Inc
- Asenovgrad Tabac AD-Asenovgrad
- Athabasca Oil Corporation
- British American Tobacco Malaysia Bhd
- British American Tobacco PLC
- Bulgartabac Holding AD
- Coka Duvanska Industrija AD Coka
- Compania de Distribucion Integral Logista Holdings SAU
- Duvanski Kombinat AD Podgorica
- Eastern Tobacco
- Electronic Cigarettes International Group Ltd
- Fabrika Duhana Sarajevo DD Sarajevo
- Fabrika Duvana AD Banja Luka
- Godfrey Phillips India Ltd
- Golden Tobacco Ltd
- Gotse Delchev Tabac AD-Gotse Delchev
- Gudang Garam Tbk PT
- Hrvatski Duhani DD
- Huabao International Holdings Ltd
- Imperial Brands PLC
- ITC Ltd
- Japan Tobacco Inc
- Karelia Tobacco Co Inc SA
- Khyber Tobacco Co Ltd
- Kothari Products Ltd
- KT&G Corp
- Mount TAM Biotechnologies Inc
- Ngan Son JSC
- NTC Industries Ltd
- Pazardzhik BTM AD Pazardzhik
- Philip Morris International Inc
- PTFC Redevelopment Corp
- RLX Technology, Inc.
- Scandinavian Tobacco Group A/S
- Shanghai Industrial Holdings Ltd
- Shumen-Tabac AD-Shumen
- Sinnar Bidi Udyog Ltd
- Slantse Stara Zagora- BT AD

- Smokefree Innotec Inc
- Societe Ivoirienne des Tabacs SA
- Strumica Tabak AD Strumica
- Swedish Match AB
- Tabak ad Nis
- TSL Ltd/Zimbabwe
- Turning Point Brands, Inc.
- Union Tobacco & Cigarette Industries
- Universal Corp/VA
- Vector Group Ltd
- VST Industries Ltd
- Wismilak Inti Makmur Tbk PT

Thermisch steenkool, teerzanden, Arctische olie/-gas en schalieolie/-gas

Binnen ons beleggingsuniversum worden per 14 juni 2021 onderstaande ondernemingen uitgesloten.

- ABOITIZ EQUITY VENTURES INC
- ABOITIZ POWER CORP
- ABU DHABI NATIONAL ENERGY
- ADARO ENERGY TBK PT
- AES Corporation
- AES Gener S.A.
- AGL Energy Limited
- Alliant Energy Corp
- Ameren Corporation
- AMERICAN ELECTRIC POWER COMPANY INC
- ANGLO AMERICAN PLC
- ASTRA INTERNATIONAL TBK PT
- CABOT OIL & GAS CORP
- Canadian Natural Resources Limited
- Cenovus Energy Inc.
- CEZ AS
- CHINA LONGYUAN POWER GROUP CORP LTD
- CHINA POWER INTERNATIONAL DEVELOPMENT
- CHINA RESOURCES POWER HOLDINGS CO LTD
- CHINA SHENHUA ENERGY CO LTD
- CHINA SHENHUA ENERGY CO LTD
- CHUBU ELECTRIC POWER CO INC
- Chugoku Electric Power Co., Inc.
- CIMIC GROUP LIMITED
- CK INFRASTRUCTURE HOLDINGS LTD
- CLP Holdings Limited
- CMS ENERGY CORP
- Coal India
- COLBUN SA
- CONCHO RESOURCES INC
- CONOCOPHILLIPS
- DIAMONDBACK ENERGY INC
- DOMINION ENERGY INC
- DTE ENERGY CO
- DUKE ENERGY CORP
- EDP ENERGIAS DE PORTUGAL SA
- Electric Power Development Co., Ltd.
- ELECTRICITY GENERATING PCL
- EMERA INC
- EnBW Energie Baden-Wuerttemberg
- ENEL CHILE SA
- ENGIE BRASIL ENERGIA SA
- ENTERGY CORP
- EOG RESOURCES INC
- ESKOM HOLDINGS SOC LTD
- Evergy, Inc.
- EXXARO RESOURCES LTD
- FIRSTENERGY CORP
- GD POWER DEVELOPMENT CO LTD
- GLOBAL POWER SYNERGY PCL
- GUANGDONG INVESTMENT LTD
- GUANGHUI ENERGY CO LTD
- HESS CORP
- HK Electric Investments & HK Electric Investments Ltd.
- HUADIAN POWER INTERNATIONAL CORP LTD
- HUANENG POWER INTERNATIONAL INC
- HUANENG POWER INTERNATIONAL INC
- IMPERIAL OIL LTD
- INDONESIA ASAHAN ALUMINI
- INNER MONGOLIA FINCL INVESTMENT GRP
- Inner Mongolia Mengdian Huaneng Thermal Power Corporation Limited
- INNER MONGOLIA YITAI COAL CO LTD
- INTER RAO YEES PAO
- IREN SPA
- JARDINE MATHESON HOLDINGS LTD
- JARDINE STRATEGIC HOLDINGS LTD
- KANSAI ELECTRIC POWER CO INC
- KINDER MORGAN INC
- KOREA ELECTRIC POWER CORP
- KYUSHU ELECTRIC POWER
- NISOURCE NEW
- NK ROSNEFT' PAO
- NRG Energy, Inc.
- OCCIDENTAL PETROLEUM CORP
- OGE ENERGY CORP
- Origin Energy Finance ,Ltd.
- Origin Energy Finance ,Ltd.
- Origin Energy Limited
- PERUSAHAAN LISTRIK NEGARA
- PGE POLSKA GRUPA ENERGETYCZNA SA
- PINNACLE WEST CAPITAL CORP
- PIONEER NATURAL RESOURCES CO
- POWER ASSETS HOLDINGS LTD
- PPL Corporation
- RATCH GROUP PUBLIC COMPANY LIMITED
- RWE AG
- SDIC POWER HOLDING
- SHAANXI COAL INDUSTRY CO LTD
- Shanghai Datun Energy Resources Co., Ltd.
- SHANGHAI ELECTRIC POWER CO LTD
- SHANXI LU'AN ENV.ENERGY DEV.CO.LTD
- SHANXI XISHAN COAL & EL POWER
- SHENERGY CO LTD
- SHENZHEN ENERGY GROUP CO LTD
- SOUTH32 LIMITED
- SOUTHERN CO
- Suncor Energy Inc.
- TATNEFT' PAO
- TAURON POLSKA ENERGIA SA

- TBEA CO LTD
- TENAGA NASIONAL BHD
- TOHOKU ELECTRIC POWER CO INC
- TOKYO ELECTRIC POWER COMPANY HLDS INC
- UNITED TRACTORS TBK PT
- VEDANTA LTD
- Vistra Energy Corp.
- Washington H. Soul Pattinson and Co. Ltd.

- WEC ENERGY GROUP
- XCEL ENERGY INC
- Yang Quan Coal Industry (Group) Co., Ltd.
- YANZHOU COAL MINING CO LTD
- YANZHOU COAL MINING CO LTD

Normschenders

TABEL 8.1 UITSLUITINGSLIJST STRUCTURELE NORMSCHENDERS PER 1 JULI 2021¹

Onderneming	Norm	Schending
Altice Europe		Recht op zelfbeschikking
Altice Financing SA		Recht op zelfbeschikking
Altice Finco SA		Recht op zelfbeschikking
Altice Luxembourg SA		Recht op zelfbeschikking
B Communications LTD		Recht op zelfbeschikking
Bank Hapoalim		Recht op zelfbeschikking
Bank Leumi Le-Israel		Recht op zelfbeschikking
Bezeq The Israeli Telecom Co		Recht op zelfbeschikking
CELLCOM ISRAEL		Recht op zelfbeschikking
Centrais Eletricas Brasileiras S.A.- Eletrobras		Recht op zelfbeschikking
Centrais Eletricas Brasileiras SA- Eletrobras Pfd B		Recht op zelfbeschikking
Companhia Energetica de Minas Gerais- CEMIG		Rechten van inheemse volken
Enbridge, Inc.		Rechten van inheemse volken
Energy Transfer LP / Energy Transfer Operating LP		Rechten van inheemse volken
Export-Import Bank of India		Milieuvervuiling
Harel Insurance Investments & Financial Services Ltd.		Recht op zelfbeschikking
Marathon Petroleum Corp.		Rechten van inheemse volken
Mizrahi-Tefahot Bank		Recht op zelfbeschikking
Partner Communications Co. Ltd / PARTNER COMMU ADR		Recht op zelfbeschikking
Phillips 66 / Phillips 66 Partners LP		Rechten van inheemse volken
POSCO / POSCO ADR		Obstructie vrijheid van vereniging en recht op collectief onderhandelen
Power Construction Corporation of China, Ltd		Milieuvervuiling
Station Casinos LLC		Obstructie vrijheid van vereniging en recht op collectief onderhandelen
Sumitomo Chemical Co		Milieuvervuiling

Sunoco Logistics Partners Operations LP		Rechten van inheemse volken
Syngenta AG		Milieuvervuiling
Vale S.A.		Recht op zelfbeschikking
XPO Logistics		Arbeidsomstandigheden

¹ Bron: Achmea Investment Management, ISS ESG

Landen

TABEL 8.2 LANDEUITSLUITINGEN PER 14-06-2021

Landen	Sanctiewet	Human rights	Labour rights	Anti-corruption
Afghanistan				x
Burundi			x	x
Central African Republic	x	x	x	
Congo Republic				x
Equatorial Guinea		x		x
Eritrea		x		
Guinea-Bissau				x
Iran	x			
Libya			x	x
Myanmar	x			
North Korea	x	x		x
Palestine			x	
Saudi Arabia		x		
Somalia	x	x	x	x
South Sudan		x	x	x
Sudan	x	x	x	x
Syria	x	x	x	x
Turkmenistan		x		
Uzbekistan	x			
Venezuela				x
Yemen			x	x
Zimbabwe	x			
Democratic Republic of the Congo				x
Haiti				x

Introductie thematische dialogen

Goede en beschikbare medicijnen

Medicijnen, en daarmee de farmaceutische sector, zijn van groot belang voor een goede gezondheidszorg. Door de ontwikkeling van goede medicijnen is een effectieve behandeling van een grote groep aandoeningen mogelijk geworden. Hoewel de farmaceutische sector dus een belangrijke en nuttige rol vervult, spelen er verschillende problemen en misstanden.

Achtergrond van thema

Een aantal belangrijke misstanden die spelen in de farmaceutische sector zijn:

- Het prijsbeleid rondom specifieke medicijnen, die behandelingen zowel in Nederland, als in andere ontwikkelde economieën en ontwikkelingslanden ontoegankelijk maken.
- De omgang met patenten en regelgeving waardoor prijzen opgedreven worden en de toegankelijkheid van medicijnen wordt vermindert.
- Gevallen van corruptie en het verlenen van gunsten aan zorgverleners om de verkoop van medicijnen te verhogen.
- Het onvoldoende ontwikkelen van medicijnen die een groot maatschappelijk belang hebben, maar waarvoor de markt relatief klein is.
- Verslavingen aan specifieke pijnstillers, onder andere in de Verenigde Staten lopen hierover diverse rechtszaken.

De Covid-19 crisis heeft de bovenstaande punten nog eens extra in de schijnwerpers gezet. De farmaceutische sector speelt een belangrijke rol bij het oplossen van deze crisis, zowel maatschappelijk als economisch. Dit is echter alleen effectief als de sector inzet op een goede beschikbaarheid van medicijnen, een prijsstelling die toegang wereldwijd mogelijk maakt en ook op langere termijn inzet op medicijnen die ook toekomstige pandemieën kunnen bestrijden.

Doel van thema

Er zijn verschillende stappen die ondernemingen op dit thema kunnen zetten. Op basis van onze uitgangspunten en voorbereidend onderzoek hebben we de volgende hoofddoelstellingen geselecteerd die, afhankelijk van de onderneming worden vertaald in bedrijfsspecifieke doelen:

- Het doel om medicijnen betaalbaar en toegankelijk te maken een centrale plek te geven in de bedrijfsstrategie;
 - ✓ Het ontwikkelen van een transparant en verantwoord prijsbeleid. Denk bijvoorbeeld aan een koppeling tussen de prijs van het medicijn, de gerealiseerde gezondheidswinst en de ontwikkelingskosten;
 - ✓ Op een verantwoorde manier omgaan met patenten en licenties, die voorkomt dat medicijnen onbereikbaar worden;

- ✓ Te sturen op maatschappelijke impact, gezondheidswinst en veilige medicijnen, ook in research & development;
- ✓ Verankering internationale standaarden, onder andere van de World Health Organisation.

- Het hebben van een gedegen beleid, implementatie en onafhankelijke monitoring om zowel corruptie, oneerlijke handelspraktijken als belastingontwijking te voorkomen.
- Het vergroten van de transparantie en rapportage over de bovengenoemde onderwerpen richting investeerders, consumenten en andere stakeholders. Inclusief tax-transparency, lobby-activiteiten en betalingen aan zorgverleners.
- Bovenstaande doelstellingen een plek te geven in het variabele beloningsbeleid.

Bovenstaande punten hebben we ook een plek gegeven in het investor statement rondom de Covid-19 crisis, dat we in april 2020 in samenwerking met diverse investeerders hebben opgesteld voor de farmaceutische sector.

Investor Statement

Een *investor statement* is een publieke verklaring die investeerders uitbrengen om hun visie en wensen over sectoren en ondernemingen waarin zij investeren, voor het voetlicht te brengen. Toen de Covid-19 crisis zich ontwikkelde, bleek al snel dat de houding van de farmaceutische sector van cruciaal belang zou zijn. Wij hebben daarom een investor statement uitgebracht dat de volgende hoofdpunten bevatte: a) het is van groot belang dat farmaceuten data delen met branchegenoten en overheden, b) dat behandelingen, vaccins en diagnostiek wereldwijd beschikbaar worden gemaakt tegen toegankelijke prijzen en c) Er voor de langere termijn meer onderzoek wordt gedaan naar de bestrijding van infectieziekten. Deze punten uit het investor statement hebben een structurele plek gekregen dit engagementthema. Daarnaast hebben we in de eerste helft van 2021 met een kerngroep van investeerders die het investor statement hebben gesteund vragen gesteld op de aandeelhoudersvergaderingen over de voortgang op deze punten bij de volgende farmaceuten: Sanofi, Pfizer, Gilead, Johnson & Johnson, AstraZeneca, Merck/MSD, Thermo Fisher en GlaxoSmithKline.

Meer informatie over het investor statement kunt u [hier](#) vinden.

De doelstellingen zijn gericht op het structureel oplossen van de problematiek. Dit engagement thema sluit met name aan bij de volgende Sustainable Development Goals:

- **SDG 3: Goede Gezondheid & Welzijn**
We richten ons hierbij op het onderliggende doel 3.8 dat zorgt voor een universele ziekteverzekering, met inbegrip

van de bescherming tegen financiële risico's, toegang tot kwaliteitsvolle essentiële gezondheidszorgdiensten en toegang tot de veilige, doeltreffende, kwaliteitsvolle en betaalbare essentiële geneesmiddelen en vaccins voor iedereen. Ook richten we ons op onderliggend doel 3.b.

Access to Medicine

Access to Medicine is een stichting, gevestigd in Amsterdam met een internationaal werkveld. Access to Medicine zet zich in om medicijnen wereldwijd toegankelijk te maken, met name in ontwikkelingslanden. Om dit te bereiken publiceert Access to Medicine diverse ranglijsten waarop verschillende farmaceuten worden gerangschikt rondom de thematiek van het ontwikkelen en het beschikbaar maken van medicijnen. De bekendste ranglijst is de Access to Medicine index die de 20 grootste farmaceuten wereldwijd rangschikt. In januari 2021 heeft Access to Medicine de nieuwste versie van deze index gelanceerd. De stichting publiceert echter ook ranglijsten over wat bedrijven doen om vaccins beschikbaar te maken en om resistentie tegen antibiotica te bestrijden. De resultaten worden gebruikt door een brede coalitie van investeerders om farmaceuten aan te sporen om medicijnen wereldwijd beter beschikbaar te maken. Wij zijn actief lid van deze coalitie en gebruiken de onderzoeksresultaten om onze dialogen gedegen voor te bereiden.

Meer informatie is te vinden op: <https://accesstomedicinefoundation.org/>

Human Capital

Een goed personeelsbeleid is van strategisch belang voor ondernemingen. Uit onderzoek van Global Intangible Finance Tracker uit 2018 blijkt dat het menselijk kapitaal en de heersende cultuur gemiddeld 52 procent van de marktwaarde van de onderneming bepalen.

De wijze waarop het management met haar personeel omgaat en hen in staat stelt zich te blijven ontwikkelen, kan het verschil maken voor ondernemingen en concurrentievoordeel opleveren. Bijvoorbeeld in relatie tot het verhogen van de productiviteit en het aantrekken en behouden van voldoende gekwalificeerd en betrokken personeel. Digitalisering en opkomende vergrijzing in sommige markten en industrieën vergroten deze uitdagingen.

Achtergrond van het thema

Uit onderzoek van MSCI²² blijkt dat er drie categorieën zijn die ondernemingen helpen hun menselijk kapitaal te optimaliseren en personeels gerelateerde risico's te minimaliseren.

- In staat zijn om kostenefficiënt gekwalificeerd personeel aan te trekken en te behouden;
- De maximale toegevoegde waarde uit medewerkers te halen;
- Door te voldoen aan arbeidsnormen en wet- en regelgeving voorkomen dat er juridische procedures ontstaan

Naast het gegeven dat dit onderwerp financieel materieel is, kan een onderneming door op een goede manier met haar personeel om te gaan ook een positieve maatschappelijke bijdrage leveren. Zo kunnen ondernemingen een belangrijke rol spelen in het opleiden van hun (potentiële) werknemers, het bieden van een eerlijk loon, zorgen voor gezonde werkomstandigheden en het bieden van gelijke kansen voor iedereen. Zo kunnen ondernemingen een belangrijke rol spelen in het behalen van de *Sustainable Development Goals* (SDG's) van de Verenigde Naties, in het bijzonder SDG's 4, 5 en 8.

Doel van thema

Human Capital Management is een complex onderwerp, zeker in bedrijven met honderdduizenden medewerkers in meerdere vestigingen wereldwijd. Daarom hebben we op meerdere niveaus doelstellingen geformuleerd waarop een bedrijf stappen kan zetten. Afhankelijk van het bedrijf leggen we de nadruk op één of meer van deze doelstellingen en maken we deze bedrijfsspecifiek. Onderstaand de doelstellingen voor het thema.

- **Beleidsvorming.** Het bedrijf heeft beleid ontwikkeld op het onderwerp Human Capital Management, inclusief doelstellingen. Daarnaast heeft het onderwerp een gedegen plek in de governance en het remuneratiebeleid.
- **Implementatie en toetsing.** Het bedrijf implementeert haar beleid in haar eigen bedrijfsvoering. Het bedrijf ziet actief toe op de voortgang.
- **Randvoorwaarden.** Het bedrijf zorgt dat de randvoorwaarden voor Human Capital Management gewaarborgd zijn in de eigen bedrijfsvoering.
- **Samenwerking in de sector.** Het bedrijf werkt samen met andere partijen, bijvoorbeeld via sectorinitiatieven aan bevordering van goed werkgeverschap.
- **Transparantie.** Het bedrijf is op dit thema transparant richting investeerders, en andere belanghebbenden en rapporteert over haar beleid, de implementatie en de voortgang. Denk bijvoorbeeld aan het rapporteren van het percentage flex-contracten en de onderlinge loonverschillen.

Dit engagement thema sluit aan bij de volgende Sustainable Development Goals:

• SDG 4: Kwaliteitsonderwijs

We richten ons hierbij met name op de het onderliggende doel 4.4. en bijbehorende indicator 4.4.1. die zich richten op het verbeteren van de competenties, inclusief technische en

²² MSCI: Human Capital Risks in a changing world (20190)

beroepsvaardigheden voor werkgelegenheid, goede banen en ondernemerschap.

- **SDG 5: Gendergelijkheid**

We richten ons hierbij met name op het onderliggende doel 5.1 dat zich richt op het beëindigen van alle vormen van discriminatie tegen vrouwen en meisjes en de onderliggende indicator 5.1.1 die zich richt op het handhaven en toezicht houden op de bevordering van gelijkheid en antidiscriminatie op basis van geslacht.

- **SDG 8: Eerlijk werk en economische groei**

We richten ons hierbij op het onderliggende doel 8.3 dat zich richt op het bevorderen van beleid gericht op ontwikkeling en ondersteuning van productieve activiteiten, het creëren van eerlijk werk, ondernemerschap, creativiteit en innovatie en 8.8 dat zich richt op arbeidsrechten en -omstandigheden en onderliggende indicator 8.8.2 die zich richt op toename van naleving van arbeidsrechten en nationale wetgeving.

Access to Nutrition

Zowel goede voeding als voldoende voeding zijn van groot belang voor een gezonde samenleving. Voedingsbedrijven kunnen hier op verschillende manieren een belangrijke bijdrage aan leveren en hiermee tevens inspelen op een groeiende markt. Zo kunnen zij voedingswaarde en gezondheid meer prioriteit geven bij het ontwikkelen van producten, gezondheid meewegen in de prijsstelling en consumenten actief informeren over de voedingswaarden van producten.

Achtergrond van het thema

De 'Access to Nutrition Index' is een initiatief dat wereldwijd ondernemingen in de voedingssector rangschikt op basis van hun presentaties op onder andere de volgende thema's:

- Voorkomen van ondervoeding;
- Voorkomen van obesitas;
- Verantwoorde marketing richting kinderen en het promoten van borstvoeding.

De index is ontwikkeld op basis van kennis van investeerders, wetenschappers en relevante internationale organisaties zoals de 'United Nations World Health Organisation' (WHO). Er bestaat zowel een wereldwijde index als regionale indices die inzoomen op ondernemingen uit de Verenigde Staten, India, Mexico en Zuid-Afrika.

De resultaten laten zien dat voedingsbedrijven nog belangrijke stappen op het thema Access to Nutrition kunnen zetten. Zo blijkt dat slechts 1/3 van de onderzochte voedingsproducten als gezond kunnen worden gekwalificeerd.

Om de resultaten van het onderzoek via investeerders onder de aandacht te brengen bij ondernemingen, is er zowel een *investor statement* als een gezamenlijk engagement

programma gelanceerd. Aan beide initiatieven nemen we in het kader van dit engagementthema actief deel om zo ondernemingen te stimuleren, stappen te zetten op het gebied van Access to Nutrition.

Doel van het thema

We hebben in het engagementtraject verschillende doelen gesteld voor de ondernemingen, gebaseerd op de uitgangspunten van de 'Access to Nutrition Index':

- De onderneming geeft goede voeding een gedegen plek in de strategie, uitgewerkt in concreet beleid;
- De onderneming zet zich in om goede en gezonde producten te ontwikkelen;
- De onderneming zet zich in om goede voeding tegen een betaalbare prijs beschikbaar te maken;
- De onderneming ondersteunt met haar marketingactiviteiten een gezond voedingspatroon;
- De producten van de onderneming passen in een gezond dieet en een gezonde levensstijl;
- De onderneming geeft via de verpakking goede informatie aan consumenten over de voedingswaarden van haar producten;
- Ondernemingen werken actief samen met andere belanghebbenden op het gebied van goede voeding.

Dit engagementthema sluit aan bij de volgende 'Sustainable Development Goals'(SDG's):

- **SDG 2: Geen Honger**

De focus ligt hierbij met name op het onderliggende doel 2.2 dat zich richt op het uitbannen van slechte voeding(spatronen).

De focus ligt hierbij met name op het onderliggende doel 3.4 dat zich richt op het voor 2030 met een derde inperken van vroegtijdige sterfte gelinkt aan niet-overdraagbare ziekten, zoals diabetes, kanker of hart- en vaatziekte.

Biodiversiteit

Biodiversiteit is het geheel van de diversiteit van soorten, de variatie van genetisch materiaal en de verschillende ecosystemen. Deze ecosystemen leveren belangrijke diensten aan onze economie. Denk bijvoorbeeld aan dierlijke bestuiving van voedselgewassen, de natuurlijke zuivering van water en het in stand houden van een vruchtbare bodem voor productie van gewassen. Daarom is het behoud van biodiversiteit ook van belang voor de financiële sector. Als door verlies aan biodiversiteit ecosystemen hun veerkracht verliezen, neemt de productiecapaciteit af wat tot minder opbrengst leidt voor tal van sectoren waar ook financiële instellingen als belegger van afhankelijk zijn. In dit engagement project zullen we ondernemingen aanspreken op hun verantwoordelijkheid om biodiversiteit te beschermen en te bevorderen.

Achtergrond van het thema

Financiële instellingen beleggen en investeren in ondernemingen verspreid over de hele wereld. Veel van die bedrijven beïnvloeden de natuur. Ze hebben door hun activiteiten bewust of onbewust een aandeel in het verlies van biodiversiteit. Maar ook veel ondernemingen zijn juist afhankelijk van biodiversiteit en producten die voortkomen uit de natuur; ook wel 'ecosysteemdiensten genoemd'. Het boven genoemde rapport van DNB beschrijft deze relatie als volgt: "De relatie tussen biodiversiteit en financiële instellingen is indirect en tweezijdig. De financiële sector financiert bedrijven die voor de productie van hun goederen en diensten (deels) afhankelijk zijn van ecosysteemdiensten. Daarnaast financiert de sector bedrijven die met hun productieprocessen biodiversiteit negatief beïnvloeden door veranderend land- en zee gebruik, overexploitatie van ecosystemen, klimaatverandering en vervuiling." Ook de UN Principles for Responsible Investment (PRI) beschrijft de materiele risico's van biodiversiteitsverlies voor de financiële sector²³. En ESG data aanbieder MSCI signaleert biodiversiteit als belangrijk ESG thema voor 2021.²⁴

Doel van het thema

Op basis van onderzoek naar de impact van industriële sectoren op biodiversiteit, en met behulp van ESG data van MSCI hebben we de landbouwketen gekozen als relevante sector voor dit engagement thema. Met ondernemingen in deze keten willen we spreken over hoe zij hun (mogelijke) negatieve impact op biodiversiteit in kaart brengen, en wat zij al doen - en nog meer kunnen doen - om verlies van biodiversiteit te stoppen. Ook willen we horen in hoeverre de ondernemingen hun afhankelijkheid van biodiversiteit op de radar hebben. Afsluitend willen we ook aan de orde stellen hoe de ondernemingen kunnen bijdragen aan de bevordering van biodiversiteit. We willen daarbij aansluiten bij beschikbare methoden, standaarden en richtlijnen. Op dit gebied is momenteel veel in ontwikkeling en deze ontwikkelingen volgen wij op de voet. Relevante ontwikkelingen geven wij vanzelfsprekend een plek in dit engagement traject.

We hebben voor dit engagement traject het doel gesteld dat de geselecteerde ondernemingen één of meer van onderstaande stappen zetten.

- **Beleid en bestuur.**
 - Biodiversiteitsbeleid: De onderneming benoemt het belang van het behoud van biodiversiteit in het beleid van de onderneming;
 - Het bestuur van de onderneming geeft blijk van de urgentie van het thema biodiversiteit en stelt doelen en neemt verantwoordelijkheid voor de uitvoering ten aanzien van:
 - Tegengaan van ontbossing / bescherming van natuur

- Bescherming en verbetering van biodiversiteit rond gebruik van bestaande landbouwgrond en gedegradeerde landbouwgronden.
- Structurele analyse en aanpak in 5 stappen²⁵:
 - Impact en afhankelijkheden meten;
 - Interpreteren, prioriteren;
 - Doelen stellen;
 - Implementeren;
 - Voortgang meten en rapporteren.
- Samenwerking. Samenwerking in de keten vergroot de kans op positieve impact, door gebruik te maken van beschikbare kennis, ervaring en succesvolle voorbeelden. We moedigen ondernemingen daarom aan samenwerking te zoeken of te initiëren (Voorbeelden: OP2B / Natural Capital Coalition / World Business Council for Sustainable Development, Organic Cotton Accelerator etc.
- Rapportage. We verwachten rapportage over afhankelijkheid van – en positieve – en negatieve impact op biodiversiteit, daarbij gebruik makend van leidende standaarden, en rekening houdend met internationale ontwikkelingen op gebied van wetgeving over verslaglegging.

Dit engagement thema sluit met name aan bij de volgende Sustainable Development Goals:

• **SDG 12: Verantwoorde consumptie en productie**

We richten ons hierbij op het onderliggende doel 12.2 dat zich richt op het duurzame beheer en het efficiënt gebruik van natuurlijke hulpbronnen te realiseren en onderliggend doel 12.6 dat bedrijven aanmoedigt om, in het bijzonder grote en transnationale bedrijven, duurzame praktijken aan te nemen en duurzaamheidsinformatie te integreren in hun rapporteringscyclus.

• **SDG 14: Behoud en maak duurzaam gebruik van de oceanen, de zeeën en maritieme hulpbronnen.**

We richten ons hierbij op het onderliggende doel 14.1 dat zich richt op het voorkomen van vervuiling van de zee.

• **SDG 15: Bescherm, herstel en bevorder het duurzaam gebruik van ecosystemen, beheer bossen duurzaam, bestrijd woestijnvorming en landdegradatie en draai het terug en roep het verlies aan biodiversiteit een halt toe.**

We richten ons hierbij vooral op de verantwoordelijkheid van de landbouwketen om ontbossing tegen te gaan, en gezonde, productieve landbouwgronden te bevorderen, waardoor de druk op natuur en beschermd natuurgebieden kan afnemen. Deze aspecten zijn onderdeel van onderliggende doelen van 15.2 en 15.3.

Plastics

Het gebruik van plastics heeft een enorme vlucht genomen en plastics worden gebruikt in diverse toepassingen; van verpakkingsmateriaal, kleding, plastic flessen tot speelgoed

²³ www.unpri.org/sustainability-issues/environmental-social-and-governance-issues/environmental-issues/biodiversity?adredir=1 | "download

²⁴ To Bee or not to Bee: Investors Tackle the Biodiversity Crisis, MSCI 2021

²⁵ Deze 5-stap aanpak is ontleend aan de 'Initial Guidance for Business' van het Science-based targets for nature initiatief

en koelkasten. Het gebruik van plastics voldoet daarmee aan een grote vraag uit de samenleving en biedt veel voordelen, soms ook op gebied van duurzaamheid. Denk bijvoorbeeld aan het gebruik van plastics in auto's waardoor het gewicht en daardoor ook het brandstofverbruik afneemt. Een ander voorbeeld is gebruik van plastics als verpakkingsmateriaal waardoor de houdbaarheid van voedingsproducten wordt verlengd wat kan bijdragen aan minder verspilling. Zo kan het gebruik van plastics een milieuwinst opleveren die groter is dan de milieukosten die gemoeid zijn bij de productie van de plastics.

Achtergrond van het thema

Er zijn ook grote zorgen rond het gebruik van plastics. Zo wordt bijna alle plastic gemaakt uit olie. Dit betekent dat nu wel 6% van de mondiale olieproductie gebruikt wordt voor de productie van plastics. Door economische ontwikkelingen zal dit percentage naar verwachting toenemen tot 20% van de mondiale olieproductie in 2050. De winning van olie leidt tot substantiële schade aan het milieu en de productie van plastic veroorzaakt CO₂ uitstoot. Een ander probleem is dat slechts een klein gedeelte, ca. 10% van de geproduceerde plastics op dit moment wordt gerecycled, ongeveer 40% op stortplaatsen terecht komt, en 14% wordt verbrand. Dat betekent dat meer dan 30% uiteindelijk in het milieu eindigt en een grote vervuiliingsbron is voor meren, rivieren en uiteindelijk de oceanen. Jaarlijks komt er ruim 3 miljoen ton aan plastic in de oceanen terecht. Bij ongewijzigd beleid kan dit er toe leiden dat er in 2050 meer plastic dan vis in de oceanen aanwezig is.

Doel van het thema

Om de schadelijke gevolgen van plastic te verminderen en de winstgevendheid van de onderneming op de lange termijn te waarborgen willen we dat bedrijven hun rol in de plastic transitie verstevigen. Het zetten van één of meer van onderstaande stappen is de hoofddoelstelling van dit engagementtraject.

- **Beleidsvorming.** ESG impact van plastic wordt als materieel erkend in de strategie van de onderneming. Scenario analyse brengt risico's van marktontwikkelingen en regelgeving in beeld.
- **Implementatie en toetsing.** De onderneming stelt concrete doelen met prestatie indicatoren (kpi's) om negatieve impact van plastic te reduceren. De onderneming meet de voortgang ten aanzien van de doelen, en rapporteert daarover in openbare verslaglegging.
- **Samenwerking in de sector.** De onderneming werkt samen met relevante partijen in de plastic keten aan het vinden en implementeren van oplossingen die de plastic transitie kunnen versnellen.
- **Transparantie.** De onderneming rapporteert naast de voortgang ten aanzien van bovengenoemde doelen en kpi's over
 - hoe regelgeving en marktontwikkelingen m.n. gericht op de plastic transitie, invloed zullen hebben op de financiële resultaten, en

- de maatschappelijke impact van geproduceerde plastics; - resultaten van maatregelen om klimaatverandering tegen te gaan, waaronder het verbeteren van energie-efficiëntie.

Het engagement thema sluit aan bij verschillende Sustainable Development Goals (SDG's), waaronder SDG 3: Goede gezondheid en welzijn, SDG 6: Schoon water en sanitair, SDG 11: Duurzame steden en gemeenschappen, SDG 12: Verantwoorde consumptie en productie en SDG 14: Leven in het water.

Voor ons staat SDG 12 centraal in de dialoog met de ondernemingen, aangezien dit doel het meest concreet raakt aan het handelingsperspectief van ondernemingen in de plastic keten:

• SDG 12: Verantwoorde consumptie en productie

- 12.2 Tegen 2030 het duurzame beheer en het efficiënte gebruik van natuurlijke hulpbronnen realiseren.

- 12.3 Tegen 2030 de voedselverspilling in winkels en bij consumenten per capita halveren en voedselverlies reduceren in de productie- en bevoorradingsketens, met inbegrip van verliezen na de oogst.

- 12.4 Tegen 2020 komen tot een vanuit milieuvriendelijk beheer van chemicaliën en van alle afval gedurende hun hele levenscyclus, in overeenstemming met afgesproken nationale kaderovereenkomsten, en de uitstoot aanzienlijk beperken in lucht, water en bodem om hun negatieve invloeden op de menselijke gezondheid en het milieu zoveel mogelijk te beperken.

- 12.5 Tegen 2030 de afvalproductie aanzienlijk beperken via preventie, vermindering, recyclage en hergebruik.

- 12.6 Bedrijven aanmoedigen, in het bijzonder grote en transnationale bedrijven, om duurzame praktijken aan te nemen en duurzaamheidsinformatie te integreren in hun rapporteringscyclus.

Leefbaar Loon

Een leefbaar loon is een loon waarmee een werknemer kan voorzien in basisbehoefes van zijn of haar gezin; van voeding, gezondheidszorg, kleding, huisvesting tot scholing. Afhankelijk van het land kan dit overeenkomen met het minimumloon, maar in vele landen is er of geen wetgeving op dit terrein, of is het minimumloon onvoldoende om in het levensonderhoud te kunnen voorzien. Dit geldt voor ontwikkelingslanden, maar ook dichterbij huis in landen als Hongarije, het Verenigd Koninkrijk of Polen. Juist daarom hebben bedrijven een belangrijke verantwoordelijkheid wat betreft het betalen van een leefbaar loon. Hoewel het betalen van een leefbaar loon in eerste instantie lijkt te leiden tot hogere kosten, kan het ook leiden tot lagere kosten en hogere winstgevendheid. In onderzoeken van Berenschot²⁶ en Chapman & Thompson²⁷ worden hiervoor verschillende

redenen geïdentificeerd, namelijk dat bedrijven met een leefbaar loon:

- In staat zijn werknemers langer vast te houden, met lagere opleidingskosten tot gevolg;
- In staat zijn de productiviteit van hun werknemers te vergroten;
- Een stabielere en betere relatie met toeleveranciers kunnen realiseren;
- Verminderd risico op reputatie-schade lopen en door een beter imago hun marges kunnen vergroten.

Leefbaar loon is een thema dat een sterke relatie heeft met andere thema's op het gebied van arbeids- en mensenrechten. Zo is vakbondsvrijheid een belangrijke voorwaarde om te komen tot een leefbaar loon. Wanneer een leefbaar loon wordt betaald is het financieel mogelijk om kinderen naar school te sturen. Het betalen van een leefbaar loon speelt daarom een belangrijke rol bij het voorkomen van kinderarbeid. Veel beursgenoteerde bedrijven hebben een ingewikkelde productieketen met een groot aantal aan toeleveranciers. Dit maakt het lastig om te waarborgen dat in de hele keten een leefbaar loon wordt betaald.

De engagement op dit thema voeren we uit in samenwerking met een brede groep van investeerders binnen het Platform Living Wage Financials (PLWF). Door samen te werken zijn

we in staat een diepgaande analyse te maken, een brede groep van bedrijven aan te spreken en meer druk uit te oefenen wanneer dat nodig is.

Doel van thema

Leefbaar loon is een complex onderwerp, zeker in een bedrijf met honderden toeleveranciers. Daarom hebben we op meerdere niveaus doelstellingen geformuleerd waarop een onderneming stappen kan zetten. Afhankelijk van de onderneming leggen we de nadruk op één of meer van deze doelstellingen.

- Beleidsvorming. De onderneming heeft beleid ontwikkeld op het onderwerp leefbaar loon, inclusief doelstellingen.
- Implementatie en toetsing. De onderneming implementeert het beleid in de eigen bedrijfsvoering en bij de toeleveranciers en ziet actief toe op de voortgang.
- Randvoorwaarden. De onderneming zorgt dat de randvoorwaarden voor een leefbaar loon, zoals collectieve onderhandeling en vakbondsvrijheid, gewaarborgd zijn in haar eigen bedrijfsvoering en bij toeleveranciers.
- Samenwerking in de sector. De onderneming werkt samen met andere partijen, bijvoorbeeld via sectorinitiatieven aan bevordering van leefbaar loon.
- Transparantie. De onderneming is op dit thema transparant richting investeerders, consumenten en

Platform Living Wage Financials

Achmea IM neemt actief deel aan het Platform Living Wage Financials (PLWF). Dit is een groep van inmiddels 18 financiële instellingen die samen werken op het thema 'leefbaar loon'. In het 1e half jaar van 2021 zijn Storebrand uit Noorwegen en AP2 uit Zweden toegetreden tot het platform. Het platform maakt gebruik van een gezamenlijke methodologie om de prestaties van een brede groep ondernemingen te beoordelen. Ook voeren de leden gezamenlijk engagement met deze ondernemingen.

Door de toenemende bekendheid van het platform worden de leden regelmatig uitgenodigd het werk van het platform te presenteren op bijeenkomsten over mensenrechten en arbeidsomstandigheden. Zo gaven leden van het platform net als vorig jaar een presentatie op het online 'Garment Forum' van de OESO, werd een van de leden uitgenodigd te spreken op een event van de 'Global Fashion Agenda' en mocht Achmea IM het platform vertegenwoordigen bij de lancering van de 'living wage roadmap' van het Instituut voor Duurzame Handel (IDH).

De bijeenkomsten van het platform vonden ook dit eerste half jaar nog online plaats. En diverse externe deskundigen werden uitgenodigd om hun expertise met de platformleden te delen. Zo werden er meerdere bijeenkomsten georganiseerd over leefbaar loon in de suikerketen en welke stappen voedingsbedrijven en supermarktketens hierop kunnen zetten. Momenteel is het jaarlijkse leefbaar-loon onderzoek in volle gang. Dit jaar zullen de resultaten voor het eerst in een rapport namens het platform worden gepubliceerd. En in het najaar zullen de resultaten van het onderzoek ook op een bijeenkomst worden gepresenteerd.

Voor Achmea IM is 2021 het laatste jaar van actieve deelname aan het PLWF. Omdat na ruim 3 jaar ons engagement project over leefbaar loon ten einde komt, beëindigen we ook ons werk voor het platform. Wel hebben we het voornemen om als blijvend steun voor het thema leefbaar loon, aan het platform verbonden te blijven als 'supporting member'. Mede dankzij de groei van het platform kunnen we na 3 jaar actieve bijdrage met een gerust hart een stapje terug doen.

Meer informatie over het Platform is te vinden op www.livingwage.nl

²⁶ Berenschot, Living wage in international supply chains (2012).

²⁷ Chapman & Thompson, The economic impact of local living wages, Economic Policy Institute (2006).

andere belanghebbenden en rapporteert over het beleid, de implementatie en de voortgang.

Dit engagement thema sluit aan bij de volgende Sustainable Development Goals:

- **SDG 1: Geen Armoede**

We richten ons hierbij met name op de het onderliggende doel 1.1. en bijbehorende indicator 1.1.1. die zich richten op het verminderen van armoede.

- **SDG 8: Eerlijk Werk en Economische Groei**

We richten ons hierbij met name op het onderliggende doel 8.5 dat zich richt op waardig werk en werkgelegenheid en de onderliggende indicator 8.5.1. die zich richt op het verhogen van de uren.

- **SDG 10: Ongelijkheid Verminderen**

We richten ons hierbij op het onderliggende doel 10.1 en onderliggende indicator 10.1.1 die zich richten op inkomensgroei van lage inkomens wereldwijd.

Klimaat en Transport

De transportsector draagt ruim 25 procent bij aan de totale Europese CO₂-uitstoot. Hoewel de transportsector grotendeels buiten het Klimaatakkoord van Parijs is gebleven dient de sector wel een belangrijke bijdrage te leveren aan de broeikasgas-reductie om deze doelstellingen te behalen. Daarom is het materieel en relevant vanuit financieel en maatschappelijk perspectief om dit thema uit te voeren binnen de logistieke sector.

Achtergrond van het thema

De transportsector omvat een breed scala aan industrieën. We kiezen ervoor om ons te richten op de industriegroep 'logistiek'. De te behalen winst in termen van CO₂-reductie en energie-efficiëntie schatten wij in als hoog. Door ons te richten op deze groep denken wij optimaal rendement te halen uit onze inspanningen. Een engagement in deze industrie heeft meerdere invalshoeken, waaronder: het verlagen van brandstofverbruik en het gebruik van alternatieve brandstofbronnen (denk aan schonere brandstoffen zoals waterstof of methanol voor lange afstanden), verbeterde voertuigtechnologie en technologische verbeteringen (zoals elektrische schepen naar het achterland), reductie van emissie-intensiteit van bestaande wagenparken, alternatieve vervoerswijzen, maar ook efficiëntie maatregelen op voertuigonderhoud (bijvoorbeeld weerstand verlagen door een schip schoon te houden) en logistieke planning voor het laden van voertuigen en routeplanning.

“De transport sector is de snelst groeiende uitstoter van broeikasgassen. De groei in energiebehoefte ten aanvang van transport is de hoogste van alle eindgebruikers”

– World Health Organisation

Doel van het thema

De doelen die wij hebben opgesteld voor de ondernemingen luiden als volgt:

- Transportbedrijven verbeteren transparantie over (a) de CO₂-uitstoot, door bijvoorbeeld te rapporteren over brandstofgebruik en (b) de gehanteerde strategie om te blijven voldoen aan de striktere CO₂ (zelf)regulering;
- Transportbedrijven nemen klimaatverandering en CO₂-uitstoot in het bijzonder op in hun beleid. Wij vragen hen de urgentie en materialiteit van het reduceren van de CO₂-uitstoot te erkennen, capaciteit en expertise op bestuursniveau ten aanzien van klimaatverandering beschikbaar te maken en klimaatscenario's (waaronder gebruik van fossiele brandstoffen) te integreren bij bepaling van lange termijn financiële risico's;
- Transportbedrijven integreren brandstofefficiëntie in de strategie, planning, activiteiten en investeringsbeslissingen;
- Daarnaast willen wij transportbedrijven aan de hand van best practices (a) inzicht geven in de mogelijkheden tot het reduceren van het gebruik van fossiele brandstoffen en (b) stimuleren over te schakelen op hernieuwbare energiebronnen.

Dit engagement thema sluit aan bij de volgende Sustainable Development Goal (SDG):

- **SDG 7: Betaalbare en duurzame energie**

Onze focus is doel 7.2 dat zich richt op de verhoging van hernieuwbare energie in de globale energiemix en onderliggend doel 7.3 dat zich richt op het verhogen van energie-efficiëntie.

Klimaattransitie

In het klimaatakkoord van Parijs hebben 196 landen afgesproken om de opwarming van de aarde te beperken tot ruim onder de twee graden, waarbij het streven is de opwarming van de aarde beneden de 1,5 graad te houden. In een rapport over klimaatverandering (IPCC), wordt gesteld dat hiertoe het totaal aan mondiale CO₂-emissies tegen 2030 met 45 procent zal moeten dalen ten opzichte van 1990. Omdat fossiele brandstoffen die bij de verbranding een groot deel van de CO₂-uitstoot veroorzaken vooralsnog een centrale rol in de energievoorziening spelen, zal een verstrekkende transitie van de energievoorziening nodig zijn om de uitstoot van broeikasgassen fors te reduceren (DNB, 2018). Wereldwijd spannen overheden, (maatschappelijke) organisaties en consumenten zich in om een transitie

mogelijk te maken naar een koolstofarme economie. Daarbij ligt de nadruk op investeren in meer hernieuwbare energie en het afbouwen van onze afhankelijkheid van fossiele energiebronnen.

Achtergrond van het thema

Tijdens de dialoog klimaattransitie gaan we in gesprek met ondernemingen over de gevolgen van de klimaattransitie in termen van risico's en kansen. Het gesprek richt zich op de strategie die bedrijven kiezen, maar ook: in welke mate zijn zij voorbereid op veranderingen die in diverse klimaatscenario's worden geschetst? In welke mate kunnen bijvoorbeeld ondernemingen die nu sterk afhankelijk zijn van fossiele brandstoffen zich tijdig aanpassen aan een veranderende markt en regelgeving? Waar ligt het zwaartepunt van de huidige investeringen door ondernemingen en welke keuzes liggen hieraan ten grondslag? Zijn ondernemingen in staat om verschillende toekomstscenario's uit te werken, veranderingen waar te nemen en tijdig te anticiperen?

Met behulp van een scenario-analyse model is het beleggingsuniversum getoetst. De uitkomst geeft inzicht in de ondernemingen waarvan gesteld kan worden dat zij in de komende 5 jaar het verst verwijderd zijn van een breed geaccepteerd 2 °C scenario. De analyse bestrijkt 70-90 procent van de broeikasgasemissies die samenhangen met een standaardportefeuille en omvat de door de DNB beschreven transitiegevoelige sectoren zoals de fossiele energie sector. Op basis van onze observaties blijkt dat er relatief veel winst valt te behalen voor de energiesector (olie en gas) en automobielproducenten. Ondernemingen in portefeuille in deze sectoren staan momenteel voor de grootste uitdagingen in relatie tot de energietransitie doordat zij momenteel meer opereren in lijn met een 2 – 4 graden scenario dan een 1,5-2 graden scenario.

Doel van het thema

We hebben in het engagementtraject verschillende doelen gesteld voor de ondernemingen:

- De ondernemingen bereiden zich voor op de gevolgen van de klimaattransitie en maken kansen en risico's inzichtelijk. De ondernemingen dienen bovendien transparant te zijn over de wijze waarop zij klimaatgerelateerde risico's en kansen meten en monitoren. Ook vragen wij de ondernemingen verschillende scenario's over veranderende markten uit te werken;
- Ondernemingen ontwikkelen een gedegen klimaatstrategie en voeren deze uit. Dit betekent dat de strategie zowel financieel als maatschappelijk robuust moet zijn. Autoproducenten dienen hierbij een duidelijk visie op de ontwikkeling van elektrisch rijden op te stellen;
- De olie- en gasbedrijven nemen een sturende rol aan in de transitie naar hernieuwbare energie en reageren niet slechts op de vraag;
- De onderneming geeft toegang tot de gehanteerde maatstaven en doelstellingen en telt ons in staat om

potentiele risico's, het vermogen om aan financiële verplichtingen te voldoen, de algemene blootstelling aan klimaat gerelateerde kwesties en de voortgang in het beheer van of de aanpassing aan deze kwesties beter te beoordelen;

- De ondernemingen zijn transparant over de voortgang en resultaten van genomen klimaatmaatregelen.

Dit engagement thema sluit aan bij de volgende Sustainable Development Goals:

• SDG 7: Betaalbare en duurzame energie

We richten ons hierbij op het onderliggende doel 7.2 dat zich richt op de verhoging van hernieuwbare energie in de globale energiemix.

• SDG 13: Klimaatactie

We richten ons hierbij op het onderliggende doel 13.2 dat zich richt op maatregelen integreren inzake klimaatverandering.

Energie efficiëntie

Wereldwijd heeft verbetering van energie efficiëntie de groei van het energiegebruik met circa 12 procent afgeremd. Bovendien toont scenario-analyse aan dat zelfs bij een verdubbeling van het bruto binnenlands product in 2040 toch een lagere wereldwijde uitstoot van broeikasgassen mogelijk is dan vandaag. Enkel door energie efficiëntie kan meer dan 40 procent van de volgens de Parijse doelstellingen benodigde vermindering van CO₂-uitstoot worden bereikt. Energie efficiëntie is zodoende het sleutelwoord in het mogelijk maken van verdere economische groei, zonder evenredige groei in uitstoot. Energie efficiëntie is onmisbaar geworden voor het bereiken van de wereldwijde klimaatdoelen.

Achtergrond van het thema

De beperking van klimaatverandering tot maximaal 2 °C, met een streefwaarde van 1,5 °C, hangt in belangrijke mate af van verbeterde energie-efficiëntie. Sinds het jaar 2000 werd de toenemende vraag naar energie voor een derde gecompenseerd door verbeterde efficiëntie. Het *Internationaal Energie Agentschap* (IEA) stelt vast dat de industrie potentieel twee keer zoveel waarde kan creëren uit energie in 2040 dan nu het geval is. Met verbeterde energie efficiëntie gaan belangrijke economische, ecologische en sociale voordelen gepaard. Het leidt tot een afname van broeikasgasemissies, maar energiebesparingen zijn, sec bekeken, per definitie kostenbesparend; een investering in energiebesparingsmaatregelen betaalt zich gemiddeld met een factor drie terug. Overige voordelen zijn minder luchtvervuiling, verhoogde koopkracht van huishoudens door lagere energiekosten, verbeterde energiezekerheid door verminderde invoer en uitgebreide toegang tot moderne energiediensten (IEA, 2018).

Wij zijn kritisch naar alle sectoren die voor de grootste uitstoot van broeikasgassen zorgen, waaronder de staal, cement en chemiesector. Vanwege beperkte beleggingen in de cementsector, richt dit engagement traject zich op bedrijven in de chemie- en de staalindustrie. We onderzochten in welke mate ondernemingen in de beleggingsportefeuilles voorbereid zijn op markt- en beleidsontwikkelingen op het gebied van klimaatverandering en energie efficiëntie. Ook onderzochten we de materialiteit van energie efficiëntie voor ondernemingen in de chemie en de staalindustrie.

Doel van thema

We hebben verschillende doelen gesteld voor de ondernemingen:

- De ondernemingen formuleren een lange termijn klimaatstrategie. Daarbij dienen ze rekening te houden met strategische en financiële risico's en kansen als gevolg van klimaatverandering, zoals veranderingen in beleid en markt en technologische ontwikkelingen zoals een mogelijke invoering of verhoging van een CO₂-prijs. Deze komen mogelijk naar voren door een grondige risico-analyse en het uitvoeren van scenario-analyses.
- De onderneming committeert zich aan meetbare doelen rondom klimaat, energie-efficiëntie en de samenstelling van de brandstofmix. Wij roepen ondernemingen op om zich te verbinden aan wetenschappelijk onderbouwde doelstellingen of 'Science Based Targets'.
- Binnen de operatie is er focus op energie-efficiëntie en worden er relevante energie-efficiëntie maatregelen geïmplementeerd. De onderneming optimaliseert het proces onder andere door gebruik te maken van slimme meters en hergebruik van grondstoffen, energie, afval en warmte. Ook wordt er in toenemende mate gebruik gemaakt van hernieuwbare energie en wordt samengewerkt met organisaties binnen en buiten de sector.
- De onderneming is transparant over de voortgang en resultaten van haar klimaat en energie efficiëntie maatregelen.

Dit engagement thema sluit met name aan bij de volgende Sustainable Development Goals:

- **SDG 7: Betaalbare en duurzame energie**

We richten ons hierbij op het onderliggende doel 7.2 dat zich richt op de verhoging van hernieuwbare energie in de globale energiemix en onderliggend doel 7.3 dat zich richt op het verhogen van energie efficiëntie.

- **SDG 9: Industrie, innovatie en infrastructuur**

We richten ons hierbij op het onderliggende doel 9.4 dat zich onder andere richt op het verduurzamen van industrieën.

Afbouw blootstelling Steenkool

Elektriciteit uit steenkool is verreweg de meest CO₂-intensieve vorm van energie-opwekking. De verbranding van steenkool in energiecentrales is verantwoordelijk voor

meer dan 40% van de wereldwijde CO₂-uitstoot en draagt daarmee sterk bij aan klimaatverandering (IEA 2018). Het is daarom van belang dat mijnbouwbedrijven die steenkool winnen en elektriciteitsbedrijven die hier energie uit opwekken overstappen op duurzamere alternatieven. Wij gaan in gesprek met deze ondernemingen om dit proces waar mogelijk te versnellen.

Achtergrond van het thema

Dit engagement traject richt zich specifiek op de groep van mijnbouw- en elektriciteitsbedrijven die (deels) afhankelijk zijn van de winning van of de opwekking van elektriciteit uit steenkool.

Door in gesprek te gaan met deze ondernemingen willen wij de transitie naar een koolstofarm energiesysteem bespoedigen en bijdragen aan het Parijse Klimaatakkoord. Van energiebedrijven die gebruik maken van steenkool in de brandstofmix wordt concreet gevraagd dat zij zich richten op minder CO₂-intensieve en bij voorkeur hernieuwbare vormen van energieopwekking. Van mijnbouwondernemingen betrokken bij de winning van steenkool wordt concreet gevraagd om een duidelijk pad te kiezen waarlangs de afhankelijkheid van steenkool wordt afgebouwd en in wordt gezet op duurzamere alternatieven.

Doel van het thema

We hebben in dit engagementtraject verschillende doelen gesteld voor de geselecteerde mijnbouw- en elektriciteitsbedrijven:

- De onderneming heeft een doelstelling op het afbouwen van de steenkoolcapaciteit
- De onderneming heeft een emissiereductiedoelstelling (bij voorkeur binnen de grenzen van 2 graden gemiddelde wereldwijde temperatuurstijging)
- De onderneming ligt op koers voor het behalen van bovenstaande doelstellingen
- Elektriciteitsbedrijven investeren in hernieuwbare energie
- Mijnbouwbedrijven investeren in het vinden en ontginnen van grondstoffen die een alternatief kunnen zijn voor steenkoolwinning

Dit engagement thema sluit aan bij de volgende Sustainable Development Goals:

- **SDG 7: Betaalbare en duurzame energie**

We richten ons hierbij op het onderliggende doel 7.2 dat zich richt op de verhoging van hernieuwbare energie in de mondiale energiemix.

- **SDG 13: Klimaatactie**

We richten ons hierbij op het onderliggende doel 13.2 dat zich richt op maatregelen integreren inzake klimaatverandering.

Lijst van ondernemingen; Normatieve Dialogen

	Onderneming	Dialogo geïnitieerd	Normschending
1	Actividades de Construccion y Servicios SA	15-1-2021	Mensenrechten
	Actividades de Construccion y Servicios SA	15-1-2021	Milieu
2	Allergan Plc	15-1-2020	Mensenrechten
3	Alphabet Inc. Class C	15-4-2020	Arbeidsnormen
	Alphabet Inc. Class C	15-4-2020	Corruptie
	Alphabet Inc. Class C	15-4-2020	Mensenrechten
4	Amazon.com, Inc.	15-10-2017	Arbeidsnormen
	Amazon.com, Inc.	15-1-2019	Arbeidsnormen
	Amazon.com, Inc.	15-1-2021	Arbeidsnormen
5	AmerisourceBergen Corporation	15-1-2020	Mensenrechten
6	Anglo American plc	15-7-2018	Mensenrechten
7	Anheuser-Busch InBev	14-3-2019	Arbeidsnormen
	Anheuser-Busch InBev	14-3-2019	Arbeidsnormen
8	BHP Group PLC	15-4-2018	Milieu
	BHP Group PLC	15-1-2021	Milieu
	BHP Group PLC	15-1-2021	Milieu
9	BP Plc	21-3-2019	Mensenrechten
10	Bunge Limited	15-10-2019	Milieu
11	CaixaBank SA	15-7-2018	Corruptie
12	Capital One Financial Corporation	15-1-2021	Mensenrechten
13	Cardinal Health, Inc.	15-1-2020	Mensenrechten
14	CBS Corporation	15-7-2019	Arbeidsnormen
15	Chevron Corporation	15-1-2020	Mensenrechten
16	Coca-Cola Amatil Limited	15-10-2019	Arbeidsnormen
17	Commonwealth Bank of Australia	15-10-2018	Corruptie
18	Daimler AG	15-4-2017	Milieu
19	Danske Bank A/S	15-10-2018	Corruptie
20	Deutsche Bank AG	15-3-2019	Corruptie
21	Deutsche Telekom AG	15-7-2020	Arbeidsnormen
22	Enagas SA	15-1-2019	Mensenrechten
23	ENGIE SA	15-1-2017	Mensenrechten
	ENGIE SA	15-1-2017	Milieu
24	Eni S.p.A.	15-3-2019	Arbeidsnormen
	Eni S.p.A.	15-3-2019	Milieu
25	Experian PLC	15-1-2021	Mensenrechten

	Onderneming	Dialog geïnitieerd	Normschending
	Experian PLC	15-1-2021	Mensenrechten
26	Exxon Mobil Corp.	15-7-2017	Milieu
27	Facebook, Inc.	28-3-2019	Mensenrechten
	Facebook, Inc.	15-1-2020	Arbeidsnormen
28	Fiat Chrysler Automobiles N.V.	15-10-2020	Milieu
29	First Pacific Co. Ltd.	15-7-2018	Arbeidsnormen
30	Fresenius Medical Care AG & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
	Fresenius Medical Care AG & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
	Fresenius Medical Care AG & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
	Fresenius Medical Care AG & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
	Fresenius Medical Care AG & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
	Fresenius Medical Care AG & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
	Fresenius Medical Care AG & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
	Fresenius Medical Care AG & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
31	Fresenius SE & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
	Fresenius SE & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
	Fresenius SE & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
	Fresenius SE & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
	Fresenius SE & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
	Fresenius SE & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
	Fresenius SE & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
	Fresenius SE & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
32	Glencore plc	15-7-2020	Arbeidsnormen
	Glencore plc	15-7-2020	Corruptie
	Glencore plc	15-7-2020	Mensenrechten
	Glencore plc	15-7-2020	Milieu
33	Halliburton Co.	15-1-2020	Milieu
34	Iberdrola SA	15-4-2018	Mensenrechten
	Iberdrola SA	15-4-2021	Milieu
35	Isuzu Motors Limited	15-10-2020	Milieu
36	Johnson & Johnson	15-1-2020	Corruptie
37	Korian SA	15-10-2020	Mensenrechten
38	LafargeHolcim Ltd.	15-1-2021	Arbeidsnormen
39	LM Ericsson Telefon AB	15-4-2018	Corruptie
	LM Ericsson Telefon AB	15-1-2020	Corruptie
	LM Ericsson Telefon AB	15-1-2020	Corruptie
40	Mazda Motor Corp.	15-10-2020	Milieu
41	McDonald's Corp.	15-10-2020	Arbeidsnormen

	Onderneming	Dialogo geïnitieerd	Normschending
42	McKesson Corp.	15-1-2020	Mensenrechten
43	Mitsubishi Corporation	15-10-2018	Mensenrechten
44	Mitsubishi Electric Corp.	15-4-2020	Arbeidsnormen
45	Mitsubishi Motors Corporation	15-10-2020	Milieu
46	Mitsui & Co.,Ltd	15-1-2020	Mensenrechten
	Mitsui & Co.,Ltd	15-1-2020	Milieu
47	NIKE, Inc.	15-7-2018	Mensenrechten
48	Nordea Bank AB	15-7-2018	Corruptie
49	Petróleo Brasileiro (Petrobras)	15-10-2019	Milieu
50	Petróleos Mexicanos SA	15-7-2018	Milieu
51	Petroperu SA	15-7-2018	Milieu
52	PT Pertamina (Persero)	15-1-2020	Milieu
53	QUALCOMM Incorporated	15-4-2021	Corruptie
54	Renault SA	15-7-2019	Milieu
55 en 56	Rio Tinto plc, Rio Tinto limited	15-10-2020	Mensenrechten
	Rio Tinto plc, Rio Tinto limited	15-10-2020	Milieu
57	Snam S.p.A.	15-1-2019	Mensenrechten
58	Subaru Corp	15-10-2020	Milieu
59	Sumitomo Corporation	15-4-2017	Arbeidsnormen
60	Suzuki Motor Corp.	15-10-2020	Milieu
61	Swedbank AB	15-10-2019	Corruptie
62	The Coca-Cola Co.	15-4-2020	Arbeidsnormen
63	Total SA	15-7-2020	Arbeidsnormen
	Total SA	15-7-2020	Milieu
64	Toyota Motor Corp.	15-10-2020	Milieu
65	Tyson Foods, Inc.	15-10-2020	Arbeidsnormen
66	UBS AG	15-7-2020	Mensenrechten
67	UBS Group AG	15-7-2020	Mensenrechten
68	Verizon Communications, Inc.	15-7-2020	Arbeidsnormen
69	Vestas Wind Systems A/S	15-4-2017	Mensenrechten
	Vestas Wind Systems A/S	4-12-2019	Arbeidsnormen
70	Volkswagen AG	15-7-2019	Milieu
71	Wal-Mart Stores, Inc.	15-10-2019	Arbeidsnormen
	Wal-Mart Stores, Inc.	15-10-2019	Arbeidsnormen
72	Westpac Banking Corporation	15-1-2020	Mensenrechten
73	Weyerhaeuser Co.	15-3-2019	Mensenrechten
74	Wilmar International Limited	15-1-2020	Milieu

Lijst van ondernemingen; Thematische Dialogen

	Onderneming	Sector	Land van herkomst	Engagement omschrijving
1	AbbVie, Inc.	Gezondheidszorg	Verenigde Staten	Goede en Beschikbare Medicijnen
2	Alimentation Couche-Tard Inc. Class B	Niet-duurzame consumptiegoederen	Canada	Biodiversiteit in de landbouwketen
3	Anglo American Platinum Ltd.	Materialen (NL)	Zuid-Afrika	Afbouw blootstelling steenkolen
4	Bayer AG	Gezondheidszorg	Duitsland	Goede en Beschikbare Medicijnen
5	BHP Group PLC	Basismaterialen	Verenigd Koninkrijk	Afbouw blootstelling steenkolen
6	Biogen Inc.	Gezondheidszorg	Verenigde Staten	Goede en Beschikbare Medicijnen
7	BMW	Duurzame consumptiegoederen	Duitsland	Dialogo Klimaattransitie
8	Carnival plc	Duurzame consumptiegoederen	Verenigd Koninkrijk	Human Capital
9	Carrefour SA	Niet-duurzame consumptiegoederen	Frankrijk	Leefbaar Loon
10	Costco Wholesale Corporation	Niet-duurzame consumptiegoederen	Verenigde Staten	Biodiversiteit in de landbouwketen
11	Covestro AG	Basismaterialen	Duitsland	Industriële Energie-efficiëntie
12	Deutsche Post AG	Industrie	Duitsland	Klimaat en transport
13	DTE Energy Company	Nutsbedrijven	Verenigde Staten	Afbouw blootstelling steenkolen
14	Endesa S.A.	Nutsbedrijven	Spanje	Afbouw blootstelling steenkolen
15	Enel SpA	Nutsbedrijven	Italië	Afbouw blootstelling steenkolen
16	Exxon Mobil Corp.	Energie	Verenigde Staten	Dialogo Klimaattransitie
17	Fortescue Metals Group Ltd	Basismaterialen	Australië	Industriële Energie-efficiëntie
18	General Mills, Inc.	Niet-duurzame consumptiegoederen	Verenigde Staten	Biodiversiteit in de landbouwketen
19	Gilead Sciences, Inc.	Gezondheidszorg	Verenigde Staten	Goede en Beschikbare Medicijnen
20	Home Depot, Inc.	Duurzame consumptiegoederen	Verenigde Staten	Leefbaar Loon
21	Jardine Matheson Holdings Limited	Industrie	Hong Kong	Afbouw blootstelling steenkolen
22	Johnson & Johnson	Gezondheidszorg	Verenigde Staten	Goede en Beschikbare Medicijnen
23	Kellogg Company	Niet-duurzame consumptiegoederen	Verenigde Staten	Biodiversiteit in de landbouwketen
24	Kroger Co.	Niet-duurzame consumptiegoederen	Verenigde Staten	Biodiversiteit in de landbouwketen
25	LyondellBasell Industries NV	Basismaterialen	Verenigde Staten	Plastics
26	McDonald's Corporation	Duurzame consumptiegoederen	Verenigde Staten	Human Capital
27	Mondi plc	Basismaterialen	Verenigd Koninkrijk	Plastics
28	Nestle S.A.	Niet-duurzame consumptiegoederen	Zwitserland	Access to Nutrition

	Onderneming	Sector	Land van herkomst	Engagement omschrijving
29	Novartis AG	Gezondheidszorg	Zwitserland	Goede en Beschikbare Medicijnen
30	Nucor Corporation	Basismaterialen	Verenigde Staten	Industriële Energie-efficiëntie
31	OMV AG	Energie	Oostenrijk	Dialogo Klimaattransitie
32	PPG Industries, Inc.	Basismaterialen	Verenigde Staten	Industriële Energie-efficiëntie
33	Renault SA	Duurzame consumptiegoederen	Frankrijk	Dialogo Klimaattransitie
34	Roche Holding AG	Gezondheidszorg	Zwitserland	Goede en Beschikbare Medicijnen
35	Royal Ahold Delhaize N.V.	Niet-duurzame consumptiegoederen	Nederland	Leefbaar Loon
36	Royal Caribbean Cruises Ltd.	Duurzame consumptiegoederen	Verenigde Staten	Human Capital
37	RWE AG	Nutsbedrijven	Duitsland	Afbouw blootstelling steenkolen
38	Sika AG	Basismaterialen	Zwitserland	Industriële Energie-efficiëntie
39	Sodexo SA	Duurzame consumptiegoederen	Frankrijk	Human Capital
40	South32 Ltd.	Basismaterialen	Australië	Afbouw blootstelling steenkolen
41	Southern Company	Nutsbedrijven	Verenigde Staten	Afbouw blootstelling steenkolen
42	Starbucks Corporation	Duurzame consumptiegoederen	Verenigde Staten	Human Capital
43	Subaru Corp	Duurzame consumptiegoederen	Japan	Dialogo Klimaattransitie
44	Tesco PLC	Niet-duurzame consumptiegoederen	Verenigd Koninkrijk	Leefbaar Loon
45	TJX Companies Inc	Duurzame consumptiegoederen	Verenigde Staten	Leefbaar Loon
46	Unilever NV	Niet-duurzame consumptiegoederen	Nederland	Access to Nutrition
47	United Parcel Service, Inc. Class B	Industrie	Verenigde Staten	Klimaat en transport
48	V.F. Corporation	Duurzame consumptiegoederen	Verenigde Staten	Leefbaar Loon
49	WEC Energy Group Inc	Nutsbedrijven	Verenigde Staten	Afbouw blootstelling steenkolen

Disclaimer

Achmea Investment Management B.V. ('Achmea IM') heeft de informatie in dit document met zorg samengesteld. De informatie is alleen bestemd voor gekwalificeerde beleggers en/of professionele beleggers zoals bedoeld in de Wet op het financieel toezicht (Wft). Dit document is of bevat (i) geen aanbod of uitnodiging om financiële instrumenten te kopen, te verkopen of te verhandelen, (ii) geen beleggingsaanbeveling of beleggingsadvies, (iii) geen juridisch, fiscaal of ander advies. Achmea IM raadt u af een (beleggings)beslissing uitsluitend te baseren op de informatie in dit document. Raadpleeg in voorkomende gevallen een juridisch, fiscaal of andere adviseur. Achmea IM is niet aansprakelijk voor schade die het gevolg is van zo'n (beleggings)beslissing. De informatie in dit document is (mede) gebaseerd op informatie die Achmea IM van betrouwbaar geachte informatiebronnen heeft verkregen. Achmea IM garandeert niet de betrouwbaarheid van die bronnen en de juistheid en volledigheid van de van die bronnen verkregen informatie. De informatie in dit document is puur informatief en u kunt daaraan geen rechten ontleen. Alle informatie is een momentopname, tenzij uitdrukkelijk anders is aangegeven. Het verstrekken van dit document na de oorspronkelijke publicatiedatum is geen garantie dat de hierin opgenomen informatie op die latere datum nog juist en volledig is. Achmea IM heeft het recht om deze informatie zonder aankondiging te wijzigen. Het noemen van rendementen op beleggingen in dit document dient uitsluitend als uitleg en toelichting. Achmea IM spreekt daarmee geen verwachting uit over het rendement of koersverloop van die beleggingen. De waarde van uw belegging kan fluctueren en in het verleden behaalde resultaten bieden geen garantie voor de toekomst. U mag de informatie in dit document alleen voor eigen persoonlijk gebruik kopiëren.

U mag de informatie niet overnemen, vermenigvuldigen, distribueren of openbaren zonder schriftelijke toestemming van Achmea IM. Alle informatie (teksten, foto's, illustraties, grafisch materiaal, handelsnamen, logo's, woord en beeldmerken) blijft eigendom van of in licentie bij Achmea IM en wordt beschermd door auteursrecht, merkenrecht en/of intellectueel eigendomsrecht. Er worden geen rechten of licenties overgedragen bij gebruik van of toegang tot deze informatie. Achmea Investment Management B.V., statutair gevestigd te Zeist (KvK 18059537), beschikt over een vergunning als beheerder van beleggingsinstellingen zoals bedoeld in de Wet op het financieel toezicht. Achmea Investment Management B.V. is ingeschreven in het register van de Stichting Autoriteit Financiële Markten onder nummer 15001209.